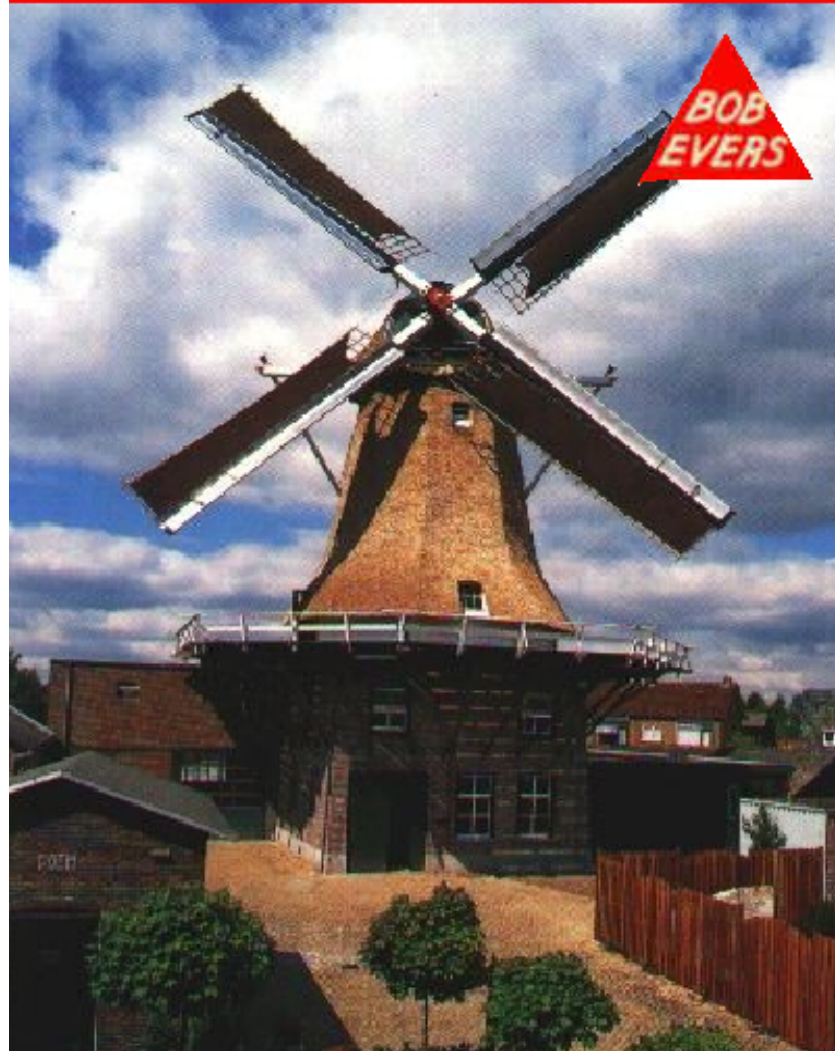

René Verhulst
**HELSE CAPRIOLEN
DOOR EEN MOLEN**

HELSE CAPRIOLEN DOOR EEN MOLEN

EEN PARKEERPLAATS EN EEN VREEMD PAKJE	5
JAN PRINS KLETST ZICH VAST	19
EEN SIGARENFABRIKANT KOMT IN ACTIE	32
WITTE ROOK IN VEENENDAAL	57
PIJNLIJKE PERIKELEN IN DE PLANTAGE	84
DE STRIJD VERPLAATST ZICH	101
HELSE CAPRIOLEN DOOR EEN MOLEN	120

EEN PARKEERPLAATS EN EEN VREEMD PAKJE

Een rood met wit gespoten Glas Isar reed door de glooiende heuvels van Belgisch Limburg. In de auto zaten drie jongens. Aan het stuur zat een jongen met bruin haar en een tevreden blik in de ogen. Naast hem een jongen van dezelfde leeftijd met kort geknipt donker haar. Zijn kaken gingen regelmatig op en neer door het stuk kauwgum in zijn mond. De achterbank werd bijna geheel in beslag genomen door een dik jongmens met rood haar en ontelbare sproeten. Deze jongen lag helemaal overdwers achterin, met zijn schouders en hoofd tegen een recht op de achterbank, achter de bestuurder staande, reistas. De dikke jongen neuriede zachtjes voor zich uit en bestudeerde ondertussen de langzaam voorbijglijdende heuvels. Veel was er niet te zien. Bossen en struiken zover hij kan kijken, af en toe onderbroken door een stuk grasland waarop in de augustuszon wat koeien zwierven. Het hooi lag al gereed.

“Slim van jou, Dikke, om Bierkoop ook ons hotel te laten betalen,” doorbrak de jongen achter het stuur de stilte.

Een tevreden geknor ontsteeg aan de achterbank. “Wie brengt het geld binnen bij onze avonturen, jongetje Prins? reageerde de aangesprokene, Arie Roos. “Volgens mij ben ik dat. Denk daar maar eens over na.”

Het jongetje Prins, Jan, hoefde daar niet erg lang over na te denken.

“Het geld voor het opsporen van Bierkoop hebben we inderdaad aan jou te danken. Beter gezegd aan je vader, want die vroeg ons om op zoek te gaan naar zijn voormalige boekhouder.”

“En,” viel de jongen naast Jan Prins, die Bob Evers heette bij, “dat wij vervolgens op het spoor van onze oude vijand Breitstein kwamen en hem konden laten oppakken door de Amerikaanse FBI hadden we helemaal aan onszelf te danken. Daar hebben we deze auto aan over gehouden.”

De drie jongens die hier zo rustig van de Ardennen naar Nederland reden, waren geen gewone vakantievierende HBS'ers. Het waren Jan Prins, Arie Roos en Bob Evers.

Drie vrienden, die

gezamenlijk al de nodige avonturen hadden beleefd.

De vader van Jan, een oud-kolonel uit het Nederlands-Indische leger was destijds op het idee gekomen om zijn zoon met diens vriend Arie Roos op reis te sturen. De vader van Arie, een Amsterdamse reder, vond dat een goed idee. Het was weer eens wat anders dan zeilen op de Kaag of een kampeervakantie op de Veluwe.

“Prima, en ik neem aan dat jij geen lekke schuiten in de vaart hebt,” had de kolonel gezegd.

Reder Roos, die ooit nog eens samen met de kolonel op school gezeten had, was hier niet op in gegaan. Zijn Roos-boten voeren de hele wereld rond. Hij had de nieuwste schepen en de beste bemanningen.

“Het zijn geen schuiten, snor. We spreken tegenwoordig van schepen of gewoon vrachtboten,” was zijn antwoord geweest.

De kolonel, die als oud-soldaat bij de stoottroepen een hartgrondige afkeer had van alles wat met water en zeker met boten te maken had, mompelde nog iets over zuipschuiten en marinejantjes, maar was verheugd dat zijn oude vriend het met hem eens was. “Die jongen van mij zit vaak genoeg in de Britannica te grasduinen” - de kolonel had zijn zoon jaren geleden al de complete Encyclopedie Britannica cadeau gedaan - “hij moet het maar eens met zijn eigen ogen zien.”

Roos en hij hadden vervolgens Arie en Jan binnengeropen in de studeerkamer van de kolonel. Op de gang van het Amsterdamse grachtenhuis van Prins had Arie gezegd een reprimande te verwachten over zijn rapportcijfers. Jan Prins had gedacht het nodige over zich heen te krijgen over zijn ijver, liever gezegd zijn gebrek aan inzet bij sommige vakken op school. Zijn leraren hadden hem meerdere malen gezegd dat hij het gemakkelijk kon, wanneer hij er maar eens de tijd voor zou nemen. Maar toen zij hoorden wat hun vaders voorstelden sprongen zij een gat in de lucht. Een zeereis, de wilde vaart, verre landen zien. Dat leek hen wat. Vader Roos onderbrak hun vreugdekreten. “Er gaat nog iemand mee. Een zoon van een Amerikaanse zakenrelatie van mij. Hij heet Bob Evers en komt morgen met de boot in Amsterdam aan.”

Zo hadden de jongens elkaar ontmoet. Twee dagen later waren zij met een van de modernste boten van de Roos-Rederijen op volle zee. Tot zover was alles vrij gewoon. Niet meer dan een spannende vakantie voor drie scholieren. Maar een nacht liep hun boot midden op de oceaan op een drijvend wrak. De bemanning moest in de reddingboten. Een schip, de “Frisco”, pikte de schipbreukelingen op. De kapitein van het schip liet alleen de jongens aan boord en stoomde vervolgens op volle kracht weg. De rest van de bemanning bleef verbijsterd achter in de sloepen.

Arie, Jan en Bob bleken aan boord gekomen te zijn van een schip met muiters. Ze hadden er natuurlijk voor

kunnen kiezen om mee te doen met deze lieden, en wanneer de kans zich voordeed, ergens stiekem aan land te gaan. Maar dat deden ze niet. Ze leverden maanden slag met de muiters, verbleven op een onbewoond eiland en hielpen ook nog eens met het opsporen van een door de muiters geroofde goudschat. Eenmaal terug in Nederland hadden hun avonturen in de Stille Zuidzee in alle kranten gestaan en hadden ze ieder een groot bedrag op hun bankrekening gekregen voor hun hulp bij het heroveren van de goudschat. Daarna waren nog talloze avonturen gevolgd. En het was hun vaders inmiddels wel duidelijk, dat ze niet met gewone jongens te maken hadden.

Een week geleden had Aries vader hen nog gevraagd hem te helpen met het opsporen van zijn boekhouder Bierkoop. Deze man was jarenlang in dienst geweest bij de rederij en had, naar nu

pas was ontdekt, een dubbele boekhouding gevoerd. Bierkoop, en een aanzienlijke som geld, waren naar Luxemburg vertrokken. Roos had geen zin gehad om de politie er bij te halen. Het leek hem eerder een klusje voor de jongens. Bob was ook deze zomervakantie in Amsterdam, en voor hij terug moest naar Pittsburgh, waar zijn vader een motorenfabriek had, kon hij nog mooi enkele dagen mee naar Luxemburg.

“Wilverdraaid,” had Roos gebulderd. “Ik had het zelf graag willen doen, en dat bedrieglijke mannetje eens fors onder de pet gekeken, maar ik heb geen tijd.”

De jongens hadden elkaar aangekeken en betwijfeld of een optreden van Pa Roos succes zou hebben gehad. Ze hadden geen moment gearzeld en waren onmiddellijk op de trein naar Luxemburg gestapt. Bij een tussenstop waren ze in een café in Ettelbruck in een vechtpartij verwickeld geraakt. Jan Prins had één van de vechtersbazen achtervolgd en ontdekt dat hun oude vijand Breitstein betrokken was bij het laten ontsnappen van oorlogsmisdadigers naar Zuid-Amerika. Samen met Masters van de Amerikaanse FBI, die zij van vroegere avonturen kenden, hadden zij de jacht op Breitstein geopend, en na de nodige verwickelingen met hem afgerekend. Masters had hun de auto van Breitstein laten houden, waarmee ze nu op weg naar huis waren.

De weg tussen Luik en Antwerpen waarop ze nu in de richting van die laatste stad reden, gaat vrij rechtuit, en in de uitlopers van de Ardennen nog heuvel op, heuvel af. Er was niet veel verkeer, af en toe wat vrachtwagens die hen tegemoet reden. Jan Prins reed met een gangetje van

zo'n negentig kilometer. Na een heuveltop liet hij de snelheid wat oplopen, zodat hij de volgende heuvel weer met negentig kilometer op kon gaan. Veel meer was er trouwens niet van de Glas te vergen.

"Als we zo doorrijden zijn we aan het eind van de middag thuis," zei Jan.

Bob zei niets. Nog maar een dag, dan zou hij weer terug naar Amerika. Dat vooruitzicht sprak hem niet erg aan.

De jongens waren in de loop van die ochtend uit het dorpje Kautenbach in Luxemburg vertrokken. Ze hadden de vorige avond Bierkoop gevonden, en de voormalige boekhouder had na enige aandrang vlot bekend. Voordat ze vertrokken waren, hadden ze met hem de bank bezocht en het geld van vader Roos - zowat het hele bedrag stond nog keurig op het spaarbankboekje van Bierkoop - naar de Amsterdamsche Bank getelegrafeerd. Bierkoop was terug naar huis gestuurd met het verzoek van Arie, ook nog hun rekening van het hotel in Kautenbach te voldoen. Dat was de reden tot de tevredenheid van Jan. Hij was een zuinige jongen, en met geld een Pietje Precies. Hij had liever het geld van Pa Roos in z'n broekzak gestopt, om het dan persoonlijk aan hem te kunnen overhandigen, maar Arie en Bob hadden hem ervan overtuigd, dat het zo toch veiliger was.

Jan had zich er bij neergelegd. "Kunnen jullie het onderweg ook niet uitgeven," had hij Arie en Bob toegevoegd.

"We hebben nog geld genoeg, het voorschot van mijn vader. En de onkosten die Masters aan jou vergoed heeft," had Arie geantwoord. "Daar wil ik onderweg naar huis nog van eten."

Een vaag gerommel in Aries dikke buik kondigde aan dat dat moment van eten dichterbij kwam. Arie rekte zich uit, ging rechtop zitten en speurde de weg af. Ze waren al wat uitspanningen gepasseerd, die er aantrekkelijk uitzagen.

"Jan, wil je alsjeblieft bij het volgende restaurant stoppen, dan kunnen we daar wat eten."

Jan zei iets terug wat van alles kon betekenen. Hij moest even goed opletten, want de auto reed met een flinke snelheid de heuvel af en van de andere kant kwam een zware vrachtwagen.

De weg was niet erg breed en bij iedere passerende vrachtwagen moest Jan goed sturen en het stuur stevig vasthouden, want de vrij lichte Glas Isar kreeg elke keer een zwieper mee. De vrachtwagen, een rood gevaarte, geladen met hoog opeen gestapelde kisten, denderde de tegenovergelegen heuvel af. Op het vlakke deel van de

weg, een kort stuk tussen de twee heuvels in, zouden ze elkaar tegenkomen. Of het nu kwam doordat een van de zware kisten iets verschoof binnen de touwen, of dat de chauffeur even niet opleette, achteraf was dat niet meer na te gaan. Het gevolg was in elk geval dat de chauffeur met zijn wagen op de weghelft van de jongens raakte. Jan zag het aankomen en gaf zijn stuur een snelle ruk naar rechts. Arie en Bob schrokken op en zagen de rode vrachtwagen rakelings voorbijflitsen. De Glas Isar kwam door de plotselinge manoeuvre van Jan, ook die nog eens versterkt werd door de klap van de wind die de passerende vrachtwagen veroorzaakte, met zijn rechterwielen naast de betonweg terecht. Daar lagen forse keien, die de berm moesten verstevigen. Jan hield met beide handen het stuur omklemd en probeerde voorzichtig te remmen. De auto bonkte met de rechterkant over de steenslag. Stenen sloegen hard tegen de onderkant. Een metalen geluid weerklonk, alsof er iets afbrak. Jan, die een uitstekend chauffeur was, wist de auto weer op de weg te krijgen en keek, onder het roepen van verwensingen naar de chauffeur van de Belgische vrachtwagen, in zijn achteruitkijkspiegel. Slingerend verdween daar in een stofwolk de vrachtwagen uit het zicht, de heuvel op.

“Die zat zeker te dutten,” zei Bob. Hij was ook geschrokken.

Jan gaf weer wat gas, maar de auto maakte geen vaart meer. En dat kwam niet omdat de weg weer omhoog liep.

“Er is iets verkeerd,” zei Jan. “Hoorden jullie dat geluid ook?”

Hij keek op de oliemeter, maar alles was normaal. Toch had de auto nauwelijks vermogen meer.

“Lekke band?” opperde Arie.

“Kan niet,” reageerde Jan. “De auto stuurt nog goed.”

Ze waren langzaam boven aan de heuvel gekomen.

“Daar is een parkeerplaats,” wees Bob.

Jan liet de auto een stukje de heuvel afrollen en hobbelde met een gering vaartje de parkeerplaats op. Er was geen restaurant, maar wel stond er verderop een houten kraam. Eigenlijk meer een barak met wat stoeltjes en tafels er omheen. Arie was gerustgesteld. Jan niet, al liep de motor vreemd genoeg nog steeds goed. Hij parkeerde de auto in de schaduw, onder de takken van een paar grote dennenbomen. Alle drie stapten ze uit. Jan had de motor laten lopen en deed nu de kap open. Alles zag er prima uit, de slangen zaten vast, geen lekkages. Bob lag al

onder de auto, en had in een oogwenk gezien wat er aan de hand was.

“Hier Jan, aandrijf-as gebroken,” zei hij, terugschuivend van onder de auto.

“Is dat ernstig?” vroeg Arie. Hij had veel minder verstand van auto’s dan Jan en Bob. Bob was als zoon van een machinefabrikant nu eenmaal altijd bezig met motoren, en Jan had gewoon een technische knobbel.

Bob knikte. “In elk geval niet iets wat nu even gerepareerd kan worden. We zullen een garage moeten bellen.”

“Het is de schuld van die rotte vrachtwagen,” brieft Jan. “Daardoor kwam ik in de berm terecht en sloegen de stenen tegen de auto. Een van die keien heeft natuurlijk voor de breuk gezorgd.”

“Kan zijn, maar deze auto is ook de jongste niet meer. Er kunnen al scheurtjes in de as hebben gezeten. Zo’n steen is dan net even te veel.”

Jan weigerde dat te geloven. Hij was dubbel kwaad, omdat zij de auto van Masters hadden gekregen. De schade was voor dus eigen rekening, en Jan Prins en geld uitgeven, dat ging nou eenmaal moeilijk samen.

“Hoe dan ook,” zei Arie, “we staan hier nog wel even. Laten we naar die uitspanning lopen. Kunnen we daar wat eten en drinken, en meteen vragen of er een garage in de buurt is.”

“Gaan jullie vast,” zei Jan. “Ik kijk nog even onder de auto.”

Arie en Bob begrepen dat verder praten met Jan nu even geen zin had, en sloften naar de uitspanning, een honderd meter verderop. Die bestond uit een uit donkere planken in elkaar getimmerde kraam, met een schuin naar achteren aflopend golfplaten dak. Aan de voorkant was een ruime opening gemaakt, die met luiken kon worden afgesloten. Dit soort uitspanningen ging aan het eind van de middag meestal dicht. Onder in de opening was een brede plank getimmerd, waardoor er een soort bar was ontstaan. Boven in de opening hing een indrukwekkend wit bord, waarop in het bruin, handgeschilderd zag Arie, alle verkrijgbare waren met de daarbij horende prijs vermeld stonden. Blijkbaar veranderden die prijzen nogal eens, want diverse oude waren overgeschilderd met een meer beige verfsoort, waarop dan in zwart de nieuwe prijs was geschilderd. Zo te zien had de schilder geen al te vaste hand, of hadden meerdere personen zich met de prijsveranderingen bezig gehouden, want de cijfers verschilden behalve in kleur ook nogal in vorm en grootte.

In ieder geval wist Arie met het bord waar hij aan toe was en het was de moeite van het bestuderen waard.

Naast en rond dit geheel bevond zich een soort terras. Aan de zijkant was het vernuftig in het bos aangelegd, door de bomen zo veel mogelijk op dezelfde hoogte om te hakken, en op de ongeveer een meter hoge overgebleven stompjes de gehakte stammen te spijkeren. Een aantal slordig geplaatste ijzeren stoeltjes en tafels completeerden het geheel. De uitspanning was geopend, want de luiken stonden wijd open en een vetlucht walmde naar buiten. Arie en Bob zagen dat op de binnenkant van het linkerluik "Le" stond en op het rechterluik "Patron".

"Aha, het heet hier dus "Le Patron," dat betekent de baas," verduidelijkte Arie aan Bob, die geen woord Frans verstond. "En dat in Belgisch Limburg ..."

Maar er was geen patron te zien. "Laten we maar gewoon op het terras gaan zitten," stelde Arie voor.

Ze kozen een tafeltje in de schaduw van de bomen. De auto met Jan was nu aan hun oog onttrokken. De parkeerplaats was veel meer dan honderd meter lang, en zo'n twintig meter breed. De uitspanning bevond zich zoals gezegd langs de bosrand, tegenover de uitgang van de parkeerplaats, waar men de weg richting Antwerpen weer op ging. Jan had de auto geparkeerd tegenover de ingang van de parkeerplaats, aan het andere einde. De uitspanning bevond zich daardoor tussen Arie en Bob en Jan in. Langs de weg stonden tussen ingang en uitgang flinke struiken, waarachter af en toe een auto voorbij kwam.

Jan had, tegen beter weten in, de hele motor nog een keer gecontroleerd, en was toen onder de auto gekropen om de kapotte aandrijfjas te bekijken. Al schuivend op zijn rug - hij had eerst zijn jas op de grond gelegd - zag hij dat het ding ter hoogte van de kruiskoppeling gebroken was. Een goede lasser zou het best kunnen repareren. Dat stelde Jan enigszins gerust. Hij wilde net weer onder de auto vandaan komen, toen er vlak naast hem een andere auto stopte.

Onwillekeurig trok hij zijn benen op en bleef liggen. Een portier ging open. Jan keek opzij langs zijn schouder en zag een paar goedkope bruine schoenen onder lichtgrijze broekspijpen.

Een stem zei: "Kom je ook uit Amsterdam?"

Te verbaasd om uitgebreid te reageren antwoordde Jan: "Ja?" Meteen werd er een pakje naast zijn voeten neergelegd, het autoportier sloeg weer dicht en meteen

hoorde Jan de juist gearriveerde auto wegrijden. Vlug trok hij zich onder de Glas Isar vandaan en keek op. Nog net op tijd om langs de ingang van de parkeerplaats in de richting van Luik een zwarte of donkerblauwe auto te zien wegrijden.

Op de grond lag een langwerpige pakje, slordig omwikkeld met bruin papier. Jan raapte het op en keek nog eens om zich heen, om te zien of het werkelijk voor hem bedoeld was. Hij zag verder geen levende ziel op de parkeerplaats. Het pakje was niet bijzonder. Er zat iets hards en stevigs in, en het rammelde niet. Jan sloot de auto af, raapte zijn jas op, klopte die af en liep met het pakje naar de uitspanning. Arie en Bob zaten op het terras te praten. Jan onderbrak hen en hield het pakje omhoog. Hij vertelde Arie en Bob wat er zojuist gebeurd was.

“Maak het maar open,” raadde Arie aan. “Het zal wel een vergissing zijn, maar misschien brengt de inhoud ons op een idee voor wie het bedoeld is.”

Jan legde het pakje op tafel en onder de nieuwsgierige ogen van Bob en Arie scheurde hij het bruine papier er af. Op de tafel lag een vurenhouten eindje twee-en-drieduims balk, zoals vaak door een timmerman wordt gebruikt. Het was duidelijk slordig afgezaagd van een langere balk.

Arie begon te lachen. “Een stuk hout. Nou Jan jij krijgt wat.”

Jan reageerde niet, en bekeek het balkje aan alle kanten. “Er staat hier iets op. Cijfers en letters. Kijk zelf maar.”

Op een van de zijden van het stukje balk stond in potlood wat geschreven. Jan las voor:

“MB 20000, CW 12000, L 10000, A 5000 U-WP-A 24-8 6.”

Hij keek vragend naar Arie. “Zouden dit technische maten zijn of zo?”

“En die krijg jij dan zo geheimzinnig overhandigd? Nee, dit moet wat te betekenen hebben.”

Bob keek er ook naar. “De positie van een schip misschien, of autonummerborden? Dat U-WP-A lijkt wel een beetje op het registratienummer van een vliegtuig.”

“Het is scheef afgezaagd,” merkte Jan op. Zijn hand ging langs de kopse kant van het hout. “Misschien horen er meerdere stukken bij en vormen die samen een boodschap.”

Arie ging achterover zitten en keek naar boven. “Laat me denken. De oplossing is vaak niet zo ingewikkeld.”

Hij had de woorden nog niet uitgesproken, of er klonk gekraak van takken in het bos achter het terras. De

jongens keken achterom en zagen een man naderen. Het was een forse donkere man met krullend haar en een snor. Hij droeg een wit hemd zonder mouwen en een ouderwetse, bruine wijde broek. In zijn armen had hij een enorm aantal flesjes. Dichterbij hen gekomen zagen de jongens dat de flesjes dropen van het water. Lenig zwaaide de man eerst zijn ene been en vervolgens het andere over de omheining van het terras. Hij knikte naar de jongens en liep van de achterkant zijn frietenkot binnen.

“Le Patron,” stelde Arie vast. Hij keek nog steeds peinzend naar de lucht. “Eerst bestellen en vragen of de auto hier ergens gerepareerd kan worden. Laat mij dat maar doen, ondertussen denk ik lekker verder.”

Hij stond op en liep naar de open luiken. Jan had het hout nog steeds beet, en bekeek het opnieuw van alle kanten. Hij kwam er voorlopig niet uit.

Een bestelwagen kwam het parkeerterrein opgereden. De chauffeur stapte uit en groette de man, die de jongens eerder uit het bos hadden zien komen.

“Ha Louis, doede ge mijn een tas koffie?”

De eigenaar van de uitspanning, die met Louis bedoeld werd, schonk de chauffeur aan het barblad een dampende kop koffie in. De chauffeur nam een slok en keek daarna belangstellend naar Arie, die er net aan kwam lopen.

“Een bestelling en een inlichting graag,” begon Arie.

“Het eerste, da kan altijd. Maar het tweede hangt er vanaf,” antwoordde Louis.

“Waar vanaf?” vroeg Arie.

“Ge zijt Ollanders, hè,” zei Louis. “wel, ik maak hier vaak mee dat men enkel een kop koffie bestelt, en dan informeert waar men kan eten. Terwijl ik hier toch alles heb, maar men denkt dan ergens anders goedkoper uit te zijn.”

Arie knikte begrijpend, en keek peinzend naar het bord waar alle artikelen en prijzen op stonden. De chauffeur van de bestelwagen, die mee had geluisterd grinnikte en zei: “Weet gij dat de Ollanders het kleinste muntje van Europa hebben, dat nog het meeste waard is ook: een dubbeltje.”

Nu worden overal waar mensen elkaar tegenkomen, en al helemaal langs de weg, waar je altijd nieuwsgierige lieden hebt of mensen die zich vervelen, dit soort flauwe grapjes verteld. Arie kon er wel tegen en deed of hij er smakelijk moest lachen.

“Geen zorgen hoor, ik heb Franken bij me. En ik zet geen stap meer voor ik flink gegeten heb. Ik val haast om.”

De patroon en de chauffeur fronsten verbaasd.

“Eerst maar bestellen, dus. Voor mij London Tonic, en goed gekoeld graag, een koffie, drie broodjes ei en drie broodjes kaas. Enne .. jullie?” Dat laatste riep Arie over zijn schouder naar Jan en Bob. Jan wilde graag koffie en een broodje kroket. Bob wilde ook tonic en een koude kip.

“Komt voor mekaar. Alle limonade is koud, ik koel het ‘s nachts in de beek hierachter,” verduidelijkte Louis. “En nou de inlichting?”

“Ja: onze auto is kapot,” zei Arie. “Is er hier een garage in de buurt?”

“Waar ze kunnen lassen?” klonk Jans stem. Hij was opgestaan en kwam naast Arie staan. “De aandrijf-as is gebroken maar het lijkt me geen grote reparatie.”

“Jullie boffen, zeg. Onze Fons hier,” Louis wees naar de chauffeur, “is boderijder. Hij kan in het volgende dorp onze Eddie waarschuwen. Die heeft een takelwagen en kan jullie auto naar zijn garage slepen. Da’s zo gefikst.”

“Dagge bedankt zijt, da witte,” zei Arie. “En ik neem die kop koffie van Fons voor m’n rekening.”

Fons maakte geen problemen, ledigde snel een door Louis gevulde tweede mok koffie, sprong in z’n auto en reed de parkeerplaats af.

“Zo zie je maar,” concludeerde Arie. “Wat vriendelijkheid en een paar franken doen heel wat.”

De bestellingen arriveerden snel aan het tafeltje, en tijdens het eten hadden de jongens de gelegenheid om verder over het vreemde pakje te praten.

“Laten we die Louis vragen of hij er meer van weet,” stelde Jan voor.

“Ben je gek,” reageerde Arie. “Voor dat soort mensen geldt: hoort niet, ziet niet, weet niet, zwijgt. Die willen geen sores op hun parkeerplaats.”

Gewone jongens hadden het rare balkje misschien allang weggegooid, braaf hun bestelling opgegeten, de auto laten repareren en waren naar huis gegaan. Zo niet Arie, Jan en Bob. Er moest iets aan de hand zijn. Per slot van rekening was het pakje op een vreemde manier overhandigd. Hun nieuwsgierigheid was gewekt.

Arie hapte in één van z’n broodjes ei. Hij pakte een pen en een geldbiljet uit zijn zak en schreef, al etend, de letters en cijfers van het stukje hout over op het geldbiljet. Jan keek geschokt, en nipte aan zijn mok koffie.

“Ik heb geen papier bij de hand,” verduidelijkte Arie. “We hoeven eigenlijk niets te doen dan afwachten. Wanneer we aannemen dat Jan het pakje per ongeluk overhandigd kreeg, dan moet de eigenlijke persoon voor wie het bedoeld was nog komen. Op deze parkeerplaats, lijkt me.” Schuin langs de uitspanning konden de jongens alle auto’s de parkeerplaats op zien rijden.

“Hoe herkennen we die dan?” vroeg Bob.

Arie slikte z’n laatste broodje weg. “Al z’n leven kende de bringer van het pakje degene voor wie het bedoeld was niet. Anders had hij niet aan een stel voeten gevraagd of die uit Amsterdam komen. De afspraak zal wel geweest zijn, dat degene aan wie het afgeleverd moest worden deed of hij autopech had.”

Bob en Jan waren even stil. Vervolgens begon Jan te lachen. “Je zal wel weer gelijk hebben, dikke. Geen slechte afspraak trouwens, maar ze troffen de verkeerde. Inderdaad, we hoeven waarschijnlijk alleen maar te wachten op het volgende pechgeval.”

“Heb jij die man trouwens nog goed kunnen zien, die jou het pakje gaf?” vroeg Arie.

“Hij had bruine schoenen aan en een lichtgrijze broek,” antwoordde Jan. “Dat is alles wat ik zag. En een donkere auto, maar ik weet niet wat voor eentje ... Maar wacht eens. Wat me opviel: het was geen Belg, maar een Nederlander en hij sprak Amsterdam uit op z’n Brabants. Dat heb ik onthouden omdat hij precies zo’n dialect had als Marianne, onze huishoudster. En die komt uit Bergen op Zoom.”

“Aha,” zei Arie. “En hoeveel mensen zaten er in die auto?”

“Kon ik niet zien bij het wegrijden.” Jan dacht even na. “Ik lag aan de bestuurderskant onder onze auto. De andere auto stopte aan mijn voeten, dus links van de Glas Isar. De man stapte aan de rechterkant uit. Dat weet ik zeker, want hij stond direct bij me. Er moet dus iemand anders aan het stuur gezeten hebben.”

“Of hij is snel over de voorbank geschoven,” opperde Bob.

“Nee,” zei Jan beslist. “Nadat het pakje was neergelegd stapte hij aan dezelfde kant weer in, en de auto reed onmiddellijk achteruit weg. Zo snel kan iemand echt niet zijn. Ze waren minstens met z’n tweeën.”

“We weten al weer wat meer,” stelde Arie vast. “Al hebben we er niet veel aan. Twee mannen, waarvan één met een West-Brabants accent in een donkere auto.” Hij draaide het balkje nog eens in zijn handen rond. “Maar voorlopig kan ik er nog niet veel van maken.”

Intussen waren er twee auto's gestopt, maar beide bestuurders liepen meteen naar Louis toe, dronken snel wat en gingen gelijk weer weg. Een motorrijder draaide uit de richting Antwerpen de parkeerplaats op. Het was een jonge vent met blond haar. Hij stapte af en begon in z'n tassen te zoeken. De jongens bekeken hem wantrouwend.

"Een Nederlander," was Jans conclusie. "Gaat vast en zeker op vakantie."

De jongen had de zware tassen hangen aan het rek achterop zijn bijna nieuwe Triumph motorfiets.

Achter elkaar arriveerden er weer twee auto's. Een kleine vrachtauto, en een auto volgestouwd met ellegoed. Geen van beiden had pech of wat dan ook. De bestuurders zagen er zeer onschuldig uit. De drie jongens begonnen al bijna de moed te verliezen, toen opeens een grijsblauwe Renault 4 de parkeerplaats oprolde.

In de auto zaten twee mannen. Ze stapten beiden uit, bleven bij hun auto staan en keken wat in het rond.

"Vlug Jan, doe het papier er weer om."

Jan wikkelde het bruine papier weer zorgvuldig om het stuk hout. Het zag er weer net zo uit als hij het had gekregen.

Intussen hadden de mannen de motorkap aan de achterkant van de Renault omhoog gezet, en ze begonnen er onder te staren alsof ze in een peilloze afgrond keken. De jongens moesten er bijna om lachen.

"Dat is wel duidelijk."

Arie zei: "Bob, blijf zitten - Jan, loop mee met het pakje."

Jan en Bob begrepen meteen wat hun dikke vriend wilde. Ze liepen naar het begin van de parkeerplaats. De Renault stond praktisch naast hun auto. Het was stil, de zon scheen door de bladeren van de bomen. Louis rommelde met flessen in zijn kraam en alleen de motorrijder zat vlak voor de uitspanning wat te eten, in de schaduw naast zijn motor. Arie en Jan naderden de Renault. De twee mannen zagen hen aankomen. De ene was lang, had licht haar en wat sproeten. Hij droeg een beige broek met daarop een geel hemd en een mouwloos bruin vest, zoals kantoorbedienden dat soms dragen. De andere man was kleiner, bijna kaal en had een scheve neus, alsof hij er een keer een flinke klap op had gekregen. Hij had een zwarte Manchester broek aan met daarop een groen hemd. De combinatie deed pijn aan Jans ogen.

"Jullie zijn laat," begon Arie.

Jan bewonderde in stilte de brutaliteit van zijn vriend. Door zo'n vraag werd meteen alle wantrouwen bij de tegenpartij weggenomen. En dat had er natuurlijk wel kunnen zijn. Die jonge jongens zagen er nou niet direct uit als de meest vanzelfsprekende bringers van een boodschap.

De lange man stapte wat naar voren. Hij zei niets en staarde naar het pakje dat Jan in zijn hand had. De kleine keek hen vijandig aan, en liep toen naar de motorkap om deze weer neer te laten.

"Kom je ook uit Amsterdam?" vroeg Jan.

"Ja," zei de lange en stak zijn hand uit naar het pakje.

Jan gaf het hem.

"Wacht even," riep Arie tegen de lange man, die zich al had omgedraaid. "Hij daar moet met jullie mee." Arie wees naar Jan. "Orders van de baas."

Een dreun weerklonk. De kleine had de motorkap in de vergrendeling laten vallen. De mannen keken elkaar aan.

"Mee? Terug naar Woensdrecht?" vroeg de lange ongelovig. Aries hart bonsde heftig. Het was een waagstuk geweest, maar hij had goed gegokt. De mannen konden zijn verhaal toch niet controleren.

Jan wist niet of hij kwaad moest worden. Leuk klusje had zijn vriend voor hem bedacht.

"Stap maar in," zei de lange tegen Jan. "Had je beter dat pakje naar ons kunnen brengen, dat had deze rit bespaard."

"Tja, we hoorden het pas vanmorgen," reageerde Arie.

Jan trok zwijgend de deur open en stapte snel achter in de auto. Je kon soms ook teveel kletsen, vond hij.

De twee mannen stapten ook weer in en reden met Jan het parkeerterrein af, de weg op naar Antwerpen.

Arie holde snel terug naar de uitspanning. Bob, die vanaf het terras had geprobeerd de zaak te volgen, maar niets had kunnen horen en nog veel minder had begrepen, was gaan staan en liep nu naar Arie toe. Hij had Jan dan wel in de Renault zien instappen, maar wist nog niets van de geniale inval van het sproetenbrein.

"Wat is er gebeurd?" riep hij.

"Ze rijden naar Woensdrecht, dat ligt boven Antwerpen, net over de grens in Nederland," hijgde Arie. "Als jij nou hier blijft en wacht op die takelwagen, dan kan je misschien een auto huren en ook naar Woensdrecht komen. Ik ga de auto volgen."

"En hoe?" vroeg Bob verbaasd.

Arie knikte in de richting van de motorrijder, die bezig was om zijn reistassen weer op de Triumph te laden. Hij liep naar de jongen toe.

“Wil je ons helpen?” Arie diste hem zonder blikken of blozen een verhaal op van Jan, die omdat ze panne hadden, meegereden was met kennissen, maar alle geld en papieren bij zich had, en besloot met: “Daarom wil ik er achteraan.”

“Mij best,” zei de jongen schouderophalend. “Ik heb alle tijd, m’n vakantie is net begonnen.”

Arie keek naar de motor. Wanneer de tassen er af bleven kon hij wel achterop zitten. “Bob hier past op je spullen.” De tassen werden op de grond gezet en de jongen startte de motor. Hij beduidde Arie om achterop te gaan zitten.

“Zoveel mogelijk naar voren, voor de gewichtsverdeling.” Zelf schoof hij bijna op de benzinetank. Arie klom achter hem. Luid protesterend vanwege de overbelasting kwam de motor op gang en rolde van het parkeerterrein af.

Het was een prachtig gezicht. Arie zat achter de bestuurder, zijn handen omklemden de onderkant van het zadel en zijn rode haar wapperde in de wind. Met een fraaie bocht schoot de motor de weg richting Antwerpen op, achter Jan aan. Bob keek hen hoofdschuddend na. Van de andere kant zag hij juist de takelwagen naderen.

Bob zuchtte. Zijn vrienden volop in het avontuur, terwijl hij hier moest achterblijven. Om zijn laatste uren in Europa te slijten in de ene of andere Vlaamse autowerkplaats, ergens tussen Geel en Beringen.

Maar het zou toch Bob Evers zijn, die uiteindelijk de meest vreemde capriolen zou moeten maken. Alleen wist hij dat toen zelf nog niet.

JAN PRINS KLETST ZICH VAST

Jan Prins had prettig gezelschap in de auto. De beide mannen zeiden niets. De lange zat geconcentreerd achter het stuur en de kleine, die naar Jan nu wist Toon heette, rookte onophoudelijk sigaretten. Met de peuken was de asbak nu tot aan de rand gevuld. Ze passeerden al snel Beringen, en vervolgens ging het op Antwerpen aan. De mannen wisten de weg. Het viel Jan op dat ze nauwelijks op de wegwijzers letten. De Renault bonkte met een vaste regelmaat over de praktisch nieuwe betonweg tussen Luik en Antwerpen. Het gaf Jan de gelegenheid om de zaak, waar ze zo onverwacht in waren gerold, nog eens goed te overdenken. Jan kon niet zo snel denken als Arie. Hij zou zelf nooit op het idee gekomen zijn om bij deze mannen in de auto te stappen. Maar Jan kon, wanneer hij er de tijd voor had, iets wel goed overzien en vervolgens een besluit nemen hoe het aan te pakken.

Hij schrok op. Met een snauw naar zijn maat liet Toon weten dat zijn sigaretten op waren. Onderweg had hij, toen ze even bij een verkeerslicht moesten stoppen, zijn portier geopend, de overvolle asbak leeg gekeild en was vervolgens aan de slag gegaan het ding weer opnieuw te vullen.

Jan ging na wat ze nu wisten. Een vreemde boodschap, die werd overhandigd door een onbekende partij op een parkeerplaats in België, duidde niet op beginnelingen. Ook was er een verband met West-Brabant: de man uit Bergen op Zoom, en nu dus Woensdrecht. Dat lag dicht bij elkaar. Door hun eerdere avonturen kon Jan kruimeldieven inmiddels wel onderscheiden van echte boeven. En met deze laatste had hij nu te maken, dat wist hij zeker.

Wat zouden het zijn, gewone dieven? Maar wat deden ze dan in België, en met een ingewikkelde boodschap? Jan had twee gedachten. De ene was dat de mannen deel uitmaakten van een bende, die ergens een overval had gepleegd. De boodschap op het balkje was een aanwijzing, waar de buit snel was verstoep en misschien ook wel wat de buit inhield. Er stonden bedragen op geschreven. Geld, de waarde van juwelen of iets anders. Het kon allemaal. Maar de mannen waren Nederlands en de man die hem het pakje had gegeven ook. Dat was zeker. Wat deden ze dan hier? Het zou natuurlijk een internationale bende kunnen zijn.

De andere gedachte was de grensstreek. Bergen op Zoom en Woensdrecht lagen vlak bij de Belgische grens.

“Smokkel,” dacht Jan, “dát moet het zijn.” Hij ging na wat hij daar van wist. In de grensstreek was het een feit dat bewoners smokkelden. Er was kleine smokkelarij, verborgen in de kofferruimte of onder de autostoelen. Dat deed iedere bewoner wel, de douane kon niet alles controleren. Je had ook meer georganiseerde smokkel. In het donker over zandpaden die over de grens liepen. Dat ging in grotere hoeveelheden. De douane was daar heel fel op. Er waren regelmatig wilde achtervolgingen waarbij van beide kanten geschoten werd.

Als er sprake was van smokkel, waren deze heren in ieder geval betrokken bij die laatste vorm.

Maar wat werd er dan gesmokkeld? Dat hing af van de invoertarieven, wist Jan. Die konden per land verschillen. Soms was het boter, soms drank, sigaretten - en zelfs wasmiddelen, had

hij wel eens gehoord.

Ze naderden Antwerpen.

“Hoe laat zijn we ongeveer in Woensdrecht?” vroeg Jan zo achteloos mogelijk.

De lange keek op zijn horloge. “Over een klein half uurtje of zo. Ik zet wel je af bij de brandweerkazerne. Daar is een bushalte. In Bergen op Zoom kun je de trein naar Utrecht en Veenendaal nemen.”

Jan knikte. De mannen namen aan dat hij naar Veenendaal moest. Waarom? Dat lag helemaal niet bij de grens. Daar ging zijn smokkeltheorie.

“Komen jullie ook naar Veenendaal vanavond?” Jan schrok van zichzelf.

De lange keek in de spiegel naar Jan. Toon draaide zich om.

Hij zei: “Je weet toch dat wij van meneer...”

“Hou op,” onderbrak de lange hem.

“Wat doe jij eigenlijk bij ons?” vroeg de lange.

Toon had zich nu verder omgedraaid en bleef met zijn scheve neus Jan aankijken.

“Mijn vriend en ik verzorgen vooral de berichtgeving,” antwoordde Jan. Hij voelde zich niet gemakkelijk. Dit was glad ijs.

“Het zijn schooljongens,” zei Toon. “Dat is slim bedacht.”

De lange loodste de auto behendig door het drukke verkeer aan de rand van Antwerpen. Maar hij was nog niet tevreden.

“Waar kom je vandaan?” begon hij met een nieuwe vraag.

“Uit Amsterdam,” zei Jan naar waarheid. “Wij kampeerden in de zomervakanties altijd in het Nederlandse gedeelte

van Baarle-Nassau,” vervolgde hij. “En zo kwam ik in aanraking met meneer.”

Jan haalde voorzichtig weer adem. Onder de priemende blikken van beide mannen voelde hij zich niet gemakkelijk. Hij had dit niet slecht gedaan, vond hij. Net als Arie gewoon brutaal zijn en het initiatief houden.

Na een stilte waarin beide mannen elkaar aankeken, herhaalde de lange: “In Baarle-Nassau. In het Nederlandse gedeelte. En daar kwam je meneer tegen. Zo, zo. En hoe ging dat dan wel?”

Jan begreep dat hij in zijn overmoed iets verkeerd had gezegd. Hij werd langzaam rood. Verdraaid, waarom was Arie niet zelf in de auto gaan zitten? Die had zich er wel uit gered.

“Eh...,” bracht Jan uit.

Toon kwam met zijn scheve neus dichterbij Jan toe. Jan kon zijn rokensadem ruiken.

De lange trapte plots op de rem en reed een klein stukje van de weg af.

“D'r uit.”

“Maar...?”

“Je hoort wat hij zegt,” zei Toon. Hij stapte uit en trok het portier open. Toon zag er uit alsof hij met genoeg Jan een dreun of schop zou verkopen. Jan stapte snel uit. De auto reed achteruit de weg weer op. De mannen gunden Jan geen blik meer en reden snel weg.

Jan, nog wat verdwaasd, keek om zich heen. Hij bevond zich op een breed pad dat door de struiken, naar een grote villa liep. Tussen hem en de weg bevonden zich metershoge rododendrons. Hij liep terug naar de weg. Het was de kasseienweg tussen Antwerpen en Putte, de grens. Jan keek de weg af. Naar Woensdrecht moest hij, dat was duidelijk. Uit de andere richting naderde een motorrijder. Deze minderde vaart, en tot Jans grote verbazing ontwaarde hij een groot rood sproetenhoofd achter de motorrijder.

“Ha die Jan!” grijnsde Arie. “Waren ze je beu of wilde je niet meebetelen aan de benzine?”

“Hou op met die grappen, dit zijn geen misselijke kerels. Ze hadden me snel door.”

“Hm, we blijven op hun staart zitten. Er is geen plaats voor je op de motor. Ik zie je in Woensdrecht.”

Arie klopte de bestuurder op de schouder. Deze gaf gas en de motor trok razendsnel op.

Woedend keek Jan zijn dikke roodharige vriend na, die hem hier zomaar liet staan. Bovendien had Jan hem nog veel meer willen vertellen. Nou ja - dan moest hij nu maar

proberen in Woensdrecht te komen. Daarbij moest hij nog voorzichtig zijn ook, want de mannen kenden zijn gezicht, en Jan begreep wel dat hij er bij een tweede ontmoeting minder goed af zou komen.

Een auto uit de richting Antwerpen stopte voor zijn voeten. Een man boog zich naar het raampje, en keek Jan vriendelijk en onderzoekend aan.

“Hallo,” zei Jan. “Mag ik met u meerijden naar Woensdrecht?”

“Ben je een lifter?” vroeg de man. Hij leek teleurgesteld.

Jan vond het een vreemde vraag, maar knikte.

“In dat geval...,” zei de man, “ik neem nooit lifters mee en dan moet je niet hier gaan staan.” Hij schoof weer achter het stuur en reed langzaam verder. Jan haalde zijn schouders op. Hoe moest je nou zo iemand begrijpen?

Het volgende kwartier kwamen er regelmatig auto's langs, want het was een vrij drukke weg. Maar allemaal raasden ze voorbij alsof Jan er helemaal niet stond. Bijna had hij de moed opgegeven en besloten om maar in de richting van de grens te gaan lopen, toen er luid rammelend een kleine vrachtauto met open laadbak stopte. De auto reed een meter of twintig door alvorens de bestuurder hem tot stilstand kon brengen. Jan holde er naar toe. Een oudere man met een vrolijk gezicht stak zijn hoofd uit het raam.

“Waar moet je naar toe?”

“Naar Woensdrecht,” antwoordde Jan.

“Je kunt met me meerijden tot Lillo, daar kom je wel weer verder.”

Jan wist niet waar Lillo lag, maar het zou wel in de richting zijn en hij was blij dat hij van deze plek weg kon.

“Klim er maar achterop. Als we stoppen, dan zijn we er,” zei de bestuurder lachend. Hij duwde de versnelling in de eerste gang en met horten en stoten kwam de wagen op gang. Jan viel neer in de laadbak. Een wild gekrijs en gekakel klonk op. De laadbak stond vol met kooien, zelfs een hele kippenren. In de kooien zaten duiven, kwartels, papegaaien en in de kippenren kippen. En zelfs een paar kleine hondjes, zag Jan. Een aantal kooien was leeg. Een levendige handel, concludeerde hij, benieuwd wat hij straks in Woensdrecht zou aantreffen.

Lillo was nog geen twintig minuten verder.

De auto stopte. “Lillo,” riep de chauffeur en bonsde tegen de cabinewand. Jan sprong van de laadbak. De handelaar in levende have sloeg naar rechts af, een landweg in. Jan zag de kippen nog fladderen in hun ren. Voor hem lag het dorpje Lillo. Een straat met aan beide

kanten huizen voerde naar de kerktoren. Links van hem, wat verder weg, zag hij de hijskranen van het Antwerpse havengebied. Daar werden zeeschepen geladen en gelost. Hij rook de rivier de Schelde, zeemeeuwen krijsten.

Jan liep in de richting van de kerk. In het dorp was vreemd genoeg niemand te zien. Geen spelende kinderen of mensen die boodschappen deden, geen rijdende auto's. Hij passeerde een werkplaats, de schuifdeur ervoor was open. Een oude bromfiets hing in de kettingen om gerepareerd te worden. Maar geen mens te zien. Hij liep verder. In de verte voer een groot schip naar de Westerschelde. Jan realiseerde zich hoe dicht deze streek tegen het water aan lag. Hij zag het als een bevestiging van zijn eerdere

smokkeltheorie. Bij de kerk gekomen hoorde hij muziek. In de kerk, dacht Jan eerst, maar het kwam achter de kerk vandaan. Op het grasveld tussen de kerk en zo te zien het gemeentehuis, stond een vreemd houten gebouw. Het was hoekig van vorm, wel twaalf hoeken, dacht Jan. En het stond iets boven de grond, een trap met drie treden leidde naar de ingang. Door de geopende deuren klonk luide muziek, draaiorgeltonen. Jan had dorst, bovendien wilde hij iemand vinden die naar Woensdrecht moest, of die kon vertellen hoe hij daar moest komen. Hij liep het trapje op en stapte het vreemde café binnen. Het zag er zwart van de mensen, heel Lillo leek er aanwezig.

Jan zag nu dat het inderdaad een twaalfhoekige ruimte was. In het midden stond een kolom, die grotendeels uit spiegels bestond. Rond die kolom was een houten vloer gelegd door vanuit de kolom de hoeken te verbinden met rechte balken. In de zo ontstane stervorm waren planken gelegd. Langs de wanden bevonden zich apart afgescheiden tafels met banken. Zoals je wel ziet in een poffertjeskraam. En nu begreep hij waar hij terechtgekomen was. Dit bouwsel was een Vlaamse feesttent voor op kermissen of bij speciale gelegenheden. Zo'n ding werd in een dag tijd opgebouwd, en na een paar dagen weer afgebroken om op een andere plaats dienst te doen. Maar wat was hier te vieren?

Hoe was het Arie ondertussen vergaan? Al lang voordat hij Jan had zien staan langs de weg tussen Antwerpen en Woensdrecht, was hij beste maatjes geworden met de door hem tot de achtervolging bereid gevonden motorrijder. Zo goed en zo kwaad als dat rijdend met de suizende wind langs de oren ging, was Arie er achter

gekomen, dat de jongen Willem heette. Hij was in opleiding bij de Post-, Telegraaf-, en Telefoondienst, en het was zijn droom het ooit te brengen tot lokettist in zijn woonplaats Tiel. Hij was op zijn pas gekochte motor op weg om te gaan kamperen, ergens in de Ardennen.

Nadat ze de parkeerplaats hadden verlaten, had Arie geschreeuwd niet te dicht achter de Renault aan te rijden. Aan de ene kant was het makkelijk om een auto met een motor te achtervolgen, aan de andere kant moest je terdege oppassen. Je viel er sneller mee op. Met de aanwijzingen van Arie zorgde Willem er voor dat er steeds één of meer auto's tussen hem en de boeven bleven. Onderweg naar Antwerpen had Arie over de schouder van Willem een goed zicht op de auto. In Antwerpen zelf was dat een stuk moeilijker. Willem had ook nog moeten tanken en hoewel Arie wist dat de mannen naar Woensdrecht reden was het een pak van zijn hart geweest, toen ze de auto een kilometer of tien buiten de stad weer oppikten. Arie had zo het gevoel dat er nog wel iets zou gebeuren. En hij dacht hetzelfde als Jan: dit waren boeven die ze serieus moesten nemen.

De jongens waren echt wel gewend aan netelige situaties en zeker niet bang, maar dan wisten ze meer van hun tegenstanders dan nu.

Willem schreeuwde iets naar Arie. Pas bij de derde keer verstond hij, wát: "Je moet meer meegaan in de bochten, dan ligt de motor beter op de weg."

Arie wist niet dat hij op de lachstuipe werkte van bestuurders van auto's, die achter hem reden. De enorme stijf rechtopzittende massa Roos, achter op de Triumph, zijn rode haar en langzaam in de zon en wind nu ook rood wordende gezicht, waren reden tot talloze opmerkingen, die Arie gelukkig niet kon horen.

"Hé, rijdende wegversperring," had een dikke vuilnisman in Antwerpen geschreeuwd. Maar ook dat had Arie niet verstaan.

Hij bleef goed opletten, en had het dan ook onmiddellijk in de gaten gekregen dat het Jan was die in de berm stond te liften. Nadat ze hem weer hadden achtergelaten, moest het volgen natuurlijk nog veel voorzichtiger gebeuren. Want de twee mannen waren nu gewaarschuwd en daardoor extra op hun hoede. En helaas was Jan niet meer in staat om ze op de staart te zitten.

Willem deed knap werk, hij chauffeerde zijn motor snel maar zeker. Op de kasseienweg haalde hij steeds auto's in, bleef er dan weer achter hangen om juist voor een bocht - wanneer de motor even uit het zicht van de

boeven was - weer langs een auto te schieten. Het kwam hem regelmatig op woedend getoeter van tegenliggers te staan, maar dat scheen hem niet te kunnen schelen.

“We naderen de grens bij Putte,” schreeuwde Willem over zijn schouder naar Arie. Arie kon niets meer terugzeggen. Hij probeerde af en toe te verschuiven op het zadel, maar voelde zich

compleet geradbraakt na al die kilometers over de hobbelige Vlaamse kasseien. De broodjes van Louis waren ook al lang verteerd en zijn holle maag werd voor zijn gevoel in zijn buik heen en weer geslingerd. Maar die grenspost - daar zou vast wel een café in de buurt zijn. De grensovergang in Putte ligt midden in het dorp, dat een Nederlandse en Belgische kant kent.

De hoofdstraat wordt onderbroken door twee slagbomen, twee douaneposten en een kleine parkeerplaats recht voor die posten, waar een paar vrachtwagens kunnen staan om de papieren te regelen of om gecontroleerd te worden. Aan de Belgische kant zit de Nederlandse douane en nog geen veertig meter verder, richting Nederlands grondgebied, staat het Belgische tolhuis.

Het is er altijd bedrijvig, en zo ook nu. De wachtende auto's en de vele winkels langs de hoofdstraat met al hun uitstallingen zorgden er voor dat Willem en Arie, zonder op te vallen, vlak achter de Renault konden komen. De Nederlandse douaniers stonden verderop in hun donkergroene uniformen, en controleerden alle auto's die uit België kwamen. Vrachtwagens werd verzocht even aan de kant te gaan staan om op een later moment ingeklaard te worden. Twee Belgische douaniers stonden vlakbij. Deze in het grijs geklede beambten wenkten onverschillig de uit Nederland komende auto's door.

Arie stapte af, zijn benen trilden na. Willem vroeg: “En nu?”

Nog een paar auto's te gaan voor de Renault aan de beurt was, zag Arie. De mannen bleven in de auto zitten. “Ik haal iets te drinken,” zei Arie. Vlak bij waar zij stonden was een kruidenierswinkel. De dranken waren aantrekkelijk uitgesteld voor dorstige reizigers die moesten wachten. Arie kocht twee flessen priklimonade en een rol gevulde koeken. Hij liep terug naar Willem, die een paar plaatsen gevorderd was. Achter een groentewagen bleven ze mooi uit het zicht van de Renault.

Arie keek nieuwsgierig hoe het toeging bij de grens. Bepaalde auto's, waarschijnlijk bekend verkeer, mochten snel doorrijden. Van andere werden de papieren goed

bekeken. De Renault stond nu vooraan en trok langzaam op. De man naast de bestuurder stak door het open raam zijn hand op. De douaniers groetten terug. De Renault reed de grens over.

“Vlug, straks zijn we ze kwijt.” Met onder iedere arm een fles limonade sprong Arie achter op de motor, die Willem al gestart had. Langzaam reden ze tussen de groentewagen en de auto’s, die België binnen kwamen, door.

“Hé zeg,” riep de chauffeur van de groentewagen. “Dat gaat zo maar niet, we moeten allemaal op onze beurt wachten.”

Hij stak zijn arm uit het raam en raakte daarbij Aries elleboog. Arie liet de fles limonade, die hij vastklemde, los. Het glas kletterde op de straat kapot. De douaniers keken verstoord op van hun werk.

Arie wilde geen rel. Dat zou kostbare tijd betekenen. “Rijd door,” zei hij tegen Willem. “Naar de douane.”

Arie stapte af. Willem zwenkte de motor naar rechts, dwars achter de voorste auto die net gecontroleerd werd. Arie liep achter hem aan. Ze kwamen uit bij twee douaniers, die tussen de auto en de stoep stonden. De weg was versperd. Een douanier wees naar achter. “Niet voordringen, jongens, gewoon aansluiten. Iedereen komt aan de beurt.”

Arie stapte langs Willem heen. Hij sperde zijn blauwe ogen wijd open en opzettelijk wat over zijn woorden struikelend vertelde hij: “Wij moeten snel achter die blauwe Renault aan, die u zojuist heeft doorgelaten. We hadden gehoopt die twee heren voor de grens te pakken te krijgen. Het zit namelijk zo. Wij stonden achter hen bij een benzinepomp in België en zij hebben veel te veel betaald. De pompbediende gaf ons hun wisselgeld omdat wij hen met de motor konden achterhalen. Nu willen wij het teruggeven, maar ze hebben geloof ik haast.”

De douaneman die hen al aangesproken had zei: “Ik ken de beide heren wel. Ze komen een paar keer in de week langs. Het zijn handelsreizigers. Geef mij dat geld maar, dan zorg ik dat ze het terugkrijgen.”

“Handelsreizigers, je neus,” dacht Arie. Maar hij had A gezegd en moest nu ook B zeggen. “Best.” Arie pelde tweehonderd Belgische franken af van het bundeltje geld in zijn broekzak. “Dit is het. Ik kan er van op aan dat het goed komt?”

In de rij wachtende auto’s groeide het ongeduld. De chauffeur die Arie bij de arm gepakt had stond naast zijn auto en keek woedend naar Arie, Willem en de douane.

“Hé! Er moet ook nog gewerkt worden, ja? Ik ben niet van plan om hier wortel te schieten.”

“Rijden jullie snel door,” zei de douaneman. “Dat geld komt wel in orde.”

Spreek een ambtenaar in functie op zijn eerlijkheid aan en hij vergeet alle andere dingen. Arie kende deze regel maar al te goed. Opzettelijk niet al te blij kijkend duwde hij met Willem de motor over de grens. Willem startte en Arie sprong achter op de Triumph - de achtervork schoof zeker acht centimeter over de as onder het gewicht van Arie.

De Renault had tien minuten voorsprong. Zo hard als hij durfde reed Willem door het Nederlandse Putte. Tussen Putte en de volgende plaats Ossendrecht haalden ze de auto niet in. Je hebt nu eenmaal snel een forse achterstand als je stil staat en de ander rijdt. Veel mensen verkijken zich daarop. Arie tuurde rechts en links over Willems schouders, of hij de mannen zag. Omdat hij zich met beide handen moest vasthouden had hij de tweede fles limonade met pijn in het hart ergens in de struiken gegooid. De zak gevulde koeken had hij in zijn broekzak gepropt.

Net toen hij dacht dat ze de mannen kwijt waren, remde Willem sterk af en draaide even verderop naar rechts. Hij stopte de motor. Ze stonden in een stille straat met bomen.

“De auto staat bij het postkantoor, hier in Ossendrecht. Een van de mannen is daar naar binnen gegaan.”

“Dat wordt jouw taak,” besliste Arie. “Mij kennen ze. Loop naar de post en kijk wat die kerel doet.”

Willem was niet bang aangelegd. Bovendien: met postkantoren had hij ervaring. Hij zette de motor tegen een boom en liep vlug naar het postkantoor, als had hij een belangrijke brief te versturen.

Vanuit de zijstraat loerde Arie om de hoek tussen een ligusterheg en een grote seringenstruik door. De lange man was naar binnen gegaan. De kleine, met de scheve neus, stond naast de auto en strekte zijn benen. “Geen wonder na zo’n zit,” dacht Arie. Hij was zelf ook nog steeds geradbraakt. De man keek op zich heen en liep vervolgens weg van het postkantoor, duidelijk op zoek naar iets.

Arie kwam om de hoek vandaan en liep naar de Renault. In de auto was niets te zien, maar het ging hem om de achterkant. In Antwerpen hadden ze er vlak achter gestaan en daar had hij gezien, dat er een plaatje van een garage op de achterklep geschroefd zat. Dat waren goede aanwijzingen. Arie kon zich herinneren hoe Bob een keer

verteld had, dat de politie in New York een maffiabaas had gevonden aan de hand van de bonnetjes van de stomerij, die aan zijn pas gestoomde kostuums waren vastgemaakt.

Arie keek op het kofferdeksel. Hij had het goed gezien. Er zat een metalen plaatje op geschroefd van garage Kerstens in Wouw. Hij draaide zich om en liep met de handen in de zakken weg, weer terug naar de motor.

“Arie?” wenkte Willem hem vanuit de deur van het postkantoor. Hij gebaarde dat Arie snel moest komen. De kleine man was nog nergens te zien. Arie schoot het postkantoor binnen.

“Hij staat in de telefooncel en heeft een interlokaal nummer aangevraagd. Straks wordt hij doorverbonden. Ik weet iets, kom in de cel er naast.”

De meeste postkantoren waren voorzien van één of meer telefooncellen, waar men in alle rust telefoongesprekken kon voeren. Soms kon men, wanneer met het nummer van de te bellen persoon wist, rechtstreeks draaien, maar in de meeste gevallen regelde een postbeambte of de telefonist van het postkantoor dat. Zo was het ook hier. Er waren twee cellen. Hun man had een verbinding gevraagd en stond nu in de cel te wachten. De cellen waren rondom afgesloten en voorzien van een dichte deur, die je op slot kon doen. Willem duwde Arie in de tweede telefooncel. Hij wees naar boven aan de wand waar het telefoontoestel hing, de scheidingswand met de andere cel.

“Dat kun je lostrekken,” fluisterde Willem overbodig.

De wand bestond uit een stalen frame. Zoiets als de letter H, waar de bovenkant en onderkant dicht van waren. Dat frame was een gelast profiel waarin, zag Arie nu, een gecapitonneerd kunstleer was geklemd. Dat alles om te voorkomen dat men hoorde wat er in de andere cel besproken werd. Arie rekte zich en plukte in de rechter bovenhoek aan het kunstleer en trok zo een punt uit het frame. Het spul was vijf centimeter dik.

“Voorzichtig nu,” stootte Willem hem aan. Er werd een plaat zachtboard met kleine gaatjes zichtbaar, waarachter ook weer kunstleer zat. Dat was de wand van de andere cel.

Waarschijnlijk stond de man met zijn rug er naar toe, want zijn telefoon hing natuurlijk aan dezelfde wand als die in de cel van Arie. Arie pakte zijn Zwitserse legermes en prikte met de punt er van door het zachtboard. Hij trok het kunstleer verder naar beneden en sneed met enige moeite een hoek uit het zachtboard. Vervolgens duwde hij

met zijn duim tegen de onderkant van het kunstleer van de andere cel. Deze was op dezelfde manier bekleed. Het kwam zo los uit het frame. Omdat Arie bang was dat de man naast hem iets zou merken duwde hij niet ver en hield zijn mes tegen het kunstleer. Er was nu een opening naar de andere cel. Hij kon de man duidelijk verstaan.

“Ja, nee, ik weet dat ik niet zo maar moet bellen, maar het is dringend. Ik wilde er niet mee wachten...”

Volgens Arie kwam er nu een tirade van de andere kant van de lijn. Dat kon hij niet horen, maar de man in de cel zei af en toe: “Ja, natuurlijk... ik begrijp het...”

Eindelijk kreeg hij de kans om ook iets te zeggen tegen de andere persoon: “Twee snotneuzen” - er volgde een hele beschrijving van Jan en Arie, die Arie wat Jan betreft deed glimlachen - “... de instructies... één is er meegereden, dat zeiden ze... vertrouwde de zaak niet... na Antwerpen uit de auto getrapt... Nee, ze weten verder niets...”

Er volgde een lange stilte. De man klonk daarna een stuk minder zelfverzekerd. “Dat zullen we doen... ja, geven het door... vanavond in de Plantage.”

Waarschijnlijk werd daarna aan de andere kant het gesprek abrupt afgebroken, want het was even stil, waarna Arie de man de hoorn op de haak hoorde leggen. Hij trok vlug zijn mes terug, zodat de man, niets zou zien, mocht hij in de cel rondkijken.

Willem had al de tijd achter Arie gestaan en zei: “Hoor, hij gaat de cel uit.”

De deur naast hen klapte dicht en de man ging waarschijnlijk zijn gesprek afrekenen. Arie fatsoeneerde het kunstleer weer. Hij duwde het netjes terug in het profiel. Alleen het zachtboard was een beetje beschadigd, maar dat zag toch niemand.

“Kijk wat hij gaat doen.”

Willem stapte de cel uit, hield de deur vast en keek naar de uitgang. “Hij is weg.”

Arie kwam nu ook de cel uit. Door het raam van het postkantoor zag hij de andere man lopen.

Die ging achter zijn maat aan. De laatste zat al bijna in de Renault. Arie zag dat ze even overlegden en daarna wegreden.

“Er achteraan?” riep Willem. Hij had de smaak te pakken.

“Nee,” zei Arie rustig. “Ik weet genoeg. Kun jij er nog achter komen met wie hij gebeld heeft? Dat kunnen ze hier toch nagaan?”

“Dat soort inlichtingen mag nooit verstrekt worden behalve aan... laten we hier weg gaan, ze kijken zo naar ons.”

Hun gedrag was inderdaad niet onopgemerkt gebleven. Achter de loketten staarden een paar mensen hen aan. Willem werd rood en volgde Arie naar buiten. Buiten gekomen sloeg Arie hem op de schouder. “Goed werk, en die schade aan staatseigendom komt wel in orde. Daar moet je niet over in zitten.”

Willem was nog steeds rood. Op een motor rijden was toch wat anders dan detective spelen.

“Hoe wist je dat van die cellen?” Ze stonden bij de motor.

“Ik heb er op zitten kijken, toen ze die dingen bij ons in Tiel aan het neerzetten waren. Er wordt alle moeite gedaan om te voorkomen dat telefonistes mee kunnen luisteren, daar zijn zelfs instructies voor, maar op die manier maak je het luistervinken wel weer erg gemakkelijk. Ik heb het ook gezegd, maar of men er wat mee doen zal? Maar goed: gaan we weer verder op de motor?”

Arie had al besloten dat hij van Willem af moest. Tot zover had hij hem niet kunnen missen, maar hij verwachtte dat het gevaarlijker ging worden. Jan en Bob kende hij zo goed dat hij wist wat die in gevaarlijke situaties zouden doen. De jongens hadden hun eigen gewoontes zoals bepaalde fluittonen, en de afspraak nooit een plek te verlaten waar je elkaar zou aantreffen. Gebeurde dat toch, was degene die niet aanwezig was in de problemen. Iemand anders er bij, hoe goed die het ook bedoelde, kon dit alles doorkruisen. Arie keek vriendelijk naar Willem. “Ik ga achter een auto aan. Wanneer jij nu de motor pakt en terugrijdt richting Antwerpen, dan zie je misschien Jan. Stuur hem naar dat restaurant daar.”

Even verderop aan de hoofdstraat door Ossendrecht, in de bocht van de weg, was de witte gevel zichtbaar van een restaurant. Er stonden een paar forse eiken voor, die een aanlokkelijk terras schaduw gaven.

“En erg bedankt voor wat je gedaan hebt. Mocht je Bob nog treffen na Antwerpen, stuur hem dan ook naar dat café. Hij weet in ieder geval dat we in de buurt van Woensdrecht zitten en vanaf die plek daar kan ik niemand missen die uit de richting Antwerpen komt.”

Arie zag een zorgelijke rimpel bij Willem verschijnen en herinnerde zich de tassen van achter op de motor. “Die reistassen, dat is wel in orde. Dat heeft Bob geregeld. Ze staan vast in de uitspanning op het parkeerterrein. Hier heb je nog geld voor de benzine.”

Maar Willem weigerde dat. “Nee, het was een spannend begin van mijn vakantie. Succes verder.” Hij keerde de motor, groette met een opgeheven arm naar Arie, en trok de weg naar Antwerpen weer op.

Arie liep op zijn gemak naar het restaurant. Daar was het nodige te vinden om zijn honger en dorst te stillen. “Ik wist niet dat motorrijden zo hongerig maakte,” zei Arie in zichzelf. Hij keek op zijn horloge. Half vijf. De dag was nog lang niet ten einde. Hij verwachtte dat Jan er zo wel aan zou komen. Hoewel hij nog geen idee had, waar het nu allemaal eigenlijk om draaide, was Arie dik en dik tevreden over het resultaat tot nu toe. Hij wist de volgende zet van de tegenpartij - en hij kon gaan eten.

EEN SIGARENFABRIKANT KOMT IN ACTIE

Ergens anders in Nederland was op dat moment iemand niet tevreden. Helemaal niet tevreden. Woest zelfs.

Die iemand was Rein Scherpenzeel, sigarenfabrikant te Veenendaal - al maakte hij al lang geen sigaren meer. Zijn ouders hadden vroeger een tabakswinkel gehad, waarvoor zijn vader in het begin zelf sigaren maakte. Het fabriekje was er nog, achter de winkel. Die sigaren maakte zijn vader nog met de hand. Het vormen van het zogenaamde bosje en het opbrengen van het omen het dekblad: Rein herinnerde het zich precies, want hij moest het fabriekje schoonhouden en regelmatig helpen bij allerlei klusjes.

Later kwamen de stripmachines, die het tabaksblad zolang walsten en zeefden totdat de tabak omlaag dwarrelde. Via de mengmachine, de droogkast en de bosjesmachine kwam de tabak

dan in een vormmachine, waarna het geheel klaar was voor de verdere omwikkeling. Zonder enige weemoed had Rein nog voor de oorlog alle machines verkocht, en hij gebruikte de vroegere fabriekshal alleen nog voor opslag. De kleine Rein had nooit buiten gespeeld, zoals andere kinderen graag doen, maar stond al

vroeg achter de toonbank en lette goed op wat zijn moeder deed. Op de lagere school blonk hij uit in rekenen. Daarna ging hij naar de Mulo, waar handelsrekenen zijn lievelingsvak was. Scherpenzeel ging er prat op dat hij de eerste in Nederland was geweest, die de sigarenkist introduceerde. Op twaalfjarige leeftijd had hij al in de gaten dat de verkoop per stuk van bolknakken te omslachtig was en te weinig opleverde. Hij wist zijn vader er van te overtuigen dat die losse sigaren, vaak in de borstzak gestopt, snel kapot gingen en dat je ze beter in een houten kistje of doosje kon verkopen. Je verkocht er dan meer tegelijk en volgens Rein rookten de klanten er zo ook meer. En dan kwamen ze natuurlijk vaker terug om sigaren te kopen.

In de huiskamer werden 's avonds de doosjes gevouwen. Zijn vader plakte er een fraai etiket op met de tekst: "Scherpenzeels sigaren raken nooit op". Scherpenzeel junior vond het nog steeds jammer dat zijn vader de vinding nooit had gedeponereerd. Al snel waren de grote sigarenfabrieken er met het idee vandoor gegaan, en boden ook kistjes, dozen en blikken sigaren aan.

Na de Mulo had Rein nog een jaar de Handelsschool in Rotterdam gevolgd, maar dat was geen succes. Zijn

leraren en de andere leerlingen konden slecht met hem overweg. Hij wilde niet luisteren naar wat anderen van iets vonden. Zo was hij vervolgens in de zaak van zijn ouders beland, maar beleefde ook daar weinig lol aan. Al werkte hij zich in Veenendaal dan op tot penningmeester van de jongelingsvereniging en later tot bestuurslid van de Maatschappij voor Nijverheid en Handel - zijn interesses reikten verder. In Rotterdam had hij zich geabonneerd op de Nieuwe Rotterdamsche Courant, en was geboeid geraakt door de beursberichten, de wisselkoersen en de goederentermijnmarkt. Dáár lag volgens hem zijn toekomst. Iemand een pakje sigaretten verkopen, dat was geen uitdaging. Hij zocht de grote handel, en was een van de weinigen die er nog in slaagde om via Rotterdamse relaties goede tabak en sigaren uit Indië te krijgen. Dat verkocht uitstekend en de marge was navenant. De import van tabak en het doorverkopen werden zijn belangrijkste bezigheden. In de tabakswinkel zette hij een meisje, en Scherpenzeel zelf concentreerde zich op de in- en verkoop van tabakswaren. Hij had diverse contacten met Duitse en Belgische fabriekjes en handelaren, en kreeg in de gaten dat de heffingen aan de grens enorm waren. Wanneer je die kon vermijden, en je de tabak, sigaren en sigaretten weer doorverkocht, het liefst aan verschillende winkeliers, dán maakte je pas winst. Het begon onschuldig met een paar dozen in de cabine van een vrachtwagen. Maar Scherpenzeel wilde meer. Met hulp van zijn Belgische contacten, die weer mensen uit de grensstreek kenden, gingen er nu hele ladingen de grens over. Scherpenzeel had al gemerkt dat het die lieden die voor hem werkten niet uitmaakte wat er gesmokkeld werd. Als zij hun geld maar kregen.

Hij liet het meeste regelen door de man uit Bergen op Zoom, met wie Jan Prins op het parkeerterrein kennis gemaakt had. En dat laatste had hij zojuist vernomen. Een goede handel opzetten - en dan zouden een paar snotneuzen roet in het eten gaan gooien? Kwaad had hij, na het gesprek met Ossendrecht, de telefoon neergelegd. Scherpenzeel was iemand die altijd snel actie ondernam. Hij greep onmiddellijk weer de telefoon en belde een zekere Vanderaert uit Hasselt. Scherpenzeel had de man en zijn vrachtwagen al veel vaker ingehuurd, overigens niet voor smokkel, maar voor een gewoon transport naar Namen. Deze Vanderaert wist niets van smokkelactiviteiten - hij hield Scherpenzeel voor een rijke Nederlandse sigarenfabrikant.

Vanderaert nam zelf de telefoon op.

“Luister, Vanderaert,” begon Scherpenzeel. “Ik heb een broer en die heeft een zoon, mijn neef dus. Die neef is met een vriend op vakantie vertrokken, maar ze moeten onmiddellijk terugkomen. Het gaat niet goed met de moeder van mijn schoonzus. Volgens mijn broer staan ze nu op een parkeerterrein tussen Beringen en Geel bij een friture die “Le Patron” heet. Dat is niet zo ver van jou vandaan. Zou jij er heen willen gaan en ze terug willen sturen? Ik vergoed je onkosten natuurlijk. En bel mij in ieder geval terug en vertel me wat ze te zeggen hadden.” Het verhaal rammelde wel een beetje, bedacht Scherpenzeel, maar Vanderaert kon dat toch niet zo snel nagaan.

Vanderaert begreep dat hij Scherpenzeel, tenslotte een beste klant van hem, dit niet kon weigeren, en zoveel moeite was het ook niet. Dus hij beloofde meteen te gaan kijken.

Scherpenzeel leunde tevreden achterover aan zijn bureau. Die jongens waren er natuurlijk niet meer, maar allicht vond Vanderaert iets uit en kwam hij meer te weten. Hij was nou niet direct bang dat twee schooljongens achter zijn activiteiten zouden komen, maar voorzichtigheid ging boven alles. Hij ging altijd zorgvuldig te werk en een ketting was slechts zo sterk als de zwakste schakel - dat was een stelregel van hem.

Scherpenzeel belde nog twee mensen: een man zou naar de grensovergang bij Putte gaan om naar Jan uit te kijken, mocht die besloten hebben om de grens over te gaan; en tenslotte belde Scherpenzeel iemand in Utrecht. De volgende morgenvroeg moest er een belangrijke lading weg. Niet voor niets zaten twee mensen, de lange zoals Arie en Jan hem kenden, en ook Toon, nu in West-Brabant.

Scherpenzeel keek op de klok, die in zijn kantoor hing. Het was tijd om naar de ledenvergadering te gaan van de plaatselijke Boerenleenbank. Hij keek of zijn grijze kostuum netjes zat, zette zijn hoed op, trok een Sumatrasigaar uit zijn koker, stak die in zijn mond en verliet zijn kantoor. Hij was Arie en Jan al weer vergeten.

Jan Prins had zich noodgedwongen onder de feestvierders moeten begeven. Er zat niets anders op. Hij had, bij de deur staande, een paar mensen aangeklampt. Maar die waren niet aanspreekbaar of ze trokken zich los van Jan om verder te dansen. Hij begaf zich naar één van de nissen rondom de dansvloer, in de hoop daar iemand aan te treffen die hem een zinnig woord zou weten te

zeggen. Jan wilde zo snel mogelijk naar Woensdrecht toe. Er stond iemand op en Jan werd op de bank getrokken. Men zag hem zeker als toerist en die hoorden er

kennelijk ook bij.

“Wat vieren jullie hier?” schreeuwde Jan boven de muziek uit, tegen de man die naast hem zat.

De man draaide zich met zijn hele lijf naar Jan en riep terug: “Wij allemaal hier komen van Lillo.” Dat had Jan al begrepen. Maar hij moest alle moeite doen het zware dialect te verstaan.

“En we hebben gisteren van onze burgemeester gehoord dat de plannen van de stad Antwerpen om van ons dorp een nieuwe oliehaven te maken niet doorgaan. Nu vieren we dat met z’n allen.”

Bij Jan begon er iets te dagen. Net als Rotterdam was Antwerpen een grote havenstad. De haven had meer ruimte nodig vanwege het toenemende vrachtvervoer per schip. De Roos Rederijen konden daar van meepraten. Ook werden de schepen steeds groter en kregen meer diepgang, waardoor ze niet meer bij de betrekkelijk kleine kades in de steden konden komen.

De oplossing was dan uitbreiding naar buiten, in dit geval in de richting van de Westerschelde. Hij vroeg zich af hoe lang zoiets tegen te houden zou zijn.

“Dat is een feest waard. Gefeliciteerd,” zei Jan tegen zijn buurman. En hij vervolgde: “Weet u hoe ik vanuit hier in Woensdrecht kan komen?”

Maar de man zag een bekende, stond op en liep weg.

Na enige tijd was Jan steeds verder de nis ingeschoven. Er waren mensen naast hem zitten komen en zo schoof hij langzaam naar de wand toe. Hij kon er niet meer uit, maar niemand vond het vreemd. Men beschouwde hem als een van de feestvierders, en dus kreeg hij net als de anderen glazen bier voor zijn neus gezet. Een bier dat fruitig smaakte en waarvan hij voor de beleefdheid nipte. Zo langzamerhand keken een paar mensen aan tafel naar hem en Jan vreesde dat het zijn beurt was voor een rondje. Dat was lastig voor hem. Jan was toch geen vriend van geld uitgeven en zeker als het geen enkel doel diende, zoals nu. Hij probeerde zo luchtig mogelijk om zich heen te kijken en geen acht te slaan op de blikken in zijn richting. Daar kwam het meisje met de schort al aan, bij wie je kon bestellen. Jan stak na een korte aarzeling zijn hand op, als een ter dood veroordeelde die om het laatste woord vraagt. Maar hij werd gered door een angstig geschreeuw aan de andere kant van de feesttent.

Door de kolom in het midden en door de vele mensen kon hij niet zien wat er aan de hand was. Maar wel, dat de mensen in paniek begonnen naar buiten te drommen. Wat was er aan de hand?

De oorzaak van de paniek lag bij twee Kongolezen, Nzé en Antoine, die bij de feesttent werkten. Ze waren pas een paar dagen in dienst. In Antwerpen waren ze van een vrachtboot met latex uit de Kongo gedrost. De eigenaar van de feesttent, die met zijn handen in het haar zat omdat twee van zijn mensen onvindbaar waren, had ze aangenomen. Hun taak bestond uit het opbouwen en afbreken van de feesttent. In Antwerpen hadden zij de tent voor het eerst afgebroken en in Lillo weer opgebouwd. De eigenaar en ook de andere feesttentbouwers hadden door de haast waarmee alles in Lillo opgebouwd moest worden, nauwelijks tijd gehad om naar het werk van Nzé en Antoine te kijken. Dat was geen onwil geweest. Noodgedwongen waren zij bezig geweest met de inkoop van bier, limonade en andere spullen en het in orde maken van het interieur.

Nzé en Antoine hadden ijverig de genummerde delen van de buitenwand opgezet. Dat hadden ze ook goed gedaan, alleen - en dat konden zij niet weten - zat in één van de delen een gat waardoor de afvoerbuis van de wafeloven gestoken moest worden. Zij hadden daar niet op gelet en het deel op de juiste plaats geschoven, maar op zijn kop. De vrouw van de eigenaar, die de wafels bakte, had de wafeloven op de goede plaats in de tent aangetroffen, daar weer snel neer gezet door iemand anders. Het losse stuk buis stond er naast. Zij had dat door de kap van de oven gestoken tot het niet meer verder kon, in de veronderstelling dat de rookafvoer nu goed zat. Maar de buis zat tegen de dichte wand geklemd.

Niemand had de buitenkant gecontroleerd. En Antoine en Nzé zaten 's middags lekker op de dijk langs de Schelde en keken naar de grote schepen die tussen de zandbanken doorvoeren. Hun toekomst lag in Amerika, vonden zij.

Naarmate de middag vorderde hadden de feestvierders honger gekregen. Rond een uur of drie was de vrouw van de eigenaar begonnen de oven op te stoken en het beslag voor de wafels te maken. Dat ging in grote hoeveelheden. De wafelijzers werden met het beslag gevuld en op het vuur gelegd. Het beslag droop door de ijzers op het gloeiend hete metaal van de oven en het begon goed te walmen. Normaal werd het meeste naar buiten afgevoerd, maar dat gebeurde nu natuurlijk niet.

Omdat iedereen het druk had met het bedienen van de gasten, ook de vrouw van de eigenaar, merkte niemand op dat de walm langs de kap van de oven langzaam naar boven trok. Bovenin zat geen gat in het dak, want dergelijke feesttenten worden zomer en winter gebruikt. Hoe warmer, hoe beter voor de omzet. Niemand had het gezien of geroken, totdat de hele tent zich met de donkere walm begon te vullen. Er ontstond paniek. Men dacht dat er brand was ontstaan en de mensen drongen allemaal naar de uitgang. De eigenaar had snel in de gaten wat er aan de hand was. Het was geen brand, dat kon alleen maar wanneer de oven of de afvoerpijp aangekoekt waren en hij wist zeker dat zoiets niet het geval was. De afvoer was niet in orde, maar hij kon niet buiten gaan kijken wat er aan de hand was. Alle mensen wilden naar buiten, dus was er voor hem geen doorkomen aan. Hij probeerde de boel te sussen, maar het was zinloos. Hij werd gewoonweg opzij geduwd. De vorsten, die wel hoorden wat hij zei, werden opgeduwd door de mensen achter hen. Daar kwam bij dat de burgemeester van Lillo die, hoewel hij pas in functie was, vond dat hij het dorp van de ondergang had gered, een gelegenheid zag omdat nog eens te doen. Hij klom op een tafel en brulde met brede armbegaren: "Op orders van Burgemeester en Schepenen wordt de spiegel tent ontruimd."

Hij duwde de mensen zelf in de richting van de uitgang met de bedoeling om, als een kapitein die zijn zinkende schip verlaat, als laatste naar buiten te stappen. Achter hem, in het zicht van de verzamelde burgers van Lillo, zou de tent dan brandend ineensstorten. Dat betekende op zijn minst een onderscheiding - en wellicht later het burgemeesterschap van Antwerpen. Want ach, zo'n dorp...

Jan Prins was met de laatste feestgangers naar buiten gegaan. Hij had geen vuur gezien, geen brandend hout geroken en was niet bang. De enige verstandige mensen waren verder de eigenaar en zijn vrouw. Zij doofden het vuur in de oven en de walm begon door de uitgang naar buiten weg te trekken. De burgemeester wilde nu ook naar buiten omdat hij als hoofd van de vrijwillige brandweer de vermeende brand wilde gaan bestrijden. Een paar dorpingen waren al weggerend om de brandweerkar te gaan halen.

De eigenaar greep de burgemeester vast: "Man, er is niets aan de hand. De rookafvoer zat verstopt. Het is zo over."

Maar de burgemeester, die met zijn geschreeuw nog al wat rook naar binnen had gekregen rukte zich los en riep met verstikte stem: "Is iedereen in veiligheid? Naar buiten, u ook. De brandweer komt er aan."

De eigenaar duwde hem zacht naar de uitgang. "Het wordt al verholpen, kijk maar."

Een van zijn mensen was op de tent geklommen en deed het slimste wat hij op dat moment kon doen.

Hij trok een paar planken van het dak los en een rookpluim, die nog vanaf de dijk door Nzé en Antoine gezien kon worden, steeg op. De verzamelde mensen begrepen nu ook wat er gebeurd was. De zojuist gearriveerde brandweerwagen, achter een paard gespannen, en met drie half aangeklede spuitgasten aan boord, kon onverrichter zake terug. Een deel van de mensen ging de tent weer in om het feest voort te zetten. Voor een paar van hen, waaronder de burgemeester, was de lol er af en zij liepen het dorp in.

Jan zag nu zijn kans schoon. Hij vroeg aan een man in een blauwe overall met olievezen: "Weet u hoe ik zo snel mogelijk in Woensdrecht kan komen?"

Het bleek de fietsenmaker te zijn. Jan kon van hem een oude fiets te leen krijgen. "Wanneer u deze neerzet bij de muziektent in Woensdrecht, dat kan niet missen, dan neemt mijn knecht de fiets morgen wel weer mee terug."

Zo kwam het dat een verheugde Jan rond een uur of vier op een rammelende fiets over de kasseien in de richting van de grens peddelde.

Het opvallende was nu dat bijna alle partijen, zonder dat ze het van elkaar wisten, in actie waren gekomen. Arie en Jan konden niet het vermoeden hebben dat het pakje met zijn boodschap, en Aries idee om Jan in de vreemde auto te laten stappen en mee te laten rijden, tot zo'n enorme activiteit van de tegenpartij hadden geleid. Anders had Arie zeker niet zo rustig op dat terras in Ossendrecht gezeten. En wanneer Jan had geweten dat er iemand bij de grens naar hem uit stond te kijken, had ook hij niet zo zorgeloos op de fiets gezeten.

Scherpenzeel was nog steeds in de veronderstelling dat er sprake was van een storm in een glas water, maar op zijn beurt wist hij niet dat het telefoongesprek uit de cel door Arie was afgeluisterd, waardoor deze op de hoogte was dat er iets stond te gebeuren. Scherpenzeel had beter niets kunnen doen. Alhoewel de smokkeltheorie van Jan aardig klopte, was het dan wellicht met een sisser afgelopen.

Maar hij had een grote vergissing begaan. Hij had de brave Vanderaert naar de parkeerplaats bij frituur "Le Patron," gedirigeerd. En op die parkeerplaats bevond zich de enige partij, die nog niet in beweging was gekomen. En dat was Bob Evers.

Bobbie Evers verveelde zich stierlijk. Onze Eddie, een klein mannetje met sluijk haar en slimme oogjes, was snel gearriveerd met zijn takelwagen. Hij spuwde eerst eens fors op de grond en na nog een keer zijn keel geschraapt te hebben dook hij watervlug onder de Glas Isar en stelde vast, wat Bob al wist.

"De aandrijfjas is gebroken. Kan gelast worden," deelde hij Bob mede. "Maar dat wordt eind van de middag, ik moet eerst hooien, het is nu nog droog."

Bob begreep dat Louis hem nu niet direct naar de plaatselijke garage gestuurd had, maar naar een boer die ook landbouwwerktuigen herstelde. Enfin, als de zaak maar goed gerepareerd werd.

De Glas Isar werd in de takels gehangen en Eddie kreeg de sleutels mee. Louis, die er bij was komen staan en zich toch wel enigszins schuldig voelde voor het oponthoud van Bob, zei tegen

Eddie: "Die jongen moet naar huis vandaag. Ik zorg er voor dat hij" - Louis wees op Bob - "rond vier uur bij jou is."

Een nieuwe rochel gold als bevestiging, en Eddie reed weg.

Bob slenterde met Louis naar de uitspanning. Hij bracht de reistassen van Willem naar binnen en vroeg zich af waar Arie en Jan nu zouden zijn. Kon hij hier een beetje op een terras gaan zitten, terwijl zijn vrienden mooie avonturen beleefden. Bob zag het een tijdje aan hoe Louis zijn klanten bediende en concentreerde zich toen op het bord, waarop Louis zijn waren aanpreef.

"Weet je," zei hij op een moment waarop er even geen klanten waren, "dat wij in Amerika milkshakes, ijskoffie en hotdogs verkopen? Is dat niets voor jou?"

Louis leunde geïnteresseerd over het barblad van de uitspanning heen en luisterde naar Bob. Bob legde uit wat die artikelen inhielden.

"Die milkshakes en hotdogs lijken me niets. M'n klanten drinken geen melk en zeker geen geroerde. Wat jullie hotdogs noemen hebben wij hier als worstenbroodjes. Maar die ijskoffie, dat is wel wat. Hoe maak je dat?"

Even later stond Bob met een oude gereedschapskist van Louis achterin de uitspanning aan een koffiemachine te

prutsen. Louis hielp klanten. Het werd nu wat drukker. Bob hoorde de meeste gesprekken maar met een half oor aan. Meestal waren het bekenden van Louis die het over het weer hadden en over hun werk. Of vrachtwagenchauffeurs, die klaagden dat ze nauwelijks rust hadden. Bob kon het ook niet altijd goed verstaan. Een nieuwe klant arriveerde. Ook weer een bekende van Louis. Bob hoorde de gebruikelijke mededelingen aan. Hij wilde net de achterplaat van de koffiemachine afschroeven tot hij enkele flarden opving uit een vraag van de pas aangekomene: "... twee jongens uit Nederland ... problemen ... moeten gelijk terug."

Bob spitste zijn oren. Zoveel kon hij nog wel verstaan dat hij begreep dat het over hem en zijn vrienden ging. Hij zette de machine opzij en liep naar Louis toe. En tegen de man die de vragen gesteld had zei hij: "Heeft u het over mijn vrienden? Zij waren hier vanmorgen."

Vanderaert, want die was het uiteraard, vertelde hem het door Scherpenzeel op zijn mouw gespelde verhaal.

Bob hoorde het uiterlijk onbewogen aan, maar ondertussen pijnigde hij zijn hersens. Hoe in de wereld kon deze man, die volgens Bob dit rammelende verhaal niet verzon, maar werkelijk serieus bedoelde, nou van hen afweten? Er moest ondertussen iets raars gebeurd zijn. Bob besloot mee te spelen en de man verder uit te horen.

"Dat is schrikken! Mijn vrienden zie ik vanmiddag weer. Ik zal die oom alvast terugbellen. Dan weet hij dat we er zo snel mogelijk aankomen."

Vanderaert was blij dat hij zo snel van de kwestie af was, hij had niet verwacht succes te hebben. Hij gaf Bob de naam van Rein Scherpenzeel, en diens telefoonnummer in Veenendaal.

Met een "bedankt" aan Bob en een groet naar Louis verdween hij, terug naar Hasselt. Bob dacht even na. Iemand wilde graag meer weten over Jan en Arie. Het oom-verhaal klopte niet, dat wist hij zeker. Hij vroeg aan Louis: "Kan ik hier ergens bellen?"

"In het dorp," zei Louis, "onze Eddie heeft telefoon." Eddie had kennelijk heel veel.

"Die ijskoffie komt dan wel een andere keer," zei Bob. Hij kon bij de uitspanning weinig meer uitrichten en wilde snel naar een telefoon. "Ik probeer wel een lift te krijgen van een klant van je."

Even later kon hij met iemand meerijden naar het dorp, en nam afscheid van Louis.

Het dorp, als je dat tenminste zo kon noemen, bleek een kilometer of tien verderop en een stuk van de weg af te

liggen. Het was een verzameling van een paar huizen met schuren en schuurtjes, omgeven door weilanden en stukken bos waarlangs houtstapels lagen.

De werkplaats van onze Eddie was niet te missen: een oude, half verzakte loods. Naast de loods stond de takelwagen en een paar roestige tractoren en een boerenwagen, die op de assen rustte. De wielen waren er af. Bob begreep dat Eddie alles repareerde wat er in zo'n omgeving stuk kon gaan. Hij bedankte de man die hem afgezet had, en liep door de modder naar de loods.

In het voorste gedeelte was de werkplaats gevestigd. Een diesellucht, vermengd met de geur van afgewerkte olie en smeer kwam Bob tegemoet. Hij snoof het bijna verheerlijkt op. Het deed hem denken aan de geur in de fabrieken van zijn vader, alleen waren die wat moderner.

De Glas Isar stond tot Bobs genoeg boven de smeerput en iemand was er onder bezig.

"Hallo daar," riep Bob. Een jonge vent, niet Eddie, keek op.

"Lukt het?" vroeg Bob.

Bob zag dat de jongen, die knikte, een sok over de as gemaakt had en deze ging dichtlassen.

Dat was slim, want er was ruimte voor aan de onderkant van de auto. Hij deed het goed, met een autogeen lasapparaat dat al klaarstond. Daarmee verkreeg je meer warmte voor massief materiaal dan met electrisch lassen. Het zou best in orde komen, zo.

Bob vroeg: "Kan ik hier ergens bellen?"

De jongen wees naar een telefoontoestel dat aan de zijmuur hing. Bob pakte het door Vanderaert gegeven nummer en vroeg het aan. Na enig geklik en geruis kwam de internationale verbinding tot stand.

Een meisjesstem kwam door de lijn: "Scherpenzeels sigarenmagazijnen?"

"Hello," zei Bob, "can I speak to Mr. Scherpenzeel, please?" Met opzet sprak hij Engels. Het gaf hem het excuus dat hij sommige dingen niet kon verstaan, en dat was soms ook zo.

Bovendien: de andere kant kon dan moeilijk vermoeden dat hij iets met Jan en Arie te maken had. Hem kenden ze tenslotte niet. Hij was niet eens bij de auto geweest van de twee mannen, die het pakje kwamen halen.

Het meisje aan de lijn haperde. Ze had het wel verstaan, maar het was moeilijk voor haar om in het Engels te antwoorden. Bob begreep echter wel uit haar woorden dat Scherpenzeel niet aanwezig was.

“When will he be in, when does he return?” voegde Bob overbodig toe. Dat zou aan het eind van de middag zijn, zo maakte het meisje Bob duidelijk. Maar dan kon hij niet meer bellen. Bob bedankte haar en belde af.

Dat betekende: op naar Veenendaal. Arie en Jan moesten het maar zelf roeien in Woensdrecht.

Hoewel Bob nog steeds niet begreep wat er precies aan de hand was leek hem dit een goed spoor. Allicht werd hij zo wat wijzer. Veenendaal moest ergens in het midden van Nederland liggen, wist Bob. Enfin, dat zocht hij wel uit aan een benzinepomp. Zo groot was Nederland niet.

Bob verbaasde zich er altijd over hoe men in Nederland tegen afstanden aankeek. In Amerika is het heel normaal om op een dag honderden mijlen te rijden om een jarige tante te bezoeken, maar in Nederland werd zoiets als een wereldreis gezien, had hij vaker gemerkt. Toegegeven, in Amerika reisde je comfortabeler, de wegen waren beter en de auto's technisch verder ontwikkeld en luxer. Maar met die korte afstanden hier? Een gevoelig punt voor Arie en Jan, in discussies daarover waren de vrienden het dan ook nooit eens.

De jonge monteur was klaar met het lassen. De breuk was heel keurig hersteld.

“Wat krijg je van me?” vroeg Bob.

De monteur haalde de schouders op. “Dan moet je bij de baas zijn. Daar komt hij net aan.” Hij spuwde op de grond. Dat was hier zeker de gewoonte, dacht Bob.

Eddie arriveerde met een kar met hoog opgestapeld hooi en liep de loods binnen. Bob betaalde de reparatie, waar Eddie zeker niet teveel voor vroeg. De kosten van het telefoontje werden weggewuifd. De monteur reed de Glas Isar van de brug af en Bob werd een goede reis gewenst. Even later was hij op weg naar Nederland.

Jan, nog steeds op zijn fiets, naderde Putte. Hij bleef gewoon rechtdoor fietsen en volgde het verkeer, dat volgens hem ook op weg was naar de grens. Hij reed op dezelfde hoofdstraat waar Arie en Willem twee uur geleden op de motor ook al doorheen gereden waren. Voor Jan op de fiets was het een stuk makkelijker. Hij passeerde de rij wachtende auto's en dat waren er wel zo'n dertig, op zijn gemak aan de rechterkant langs de stoep. Jan zag de slagbomen en ook dat je via de stoep, voor het tolhok langs, gewoon de grens kon passeren. De douane stond een auto te controleren en Jan veronderstelde dat een fietser, die niets bij zich had gewoon kon doorrijden. Langzaam trapte hij het laatste

stukje, over de stoep, naar de grens. Een van de douanemensen draaide zich om en zei: "Even wachten graag."

Jan stapte af en bleef naast zijn fiets voor de grensstreep staan, midden in het dorp. Nu heb je op dat soort plekken, net zoals op een dorpsplein, bij een sluis of haven, altijd lieden die niets te doen hebben en daar uren rondhangen om nieuwsgierig rond te kijken en met elkaar te praten. Zo was het ook hier. In de middag verzamelde zich altijd een vaste groep van wat oudere mannen - hun vrouwen waren allang blij dat ze de deur uit waren. De mannen stonden op hun vaste plek, bij de laatste winkel op Belgisch gebied. Ze riepen eens wat naar bekenden die de grens passeerden, want veel bewoners van Putte, Hoogerheide, Woensdrecht en Ossendrecht werkten in den Bels, zoals men dat daar noemt. Het was altijd interessant om te horen of het druk was in Antwerpen en welke schepen er gelost werden. Het was ook leuk om in de auto's van wachtenden te kijken, wie dat waren en wat ze bij zich hadden. Ze keken ook graag de douane op de vingers, twee van de vaste groep waren zelf douanier geweest en uiteraard deden zij het vroeger allemaal veel beter.

Tussen de groep en de douaniers bestond al een tijdje een gespannen verhouding. De douane had het gevoel dat deze pottenkijkers zich overal mee bemoeiden en zelfs soms meer wisten dan ze lieten merken. Nu was de douane in Putte redelijk ervaren. Veel van de mensen die langs kwamen woonden in de streek en elke auto binnenste buiten keren zou zelfs averechts werken. Bovendien waren er nog wel andere wegen om zaken over de grens te rijden. Maar wanneer de oude mannetjes er stonden controleerde de douane nagenoeg alle passanten, als was het maar om te voorkomen dat het gerucht ontstond dat je in Putte zó de grens over kon rijden. Jan was, zonder dat hij het besepte, de dupe van deze gewoonte geworden.

Een douaneman stapte naar hem toe en keek hem belangstellend aan. Jan was voor hem een onbekend gezicht op de fiets.

"Komt u hier uit de buurt?" vroeg de man.

"Nee, ik kom uit Amsterdam."

"Zo, dan bent u een stuk uit de buurt"

"Ja," antwoordde Jan, "we kregen autopech, de auto wordt nu gerepareerd."

"Waar?" vroeg de douaneman, meer om zijn belangstelling te tonen voor Jans probleem dan dat er wat achter de vraag stak. Hij wilde Jan al doorlaten.

“In de buurt van Beringen,” reageerde Jan er niet bij nadenkend wat hij zei.

“Beringen??” riep de ander verbaasd, “komt u dan helemaal uit Beringen gefietst?”

“Nee, nee,” hakte Jan, “deze fiets heb ik in Lillo geleend.”

“Hoe kwam u dan in Lillo?” De douanebeambte werd nu nieuwsgierig.

“Gewoon gelift,” zei Jan. Hij ergerde zich aan de man. Hij was al zo lang onderweg en wilde snel door. “Ik heb met een van mijn vrienden in Woensdrecht afgesproken. Hij zit daar al.”

“Ook gelift, zeker,” veronderstelde de douaneman. Hij had de hele dag alleen maar saaie mensen naar hun papieren gevraagd, en vond dit wel interessant. “Van wie heeft u die fiets dan wel niet geleend?”

“Die kwam spontaan uit de lucht vallen, nou goed?” zei Jan nijdig. Hij kon er niet tegen wanneer mensen hem niet geloofden. “Van de fietsenmaker in Lillo. De fiets zet ik in Woensdrecht neer bij de muziektent, en de knecht van de fietsenmaker haalt hem daar morgen weer op.”

De douaneman vond Jan maar een vreemde snuiter.

“Mag ik uw paspoort even zien?”

Jan haalde zijn paspoort uit de achterzak van zijn broek.

De douaneman bekeek met belangstelling Jans beduimelde paspoort en bladerde langs de stempels van de landen waar de jongens geweest waren. Amerika, Egypte, Zuid-Afrika en nog wat Europese landen. Dat was niet normaal, leek hem. Hij kreeg af en toe wel eens zeelui langs, en die hadden ook veel stempels. Maar dan betrof het altijd zeehavens, en bovendien zag Jan er niet uit als een zeeman, nog niet eens als een halfwas matroos. Het paspoort, de fiets, het verhaal van de lift en Jans vreemde gedrag brachten de douaneman ertoe te zeggen: “Zet u de fiets maar even neer, en loopt u met mij mee naar het kantoor daar.”

“Wáát?” kreet Jan, die hier totaal niet op gerekend had.

Zijn geschreeuw trok de aandacht van het groepje mannen bij de grens. Zij stonden vlakbij en verlieten hun vaste stek in de richting van Jan om alles beter te kunnen horen.

“Ik wil hier gewoon de grens over, ik heb haast. U moet namelijk weten dat mijn vrienden en ik” - Jan gooide nu alles er uit - “waarschijnlijk achter een paar gevaarlijke smokkelaars aan zitten.”

De douaneman begon te lachen. Hij geloofde Jan nu helemaal niet meer. "Kom, u gaat met mij mee," en hij pakte Jan bij de elleboog.

In zijn woede probeerde Jan zich los te rukken. Een andere douaneman stapte uit het kantoor en greep Jan bij de arm. "Even meekomen om uw paspoort te controleren." De Puttenaren keken belangstellend toe hoe Jan het kantortje binnengeleid werd. Zijn fiets werd tegen de muur gezet.

Dat gebeurde niet elke dag. "Fiets gestolen," opperde één van hen. "Een rijkeluiszootje met veel praatjes," vond een ander. "Hij wordt vast en zeker door de politie gezocht." Ze bleven voor het kantoor staan, benieuwd hoe dat zou gaan aflopen.

De kreten van Jan en het groepje voor het kantoor hadden de aandacht getrokken van de man, die door Scherpenzeel naar de grens gestuurd was. Hij was net in zijn duivenhok bezig geweest en had er helemaal geen zin in gehad. Bovendien, hij kende Scherpenzeel nauwelijks, want hij werkte voor de man uit Bergen op Zoom, de man die Jan het pakje had gegeven. Deze man vond die Scherpenzeel maar een vreemde kerel. Maar hij was gegaan, en had vooral gekeken in de auto's die van België naar Nederland gingen. Daarin had hij uiteraard niemand gezien, die voldeed aan de beschrijvingen van Arie en Jan. Op fietsers had hij totaal niet gelet - tot Jan zelf de aandacht begon te trekken. Ook hij liep nu in de richting van het douanekantoor.

Jan was op een stoel neergezet. De douaneman, die hem buiten aangehouden had, liep weer naar de slagboom toe. De andere douaneman uit het kantoor ging achter een groot bruin bureau zitten dat voor het raam stond, en keek uit zijn ooghoeken naar Jan. Jan zat mokkend op de stoel vlakbij de deuropening en keek stuurs voor zich uit. De douanebeambte legde het paspoort van Jan voor zich, pakte van een plank een groot boekwerk met een harde kaft en sloeg het open.

Gaat kijken of mijn paspoortnummer er in staat, dacht Jan. Hij boog voorover en steunde zijn hoofd met zijn handen.

De commentaren van buiten - de deur van het kantoor stond gewoon open - waren niet van de lucht. "Hij geeft het op, Sjeng, ik zei het je al."

"Ziet er ook diefachtig uit met dat lange haar voor z'n ogen."

De door Scherpenzeel gestuurde man had alle tijd om tussen de Puttenaren door, Jan te bekijken. Er stonden

wel twaalf mensen naar binnen te gapen zodat Jan niets in de gaten had.

De jongen voldeed aan de beschrijving, die hij door de telefoon had gekregen. In alle andere gevallen zou hij Jan misschien nooit opgemerkt hebben, zo goed was de beschrijving nou ook weer niet geweest. Maar nu twijfelde hij niet meer.

De bestudering van de paspoortnummers nam zeker tien minuten in beslag en leidde tot niets.

De douaneman keek opnieuw naar Jan en pakte een kleiner boekje.

Goeie hemel, dat gaat lang duren, dacht Jan. Hij keek nijdig naar de meute buiten. Maar die vonden dat alleen maar mooi en bleven hem aanstaren en opmerkingen maken. Jan werd er alleen maar kwader van.

Een opperwachtmeester van de rijkspolitie stapte naar binnen: "Problemen?"

"Weet ik nog niet, zou kunnen," antwoordde de douanier. De politieman richtte zijn blik op Jan.

"Opper," begon Jan (hij was blij dat die rangen er bij hem thuis door zijn vader in gehamerd waren), "er moet hier een vergissing in het spel zijn, ik wil rustig de grens over fietsen ..."

De rijkspolitieman keek op het paspoort van Jan, dat nog steeds naast de douanebeambte lag.

"Prins, Johannes, Ludovicus, Henricus, Maria. Dat is een mond vol, zeg. Geboren te Tjitjalenka, Java. Wacht eens even: ben jij soms familie van Overste Prins? Klein, grote snor, harde stem?"

Jan veerde op. "Dat is mijn vader."

"Ken ik goed," zei de politieman. "heb onder hem gediend in Indië. Kei van een vent, ons bataljon had een goede naam. Dat was bij sommigen anders."

"Ja," zei Jan. Hij wist daar alles van, maar vond dit niet het moment om er over te praten.

De douaneman, die naar het gesprek geluisterd had, sloeg zijn boeken dicht: "Alles in orde, je kunt verder."

Of nu de politieman de doorslag had gegeven of iets anders, wist Jan niet. Maar dat kon hem niet schelen. Hij wipte van de stoel op, bedankte de politieman, groette en liep naar buiten. Het gezelschap daar week teleurgesteld uiteen om hem door te laten. "Hij mag gaan." ... "We sloten ze vroeger een tijdje op, dan gingen ze wel praten."

Jan luisterde niet naar het domme geklets, sprong zonder om zich heen te kijken op de fiets en trapte de grens over om zo snel mogelijk van de plek weg te zijn. Arie zou zich zo langzamerhand wel afvragen waar hij bleef.

Naar Woensdrecht, waar ze hadden afgesproken, was het nog een behoorlijk eind fietsen. Jan probeerde zo goed en zo kwaad als dat op die oude fiets ging, de vaart erin te houden. Het was warm en hij had de droge noordoosten wind half tegen. Puffend trapte Jan door. Dit was hij niet gewend. Zijn jas had hij over het stuur gehangen. De zweetdruppels parelden op zijn voorhoofd en zijn hemd begon aan zijn rug te plakken. Zo'n avontuur beleven leek altijd wel heel mooi, maar men vergat meestal dat er ook minder leuke kanten aan zitten.

Hij reed Ossendrecht binnen. Nog twaalf kilometer naar Woensdrecht. Iemand anders was waarschijnlijk gestopt, om in de schaduw even bij te komen of om iets te drinken. Zo niet Jan Prins. Hij besloot er nog een schepje bovenop te doen. Met een flinke vaart ging het door Ossendrecht. De hoofdweg maakte een bocht en Jan keek stomverbaasd op, toen hij op een terras langs de weg de massieve gestalte van Arie zag zitten. Jan kon hem niet missen. Arie zat heerlijk in de schaduw van een boom, en bijna op het fietspad langs de weg. De massa Roos had het zich gemakkelijk gemaakt. Hij lag met gesloten ogen onderuit in zijn stoel en zijn kuiten staken over het hekwerk dat het terras van de weg scheidde. De verbazing van Jan maakte plaats voor boosheid toen hij zag dat op het tafeltje van Arie een levensgroot sorbetglas stond, leeg op de lepel na. En twee even lege borden, waar onmiskenbaar grote stukken vlees op hadden gelegen.

Jan gooide de fiets tegen het hek.

“Ha, die Janneman,” Arie opende een oog. Hij had Jan al lang zien aankomen, maar kon niet laten hem wat te stangen. “Heb je geen dorst? Kom er bij zitten, dan zal ik wat voor je bestellen.”

“Gloeiende hier en daar, dat hangt hier maar uitgezakt rond! Weet je wel wat mij allemaal overkomen is, onderweg hier naar toe? En waar is Bob?” barstte Jan los. Arie wuifde met een hand naar een stoel. “Ga nou eerst eens zitten, dat praat wat makkelijker.”

Jan ging zitten en zag dat Arie langs hem heen keek en met zijn ogen een auto volgde. Dat maakte hem nog bozer. Zijn vriend kon beter aandacht aan hem besteden dan een beetje naar auto's zitten kijken.

Maar voor er een nieuwe uitbarsting kon plaatsvinden, zei Arie: “Blijf gewoon tegen me praten, volgens mij ben je door iemand gevolgd. Dat is nu al de derde keer dat ik die witte Kevers zie langskomen.”

Jan zei niets meer, pakte de kaart die op tafel lag, begon deze te bekijken en zei toen: “Volgens mij zie je spoken.”

Maar Arie had gelijk. De man, die Jan bij de grens had herkend, was hem gevolgd. Daarbij had hij een probleem ondervonden. Jan was wel vlot weggefietsd, maar met de auto was de man veel sneller. Maar hij kon natuurlijk moeilijk met een gangetje van hooguit twintig kilometer achter Jan aan blijven rijden.

Op zich had de man het niet slecht opgelost. Hij reed Jan, die de hoofdweg volgde, voorbij en wachtte hem een paar zijstraten verder weer op. Vervolgens passeerde Jan hem dan zonder iets te merken. En een paar minuten later reed de man de hoofdweg weer op, passeerde Jan en herhaalde zijn zijstraattruc. Het lukte hem ook Jan een paar kilometer te volgen via straten, die parallel aan de hoofdweg lopend. Hij ontkwam er niet aan Jan tussen de grens en Ossendrecht wel een keer of vijf voorbij te rijden, maar Jan keek niet op of om. Er reden wel meer auto's daar, en een vuilwitte Volkswagen Kever is nou niet bepaald een onalledaags verschijnsel. Alleen bij Arie ging het mis. Arie zat ogenschijnlijk op het terras te luieren. Maar hij lette wel degelijk goed op, want hij wist dat Jan en Bob hier op weg naar Woensdrecht langs moesten komen. En zij zouden er niet op bedacht zijn, dat Arie in Ossendrecht zat.

Arie had de Kever de eerste keer langs zien komen, maar er nauwelijks op gelet. Toen Jan van de fiets stapte was de Kever opnieuw gepasseerd, van de andere kant. Het viel Arie op dat de

bestuurder vrij nadrukkelijk naar hen keek. Dus volgde hij de auto met zijn ogen, en zag hem verderop draaien. Dat was het moment waarop hij tegen Jan zei gewoon verder te praten.

De Kever kwam opnieuw weer langs het terras en langs Jan heen en Arie zag duidelijk dat de chauffeur weer naar hen keek. De auto gaf richting aan en sloeg langzaam rechtsaf, het parkeerterrein van het restaurant op.

“Kun je nu eens wat zeggen?” vroeg Jan. Hij was nog steeds niet erg vrolijk.

“Je bent gevolgd, Jan, ik weet het zeker. Een kerel in een witte Volkswagen Kever.”

“Bestaat niet! Die kerels met hun Renault zijn doorgereden. En ik heb verder helemaal niets gezien.”

Maar al te zeker was Jan niet. Per slot van rekening had hij bij de grens het nodige oponthoud gehad en dat was een heleboel mensen niet ontgaan.

“Het kan natuurlijk altijd ...”

“De heren wensen?” kwam een ober hen vragen.

“Bestel jij even wat, Jan? Doe voor mij nog een ijswater en gebakken tong. Ik loop even naar achteren.”

Jan begreep meteen wat zijn vriend bedoelde. Zelf nam hij een omelet en ook een ijswater.

“Komt voor mekaar, heer,” zei de ober. Hij noteerde het bestelde en liep weer naar binnen.

Jan keek rond. Het was niet druk op het terras. Een paar oudere vakantiegangers, en twee mannen van middelbare leeftijd die op luide toon een gesprek voerden. Maar Jan wist inmiddels dat ze daar in deze streek het patent op hadden. In Amsterdam zou je denken dat men elkaar te lijf wilde gaan, maar hier was dat schreeuwen tegen elkaar de normaalste zaak van de wereld.

Arie was intussen naar achteren gelopen, in de hoop daar de man uit de Kever te treffen.

En dat zou ook gebeuren, want deze man zat al weer met een probleem. Hij had van Scherpenzeel wel de instructie gekregen om naar Jan uit te kijken. Min of meer bij toeval had hij Jan bij de grens ontdekt en was hem hierheen gevolgd. Maar op dit moment wist hij niet meer wat hij moest doen. Jan zat met een jongen te praten, die hij niet kende en over wie Scherpenzeel hem ook niets had gezegd. Daar kwam bij dat hij niet eens het telefoonnummer van Scherpenzeel had, om hem terug te bellen. Zijn contactman was altijd de man uit Bergen op Zoom en die was vandaag niet thuis, dat wist hij wel. Er zat voor hem dus voorlopig niets anders op dan Jan maar in de gaten te blijven houden, iets waar hij behoorlijk tegenop zag.

Arie stapte de ingang van het café binnen. Het was tegelijkertijd een hotel. Hij kwam in een gang, die dwars door het pand liep. Aan de achterkant kon je er weer uit. Vanwege de hitte stond de achterdeur ook open, zodat kon de gang goed kon doortochten. Hij liep door om achter het gebouw te kijken waar de Keverman was gebleven. De ober kwam uit een zijdeur zetten met een blad vol bestellingen. Arie liep langs hem heen, en juist en op dat moment stapte de Keverman door de achterdeur naar binnen. Met eigenlijk hetzelfde plan als Arie: kijken wat de jongens op het terras deden. Arie zag dat de man even weifelde, maar vervolgens langzaam in zijn richting liep. Arie deed alsof hij op weg was naar zijn hotelkamer, en keek de man niet aan terwijl hij langs hem

liep. Maar gelijk draaide hij zich razendsnel om en greep de man bij zijn schouders.

“Dat is leuk, dat we elkaar hier treffen! Lang niet gezien! Loop even mee naar het terras.” Arie duwde de man door de gang, en ging terug in de richting van het terras. Keberman kon geen kant op, Arie had hem stevig vast. De ober kwam van het terras weer naar binnen en bleef bij de ingang staan om hen te laten passeren. Arie deed alsof hij met een oude vriend liep en de man was te verbouwereerd om wat terug te zeggen. Nog steeds joviaal tegen hem pratend kwamen ze bij hun tafeltje. “Ga gezellig zitten!”

De man werd op de stoel tussen Jan en Arie neergepoot. Arie schoof zijn stoel er vlak naast en bleef de man met een hand op zijn mouw vasthouden. Op het terras viel niemand wat op.

“Waarom volg jij ons? Dacht je dat we zoiets niet in de gaten hadden?” vroeg Arie nu een stuk zachter.

Jan zei niets, hij herkende de man niet eens. Bij de grens was hij met andere dingen bezig geweest en op de fiets had hij niets gemerkt. Jan vreesde zelfs dat Arie het bij het verkeerde eind kon hebben.

Maar Keberman was doodzenuwachtig. Het was voor de eerste keer in zijn leven dat hij zoiets deed. Hij begon gelijk te stamelen: “V-volgen? Hoezo? Ik .. ik moest deze jongen - hij wees naar Jan - bij de grens opwachten.”

“Van wie?” vroeg Arie scherp.

“Een kennis vroeg me dat, ik weet eerlijk niet waarvoor.”

Dat was ook zo. Scherpenzeel had de man niets verteld.

De jongens zagen wel dat de man geen toneel speelde. Hij was echt geschrokken en in een zeer ongewone situatie beland. Het ging er nu om zoveel mogelijk informatie uit hem los te krijgen. Per slot van rekening wisten Arie en Jan nog steeds niet wat het pakje te betekenen had.

“En wie is dan die kennis?” beet Arie hem toe. “Of we halen er onmiddellijk de politie bij.”

Dat was hij wel helemaal niet van plan, maar dreigen kon volgens hem geen kwaad. En dat klopte. De man keek hulpeloos om zich heen, maar er was niemand die acht op hen sloeg.

“Ik werk al een tijdje niet meer, ben ontslagen. Een vroegere collega van mij kwam een paar maanden geleden bij me langs en vroeg of ik wat voor hem wilde doen. Ik had geld nodig en zo ben ik er in gerold.”

“In wát?” zei Jan, die nu ook wel eens wilde weten waar hij aan toe was.

“Ik ben duivenhouder, dat kennen jullie misschien wel.”

Arie en Jan knikten zonder veel belangstelling.

“En geen sierduiven of zo, maar echte duiven, postduiven. Daarmee vlieg ik op het buitenland. Ik heb al behoorlijk wat prijzen gewonnen. Een oude collega van mij wist dat. De duiven worden naar België gebracht, bijvoorbeeld naar Ieper of Oostende, maar ook wel verder. Naar Roubaix in Frankrijk en zelfs wel eens Dijon. Dat gebeurt met een vrachtauto. De duiven worden daarheen gereden en op een bepaalde plek allemaal tegelijk losgelaten. Het gaat erom welke duif het snelste thuis is, terug in zijn hok. Ik klok dan de ...”

“Ja, ja ...,” onderbrak Arie hem. Postduiven interesseerden hem niet zo. Hoogstens een houtduif op zijn bord.

“Ja, maar nu komt het,” ging de man verder, “mijn collega, vroegere collega bedoel ik, vroeg of hij een keer met de vrachtauto mee mocht. Ik had daar geen bezwaar tegen en heb dat voor hem geregeld. Dat heeft hij een paar keer gedaan. Ik vond het wel vreemd, maar zag er geen kwaad in. Als-ie dat nou leuk vindt, niet waar? Maar op een avond belde hij bij mij thuis aan en zei dat hij de volgende ochtend vroeg niet mee naar Ieper, geloof ik, kon. Of ik mee wilde gaan, want hij moest een belangrijk pakje afleveren bij iemand in België. Maar toen ik eenmaal in de vrachtauto zat, zag ik dat het niet om een klein pakje ging: het waren dozen vol met sigaretten. De chauffeur wist er trouwens van. Zo waren er met die duiven wekenlang sigaretten meegesmokkeld. Bij de losplaats van de duiven werden die dozen opgehaald, en ik kreeg een enveloppe met geld mee terug. Zonder dat ik het in de gaten had, was ik betrokken geraakt bij sigarettensmokkel. En zo gaat het nu al een tijdje,” beëindigde de man zijn relaas. Hij leek opgelucht dat hij het verhaal eindelijk ergens kwijt kon.

“En hoe kwam je dan bij de grens terecht?” vroeg Jan.

“Ik werd gebeld door meneer Scherpenzeel, en die vroeg of ik op wilde letten of een jongen zoals u” - de Keverman was aardig de kluts kwijt - “de grens over zou komen. Ik kreeg u pas in de gaten door dat gedoe in het douanekantoor.”

Arie keek Jan vragend aan.

Jan had helemaal geen zin om daar op in te gaan, en vroeg snel verder. “Wie is die Scherpenzeel?”

“Ik ken hem niet goed, volgens mij geeft hij weer instructies aan mijn vroegere collega. Ik heb zelfs niet eens een telefoonnummer van hem.”

Arie en Jan geloofden de man. Het was jammer dat het spoor hier even dood liep, maar aan de andere kant werden de vermoedens over smokkel bevestigd. Alleen wist Jan nog niet dat Arie al veel meer informatie had, omdat die het telefoongesprek van de lange man had afgeluisterd.

“Ken je ene Toon, en een lange man met licht haar? Ze rijden in een Renault 4.”

Keverman schudde nadenkend zijn hoofd.

“Verder ken ik niemand, geloof me. Ik had alleen met de duiven te maken.”

Arie nam resoluut een besluit.

“Schrijf voor ons op hoe je vroegere collega heet en waar hij precies woont. En geef me je autosleutels.”

“Waarom?”

“Daar heb je niks mee te maken. We kunnen nog steeds naar de politie gaan,” dreigde Arie opnieuw.

De man legde zijn sleutels op tafel en schreef met Jans pen de gevraagde gegevens op een bierviltje.

“Luister nou goed. Je auto vind je morgen op dezelfde plek terug, hier achter het hotel. De sleutels leggen we in de binnenkant van de bumper, bij je linker voorspatbord. Dat is een prima plek, niemand weet daarvan. En daarna hoor je niks meer van ons. Maar als je nog wat onderneemt bellen we de politie of je vriend hier in Bergen op Zoom. Dat zal niet leuk voor je zijn,” besloot Arie.

De man knikte alsof hij het allemaal begreep. Hij wilde nog iets vragen, maar slikte dat in, blij dat hij er op deze manier af kwam. De ober serveerde de bestellingen.

“Ik zou nu maar naar huis gaan,” raadde Jan hem aan.

“Heus, morgen staat die auto weer hier,” verzekerde Arie hem nogmaals.

De man had geen keus. Hij stond op en liep weg zonder nog een keer om te kijken.

“Wat ...?” vroeg Jan aan Arie.

“Nee, eerst wat eten,” zei Arie streng. Jan klokte een glas ijswater achterover en Arie fileerde met zorg zijn vis, een enorme tong. Tussen een paar happen door vertelde Arie van het gesprek dat hij afgeluisterd had in de telefooncel van het postkantoor.

“Vanavond gaat het gebeuren in de Plantage. En daar wordt de Wouwse Plantage mee bedoeld, dat is hier vlakbij.” Arie sloeg weer een lap van de vis naar binnen en wroette met zijn vrije hand in zijn broekzak. Daar kwam allereerst een verfrommelde papierzak met kruimels uit, en vervolgens wat bankbiljetten. Jan Prins gruwde hier

altijd van. Arie legde de bankbiljetten op tafel, streek ze glad en zocht vervolgens het biljet, waarop hij die ochtend op het parkeerterrein de tekst had genoteerd van het balkje, waar alles mee begonnen was.

“MB 20000, CW 12000, L 10000, A 5000 U-WP-A 24-8 6. Dat lijkt me nu wel duidelijk.”

Jan keek ook naar het bankbiljet en vervolgens naar Arie.

“Als dat sigarettenverhaal waar is - en waarom zou dat niet zo zijn? Onze Keverman was veel te geschrokken om zoiets te verzinnen - dan betekent MB Miss Blanche, CW Chief Whip, L Lexington en A waarschijnlijk Alaska. De getallen zijn het aantal sigaretten per merk. WP is volgens mij Wouwse Plantage, verder weet ik het niet.”

Jan knikte langzaam. Zijn vriend had gelijk.

“En dan is 24-8 natuurlijk de datum. Hé - dat is morgen!” riep hij uit.

“En 6 uur het tijdstip, vermoed ik,” zei Arie met volle mond, “morgenochtend dan wel te verstaan.”

“Dat valt anders nog lang niet mee,” mompelde Jan.

U-WP-A, dat bleef moeilijk. WP zou inderdaad de Wouwse Plantage kunnen zijn, maar wat zouden die U en die A dan kunnen betekenen? Het zou best een soort registratie van iets kunnen zijn.

Arie had de tong weggewerkt in dezelfde tijd, die Jan nodig had voor de omelet. Ze bestelden ieder nog een sorbet. Dat was al Aries tweede, zoals de ober bewonderend vaststelde.

“Dus vannacht staat het te gebeuren in de Wouwse Plantage,” herhaalde Jan. “Maar wat precies?”

Hij kreeg er weer zin in. Na alle oponthoud in Lillo en bij Putte, en na die vermoeiende fietstocht, was hij door de omelet en de schaduw van het terras een heel stuk opgeknapt. “Zeg, wanneer zou Bob komen, denk je?”

“Als de auto een beetje vlot gerepareerd is, zou hij hier in het begin van de avond zijn. Hij moet hier langskomen. En dan kunnen we met z’n drieën naar die Plantage. Wacht ...,” onderbrak Arie zichzelf, “... ik zag er binnen in dat hotel iets over liggen.”

Even later kwam hij weer naar buiten, met een gidsje over de bezienswaardigheden in de omgeving van Ossendrecht in de hand. Voorop prijkte een foto van het landgoed Wouwse Plantage. Arie gaf het gidsje aan Jan, die was altijd wat secuurder in het opzoeken van dat soort dingen. Jan sloeg het open, bladerde even en las voor: “Het landgoed Wouwse Plantage ligt in één van de mooiste bosgebieden van West-Brabant. De zandrug waarop de Wouwse Plantage ligt moet zo’n 6000 jaar

geleden gevormd zijn. In die tijd begon de veenvorming. In de Middeleeuwen namen de bewoners van deze streken de ontginning ter hand en in het midden van de 16de eeuw werd begonnen met de eerste aanplant.”

Arie begon op zijn stoel te schuiven, maar Jan las onverstoorbaar verder. Alle informatie kon op een moment van belang zijn. Hij dreunde door: “De gehele Wouwse Plantage is dus van oorsprong een aangeplant bos. Het terrein is wisselend van niveau, en er zijn heuvels met een hoogte die oploopt tot 40 meter boven N.A.P. De huidige omvang van het bosgebied is 1200 hectare. Naald- en loofbos wisselen elkaar af. Er zijn bomenlanen en open ruimten met wei en bouwlanden ...”

Nu stopte Jan zelf om Arie even te kijken. “1200 hectare! Ga er maar aanstaan. En daar gaan we sigaretten zoeken.”

“De Wouwse Plantage kende in de loop der eeuwen nogal wat wisselingen van eigenaren. Stamvader van de huidige landgoedbezitters was baron Pierre de Caters, die het in 1839 aankocht. De verkoop vond plaats in opdracht van de Domeinen. De Caters was bankier in Antwerpen en werd al in 1814 genoemd als een van de rijkste inwoners van die stad. Toen De Caters het landgoed kocht, stonden er in het centrum enkele boerderijen en huizen. Eén van die huizen liet De Caters afbreken en hij bouwde er een groot herenhuis. In de volksmond staat dit bekend als het kasteel. In 1895 kwam het landgoed in het bezit van Paul Emsens. De schuldeisers hadden De Caters’ bank in Antwerpen laten springen, en voor een bedrag van ruim driehonderdduizend gulden werd de heer Paul Emsens de nieuwe eigenaar. Het landgoed is nu verdeeld onder de drie kinderen van Emsens. Het grootste gedeelte van het landgoed, waaronder de zandverstuivingen, de vennen en het zogenaamde woeste gedeelte, mag niet betreden worden.”

Jan sloeg nog een paar bladzijden om, maar behalve een verhandeling over planten en dieren in het gebied stond er verder niets meer in het gidsje. Hij schudde zijn hoofd.

“En dat is nu net waarom ik mijn geld nooit op een of andere familiebank zou zetten. Je hebt van die mensen, die dwepen met Texeira de Mattos. Zo zie je wat er kan gebeuren. Dan ben je al je geld kwijt.”

Arie keek hem verbaasd aan. Zo haalde iedereen toch weer wat anders uit zo’n verhaal.

“Zouden we soms in dat verboden gedeelte moeten zijn?” dacht Jan hardop. “Wie weet hebben de Emsens er ook wel wat mee te maken.”

“Of de geest van De Caters,” reageerde Arie, “die zijn geld terug wil. Nee, ik denk het niet. We weten niet wat die smokkelaars daar precies doen, maar wanneer ze met sigaretten bezig zijn moeten die ergens droog kunnen staan. Ik geloof niet dat we in de bossen moeten zijn.”

Dat was een slimme opmerking, moest Jan toegeven.

“Maar het hangt er wel vanaf hoe die lui precies te werk gaan. We kennen nu de methode met dat balkje en het verstoppertje van dozen bij de duiven,” zei Jan. “Zou de handel dan soms vanaf de Wouwse Plantage België binnengebracht worden?”

“Ik begrijp dat niet goed,” zei Arie. Hij vouwde zijn armen achter het hoofd. “Dan moeten ze via allerlei routes, volgens mij kleine weggetjes, België in. De douane patrouilleert daar veel en het risico om gepakt te worden is behoorlijk groot. Het strookt ook niet met wat we tot nu toe gezien hebben. Het pakje, het duiventransport. Bovendien hoorde ik aan de grens dat de twee kerels uit de Renault handelsreizigers waren. Althans dat denkt de douane.”

“Ze maakten op mij ook niet de indruk van kleine jongens,” zei Jan. “Er zijn behoorlijk wat mensen bij betrokken. We weten eigenlijk gewoon nog te weinig. En om nu zomaar in de Plantage te gaan rondrijden ...”

Arie draaide de sleutels van de Kever rond zijn vingers. “Nou, daarom wilde ik die auto. Ik weet iets meer. De auto waar jij in meereed komt van een garage in Wouw. Ik maak me sterk dat de garagehouder die kerels kent. Dat zouden we kunnen uitzoeken. En ik heb hier ook nog het adres van de contactman van onze Keverman. Hij woont ergens in Bergen op Zoom.”

Jan keek op het bierviltje waarop in grote letters geschreven stond: J. Peeters, Bergen op Zoom.

“Dat kunnen we ook nog proberen. We moeten voorkomen dat we straks een paar sloffen sigaretten vinden en verder niets. Het is belangrijker om er achter te komen hoe die hele bende in elkaar steekt.”

Bij zowel Arie als Jan was er geen moment de gedachte om de politie of de douane te waarschuwen. Ze wilden zelf uitzoeken wat er aan de hand was. Dat was geen onbezonnenheid - ze beschouwden zichzelf als betrokkenen, door dat pakje. En Jan zat het helemaal niet lekker dat hij de auto uitgezet was.

“Zou Bob zo zoetjesaan niet eens komen?”

Jan keek op zijn horloge. Het liep al tegen zessen.

“Ik heb die Willem van de motorfiets nog gevraagd Bob te waarschuwen dat we hier zaten. Maar ik weet niet of hij Bob getroffen heeft. Bob rijdt anders naar Woensdrecht.”

“Laten wij dan de auto nemen en bij die garage gaan kijken,” stelde Jan voor. “Daarna rijden we naar Woensdrecht en snorren we Bob op. Dan zal hij daar wel zijn.”

Arie vond dat een goed idee. Ze wenkten de ober om af te rekenen en liepen achter om het hotel naar de Kever.

“Een prima autootje.” Jan klopte goedkeurend op het dak. Arie gaf hem de sleutels. Ze zouden de Kever vannacht nog nodig hebben.

WITTE ROOK IN VEENENDAAL

Bob had de gedachte om naar Woensdrecht te gaan geheel laten varen. Na wat hij nu uitgevonden had, wilde hij zo snel mogelijk naar Veenendaal. Hij was even bij een tankstation gestopt en had er een kaart van Nederland gekocht. Bob reed graag auto, maar in Nederland was Jan Prins meestal de chauffeur, vooral omdat Bob er de weg niet wist. Hij zag op de kaart dat hij het beste via Eindhoven, Nijmegen en een brug ergens over de Waal in Veenendaal kon komen. Dan was Woensdrecht ver uit de route, en kwam helemaal niet meer ter sprake.

Bob had er geen idee van waar de zaak nu om draaide. Van de boodschap op het balkje had hij niet veel begrepen en zo ver als Jan en Arie waren met de vermoedens en inmiddels zekerheid van smokkel, was hij op dat moment helemaal nog niet. En het woord "smokkel" zei Bob als Amerikaan ook veel minder dan een doorsnee Nederlandse jongen. Bob wist alleen dat ene meneer Scherpenzeel achter het pakje zat en dat deze man het belangrijk had gevonden om iemand achter hen aan te sturen. Wat was er dan beter dan die man op te zoeken en uit te vinden wat er aan de hand was? Wanneer Arie en Jan hem in Woensdrecht niet aantreffen dan zouden ze vast wel naar Amsterdam doorgaan. Hij zag ze daar dan wel weer.

Bob reed iets na vieren weg bij onze Eddie. Hij schatte dat hij rond half acht in Veenendaal kon zijn, en dat bleek geen slechte schatting. De aandrijfjas hield het prima, zoals Bob eigenlijk ook niet anders verwacht had. Hij reed stug door, en hoewel het een eind rijden was en hij in Eindhoven nogal wat oponthoud kreeg, lukte het hem om tegen acht uur 's avonds Veenendaal binnen te rijden. Hij had kramp in zijn rechterbeen en zijn ogen deden pijn van het staren op de gloeiende betonbaan. De zon zakte nu gelukkig langzaam weg achter de horizon.

Veenendaal was uitgestorven. Bob kende dat verschijnsel wel. Zo'n dorp waar de hele dag hard gewerkt werd. 's Avonds aten de mensen op tijd en na het eten deden ze weinig meer.

Hoogstens nog wat onkruid wieden in de tuin, zag Bob. Het leek hem niet verstandig om aan iemand te vragen, waar Scherpenzeels sigarenmagazijnen ergens waren. Het was zijn ervaring dat je dan als Amerikaanse jongen alleen maar opviel - en zo groot was Veenendaal nu ook weer niet. Hij reed langzaam door het dorp en lette vooral op de winkels. Er waren een paar kruideniers, een

manufacturenhandel, een bakker, een meubelzaak waar de tapijtrollen rechtop voor het raam stonden. En even verder zag hij aan de overkant: "Scherpenzeel tabakswaren."

Dat moest hetzelfde bedrijf zijn.

Bob reed er voorbij en parkeerde de Glas Isar een stukje verderop in een zijstraat. Hij wandelde rustig terug richting winkels. Eerst langs de kant van de weg, tegenover de tabakszaak. Bij de tapijtwinkel bleef hij even staan.

Hij stak vervolgens over. De tabakszaak was een oud groot woonhuis. Aan de voorkant was in de oorspronkelijke erker een etalage gemaakt. Naast het huis was een oprit van gestort beton, die naar een soort schuur, dacht Bob, leidde die schuin achter het huis stond. De oprit werd gedeeld met het huis er naast. Daar was geen winkel, maar het was een gewoon huis. De gordijnen waren dichtgeschoven, alsof de bewoners op vakantie waren. In de sigarenzaak was het donker, die was natuurlijk al lang dicht. Bob keek in de etalage. Hij was niet zo in rookwaren geïnteresseerd. Hoewel er in Amerika nog meer reclame voor gemaakt werd dan in Nederland en de held in de bioscoopfilms ook altijd stoer een sigaret tussen de lippen geklemd hield, vond Bob roken maar niks. Sigaren stonken en sigaretten vond hij niet lekker. Jan Prins had een tijdje pijp gerookt, dat hield volgens hem insecten weg, maar die vond het nu zonde van het geld. Tot Bobs genoeg zag hij in een hoek tussen de tabak- en pijpetuis twee Ronson aanstekers staan. Hij klopte op zijn zak. Daar zat zijn trouwe Ronson in. Het kleinood werd door Jan en Arie altijd met de nodige jaloezie bekeken. Slechts weinigen wisten dat de vinding van Louis V. Aronson al meer dan 50 jaar oud was. Aronson vond later ook de mechanische zakaansteker uit. Dat zijn uitvinding nu ook al tot zo'n dorp was doorgedrongen, verbaasde Bob. Na de oorlog was het snel gegaan met de ontwikkelingen.

In de winkel was zelf niets te zien. In de straat liepen ook geen mensen. Bob schoof de hoek om en liep de oprit op. Hij was er op bedacht dat er iemand achter de winkel woonde of dat iemand hem vanuit het huis er naast zag - dan kon hij altijd zeggen dat hij de weg wilde vragen.

Maar niemand riep, en Bob liep langs de lange zijmuur van de winkel. Achterin zat ook een raam, waarschijnlijk van de keuken, vermoedde Bob. Nu zag hij dat het gebouw achter het huis geen schuur was maar een oude fabriekshal. Een gemetseld gebouw van bruine bakstenen, met een rood pannendak. In de gevel zat met

naar buiten stekende stenen een trap verwerkt, net zoals bij sommige klassieke huizen. Bob had dat in Nederland eerder gezien in Amsterdam en in Volendam, waar hij ooit met Arie en Jan was geweest. Aan de voorkant was een grote, groen geschilderde deur. Die was dicht. De hal was zo'n zestig meter lang, schatte Bob. De zijkant bestond voor een groot gedeelte uit glas: stalen kozijnen met daarin ruiten geplaatst. Er moest veel licht naar binnen vallen. Aan de zijkant was een schuifdeur die een stukje open stond, op zo'n manier dat er net iemand doorheen kon. Bob keek om zich heen, deed of hij iemand zocht en liep vervolgens naar de openstaande schuifdeur. Hij keek om de hoek. De hal voor hem was leeg op een paar lange tafels na - met een opbouw, die Bob niet thuis kon brengen. Verderop in de hal stonden flinke stapels dozen en helemaal achterin, zag hij nu, brandde licht. Bob liep voorzichtig de hal binnen en bleef langs de muur lopen. Aan die muur bevonden zich om de zes meter staande stalen balken, waar de kozijnen aan bevestigd waren. Boven elke balk was schuin naar binnen een andere balk gelast, waar ook weer glas tussen zat. In het midden rustte het dak van de hal op een dubbele rij wit gepleisterde pilaren. Maar Bob had maar weinig oog voor de constructie en wist ook niet dat dergelijke hallen veel licht nodig hadden: bij voorkeur noordlicht om tabaksbladeren te selecteren. Wat vroeger in deze sigarenfabriek ook was gebeurd.

Hij bleef kijken naar de plek waar het licht vandaan kwam. Het was een afgeschermd gedeelte van de hal, zag hij nu, waarschijnlijk het kantoor van waaruit de baas of de chef vroeger de arbeiders in de gaten kon houden. Het licht kwam door het glas van die ruimte. Bob stak de hal over om bij de stapel dozen uit te komen. Vanaf die plek kon hij meer zien. Hij sloop er achter en kon nog een stuk verder richting het kantoor, zonder dat men hem kon zien aankomen omdat er nog meer dozen stonden. Een prachtige dekking. De dozen geurden naar tabak. Bob begreep nu dat hij in een oude sigarenfabriek stond, die nu alleen nog gebruikt werd als opslagplaats. Dan moest die Scherpenzeel vast in dat kantoor zitten. Bob bukte en liep voorover naar het kantoor. Hij drukte zich tegen de muur om door het raam dat de hal van de ruimte erachter scheidde, te kunnen kijken. Onder het licht van een grote bureaulamp zag hij een man in hemdsmouwen zitten werken. De man zat te schrijven, een telmachine stond naast hem.

Het was inderdaad Scherpenzeel, die in zijn kantoor aan het werk was. Hij deed dat elke avond. Het meisje in de winkel vulde de kasstaat in en Scherpenzeel maakte dan aan het eind van de dag de kas op. Het bijhouden van de voorraad en de bestellingen deed hij ook zelf. Vrouw en kinderen had hij niet, hij had alle tijd. Daar kwam bij dat hij vanwege zijn nevenactiviteiten niet iemand anders zijn administratie kon laten doen. Het kostte hem al moeite genoeg om de opbrengsten van de smokkelarij in de boekhouding te verwerken zonder dat de bank argwaan kreeg over de hoeveelheid kasgeld, die hij met grote regelmaat wegbracht. Hij had dat weer weten op te lossen door zelf leningen te verstrekken aan mensen, die wat moeilijk zaten. Dat kwam in Veenendaal regelmatig voor, niet iedereen wilde naar de bank. Of de bank wilde zelf geen geld meer aan iemand verstrekken, bijvoorbeeld omdat diens bedrijf slecht liep, of om andere redenen. Scherpenzeel wist dat weer vanuit zijn positie bij de Boerenleenbank. Hij was nooit geïnteresseerd in de redenen - alleen in de rente die hij kon vragen. Hij wist dat de gewone Veenendaler er toch krom voor zou liggen om de lening terug te betalen. Voor hem was het een voordeel, niet alleen de rente, maar ook de gespreide terugbetaling. Wat een mens toch voor problemen kon hebben met geld, vroeg hij zich regelmatig af.

Scherpenzeel zuchtte. Hij legde zijn pen neer en dacht even na. De zaken gingen goed, boven verwachting zelfs. Hij was alleen op een punt gekomen dat hij niet meer alles zelf in de hand had. Hij moest nog al wat aan de Brabanders overlaten. Maar hij vond dat hij ze goed betaalde. Dat moest ook wel, anders begonnen ze voor zichzelf te handelen. Hij grinnikte: je moest je pappenheimers kennen, dat was het allemaal niet zo moeilijk. Hij pakte de ingevulde kasstaat en hechtte de telstrook uit de machine er aan vast. Zo, die ging in de la. Hij ruimde de rest van de papieren op het bureau op en stak een overheerlijke señorita op. Een nieuw model sigaar. Je moest toch immers goed weten wat je verkocht. "Hé," hoorde hij opeens vanuit de fabriek roepen. "Wat sta jij daar te gluren?"

Scherpenzeel vloog overeind en rende zijn kantoor uit. Hij zag nog net een gestalte van achter de dozen vlak voor zijn kantoor wegschieten. En midden in de hal stond een boom van een Veenendaler, die op weg was geweest naar het kantoortje om Scherpenzeel iets te vragen.

Bob was van deze toevalligheid het slachtoffer geworden. Hij had de man niet eens horen aankomen. Die was door de openstaande schuifdeur naar binnengekomen en rustig naar het kantoor gewandeld, waar ook hij het licht had zien branden. Waar Bob vlakbij had staan loeren, duidelijk afgetekend tegen het licht. Bob begreep dat het geen zin had om smoezen op te gaan hangen. Hij moest proberen zo snel mogelijk weg te komen. Maar hoe?

“Jaap, doe de deur dicht,” riep Scherpenzeel.

De Veenendaler rende terug naar de schuifdeur en sloot deze met een klap.

Bob keek rond van achter een stapel dozen. De ramen zaten veel te hoog, hij moest dus bij een deur zien te komen. De Veenendaler naderde hem van links. Een forse kerel, die er niet bang uit zag. Hij kwam op Bob aflopen met zijn armen wijd uitgespreid, alsof hij een paar koeien in de wei moest drijven. Bob schatte in of hij langs hem kon komen. Bob was snel, maar al zou hij dat redden, dan moest hij nog de deur open zien te krijgen en dan had de man hem bij zijn kladden. Langs de andere man, Scherpenzeel, dan maar. Die was voor de deur van zijn kantoor blijven staan en wist niet goed wat hij moest doen. Misschien, dacht Bob, kon hij via het kantoor de hal wel uit. De kans was klein, maar het viel te proberen.

Maar hij had te lang geweeft. De Veenendaler was een paar meter van hem vandaan en Scherpenzeel had zich schrap gezet in de deuropening.

“Het is een dief! Pak hem, Jaap.”

Scherpenzeel wist niet wat hij met de situatie aan moest. Bob deed een paar stappen achteruit. Hij stond nu achter de stapel dozen, die hij tussen zich en Jaap hield. De laatste twijfelde aan welke kant hij langs de stapel zou lopen om Bob te pakken. Scherpenzeel deed nog steeds niets. Bob ging naar rechts. Wanneer hij de Veenendaler nog iets dichterbij liet komen kon hij

tussen de stapel en de zijmuur door naar de deur sprinten. Nu was de man uit zijn zicht, dat betekende dat hij aan de andere kant van de stapel stond. Bob zette aan om meteen een voorsprong te hebben. Hij sprong op een paar dozen, die op de grond stonden. Maar Bobs afzet was zo sterk dat de lichte dozen meegaven en wegschoven. Het gevolg was dat hij half struikelend wegrende - en dat was te langzaam.

De Veenendaler bleek ook snel en had Bob nog voordat hij tien meter had gesprint al te pakken. Bob voelde een hand in zijn nek en een andere om zijn keel. Zijn adem werd afgesneden. De kerel klemde vervolgens zijn

elleboog om Bobs hals en trok Bob zo mee richting het kantoor.

Scherpenzeel stond de situatie nerveus te bekijken.

“Ik zag ‘m staan,” zei Jaap.

Ze bekeken Bob.

“Hij komt niet van hier.”

“Wat moet jij hier?” vroeg Scherpenzeel.

Het leek Bob het beste zich maar onnozel te houden. Als ze zouden gaan zoeken of hij met een auto was gekomen en om de hoek de Glas Isar vonden, zou Scherpenzeel een verband kunnen leggen met het gebeurde van vanmorgen en Bobs telefoontje vanuit de garage van Eddie, in het begin van de middag. Maar zover was Scherpenzeel nog niet. Zijn winkelmeisje had trouwens niet eens doorgegeven dat Bob eerder voor hem gebeld had.

Bob haalde zijn schouders op. “Ik ben op weg naar Amsterdam. Ik lift door Europa en was hier afgezet. Keek of ik ergens kon slapen.”

“Een zwerver,” zei Jaap. “Bel de politie, dan komen ze hem wel halen.”

Scherpenzeel hoorde het Amerikaanse accent. Hij had het niet op Amerikanen. Nooit gehad ook trouwens. Veel te grote mond en ze bemoeiden zich overal mee. Brachten nog rottige sigaretten in de handel ook. Wat alleen maar ten koste van de sigarenhandel ging.

“En dan loop je zo maar ergens binnen? Je kan toch gewoon naar een hotel gaan.”

Bob bleef onverschillig voor zich uit kijken. Jaap verslapte zijn greep wat, maar wel op zo’n manier dat hij bij één verkeerde beweging van Bob hem zo weer vast zou hebben. Bob maakte zich geen illusies dat hij zich kon lostrekken.

Iets in Scherpenzeel zei, dat hij de zaak maar beter niet kon vertrouwen. Een zwerver loopt niet maar zo snel een oude fabriekshal midden in een dorp binnen. Als die, of ook een lifter, ergens wil slapen, dan zoekt hij wel een hooiberg of gaat gewoon in de berm liggen. En deze jongen zag er ook niet uit als een zwerver. Hij droeg dure kleren, en had een mooi polshorloge om. Scherpenzeel dacht opeens aan het telefoontje van vanmorgen, en het verhaal over de twee jongens op het parkeerterrein. Bob voldeed wel niet aan de beschrijving en over zijn Amerikaanse accent was ook niets gemeld. Maar het was wel net zo’n opgeschoten jongen als de andere twee.

Hij kwam resoluut tot een besluit. “Neem ‘m mee, Jaap.”

Scherpenzeel liep naar voren, Jaap met Bob nog steeds in de armklem volgde hem. Scherpenzeel deed de schuifdeur een stukje open en keek naar buiten: "Kom maar."

Hij liep naar de achterkant van het huis en de winkel. Tussen de fabriekshal en het huis bevond zich een muur, dat was de erfafscheiding naar de andere kant. Bob was langs de kant gekomen, waar het huis van Scherpenzeel een gedeelde oprit had met zijn rechterburen. Tegen de muur stond een grote cementen bak met een houten deksel er op. Scherpenzeel maakte een haak los en duwde het deksel met moeite omhoog. "Smijt hem hier maar in, dan handelen wij eerst onze zaken af en bel ik daarna de politie."

Jaap stelde geen vragen en duwde Bob over de rand van de bak. "Vooruit, daar zit je voorlopig droog."

Bob viel in de bak op de koude grond. Het deksel knalde dicht en de haak werd er op gedaan.

"Wacht even," klonk Scherpenzeels stem door het deksel. Hij hoorde iemand weglopen en even later werd er een zwaar voorwerp op het deksel geschoven. De kieren tussen het deksel en de rand van de bak, waar eerst nog wat licht door heen kwam, zaten nu dicht. Bob zat in het pikkedonker.

Arie en Jan waren naar Wouw gereden om Garage Kerstens te zoeken. Ze reden via de Wouwse Plantage, voor een verkennende tocht zoals Jan het noemde. Nu zagen ze pas hoe groot het gebied was. Veel bos, op sommige plaatsen bijna ondoordringbaar, zo dicht stonden de bomen op elkaar. Het werd niet onderhouden, tussen de bomen lagen omgevallen stammen en grote takken. Af en toe waren er brede en rechte paden, die in het bos voerden. Jan stopte bij één er van, stapte uit en liep het pad een stukje in.

"Geen enkel probleem om hier met een auto in te rijden. En je bent zo uit het zicht verdwenen."

Arie zweeg. Hij vond het nog steeds niet erg logisch dat men midden in zo'n bos spullen zou overladen. "Laten we maar verder rijden."

Jan stapte weer in. Tussen de houtwallen stonden af en toe een paar losse huisjes en kleine boerderijen. Blijkbaar waren de zandgronden hier niet zo vruchtbaar. In een bocht, diep in de Plantage, stuitte ze op een groot donkergroen hek tussen twee palen waarop beelden stonden. Jan reed langzamer. Het landgoed van de Emsens. De oprijlaan maakte een bocht, een huis was

niet te zien. Er bleek verderop een dorpje te zijn, dat ook Wouwse Plantage heette: één straat en een dertigtal huizen.

“Dat kunnen ze ook nog bedoelen,” opperde Jan.

Arie knorde. “De Wouwse Plantage kan het hele gebied zijn, het oude landgoed, het dorp en er is vast ook nog een boerderij die zo heet.”

“Of een café,” zei Jan, “kijk maar.”

Arie zag aan de overkant inderdaad een café met die naam. “Als ik me goed herinner, zei die kerel in het postkantoor: vanavond in de plantage - waar denk jij dan aan?” vroeg hij.

“Het oude landgoed,” zei Jan meteen.

“We moeten uitzoeken hoe de mensen dat hier opvatten,” antwoordde Arie. “Zullen we het eens bij die garagehouder proberen?”

Ze kruisten de rijksweg tussen Roosendaal en Bergen op Zoom, en een paar honderd meter verder de spoorlijn. In Wouw zagen ze vrijwel meteen een benzinepomp met de kenmerkende rood-blauwe reclame van Purfina. De pomp stond op de stoep voor een garage. En boven de ingang van de garage stond: Gebr. Kerstens.

“Dat gaat vlot!”

Jan stopte de auto bij de pomp. Er was niemand meer, maar naast de garagedeuren zat een bel, voor wie dringend olie of benzine nodig had.

“Zullen we bellen?” twijfelde Jan.

Arie drukte al op de bel. Ze hoorden niets.

“Die bel gaat waarschijnlijk ergens in het achterhuis over,” vermoedde Jan.

Maar nergens ging een deur open. Verderop in de straat klonken stemmen door een open raam.

Arie zei: “Ik ga wel even kijken.” Hij liep naar het geluid toe.

Een boze vrouwenstem klonk: “Je zou het vanavond in orde maken. Ik heb het nu zo vaak gevraagd en nu weer naar de harmonie. Je gaat níet.”

Een zwakke mannenstem reageerde: “Morgen doe ik het. Echt. Ik kan hier niet onderuit. We moeten oefenen voor de uitvoering.”

“Oefenen,” schamperde de vrouwenstem. “Met die kerels? Ze zijn alleen bang om een droge keel te krijgen!”

Arie kuchte bij het open raam. Een man en een vrouw zaten aan tafel te eten. Een hummel van een jaar of twee zat in een kinderstoel, smeerde met een lepel pap rond zijn mond en propte dat vervolgens met de vingers naar binnen.

“Ik ben op zoek naar de gebroeders Kerstens,” zei Arie.
“We staan met een bijna lege tank.”

“Dat ben ik,” zei de man. “Ik hoorde de bel al gaan - ik kom er meteen aan.”

De vrouw keek boos naar Arie. “Natuurlijk meteen er naar toe. Maar als het vanavond niet in orde is, dan ...”

“Ja, ja,” zuchtte Kerstens. Hij pakte een geldtas, die over een stoelleuning hing en liep naar buiten. Arie liep samen met hem naar de pomp. Hij zou niet graag met hem willen ruilen. Dat gezeur aan je hoofd!

Jan had de dop al van de tank gedraaid. Kerstens pakte de slang, draaide aan de handel en de pomp begon te lopen.

“Weet u misschien ...?” begon Arie. “Ik moet voor mijn vader iets afleveren bij een zakenrelatie hier in de buurt hier, maar hij” - Arie wees naar Jan - “is het briefje waar de naam en adres van die relatie op stonden kwijtgeraakt. Slordig, maar het is gebeurd.” Arie keek maar niet naar Jan, want hij kon zich voorstellen hoe die straks zou reageren. “Ik kan mijn vader pas over een uur bellen. Die zakenrelatie rijdt in een betrekkelijk nieuwe Renault 4 CV.”

“Meneer Tempelaars,” zei Kerstens meteen. “Ja, die ken ik wel. Die Renault heb ik zelf geleverd.”

Dat wist Arie natuurlijk, maar hij liet niets merken: “Ach ja, meneer Tempelaars, zó heet hij. Nu herinner ik het me opeens ook weer. Maar weet u toevallig ook waar meneer Tempelaars woont?”

“In Bergen op Zoom, de Zuidsingel. Wacht, ik kijk het voor je na, hij tankt hier op rekening. Jullie tank is trouwens vol, hij was nog niet voor de helft leeg,” besloot Kerstens.

Hij sloeg zijn geldtas open en keek in zijn bonnenboekje. “Hier: Zuidsingel 18 - je bent er zo via de rijksweg.”

“Dank u wel,” zei Arie beleefd. “Dan kunnen we hem de spullen gaan brengen. Jan, reken jij even af?”

Arie ging vast weer in de auto zitten. Jan stapte even later naast hem in, en sloeg het portier dicht met zo'n klap dat de hele Kever er van schudde. “Ik krijg jou nog wel!”

“Naar Bergen op Zoom,” lachte Arie.

Op de rijksweg gekomen, zei Jan: “Heb je er wel bij stil gestaan dat wij hier niet al te lang door de buurt moeten gaan rijden? Het gaat me nog niet eens over Tempelaars en zijn maat Toon. Maar deze auto kan ook herkend worden en straks worden we aangehouden.”

Daarin had hij gelijk.

“Laten we die Zuidsingel proberen,” zei Arie, “en dan terug naar de Plantage. Verdraaid! Nou ben ik het vergeten te vragen.”

“Dat krijg je,” zei Jan, “wanneer je van die stomme smoezen begint te verzinnen.”

Ze draaiden de Zuidsingel op. Nummer 18 bleek een groot herenhuis te zijn, het meest rechtse huis in een blok van drie soortgelijke huizen. Jan reed er op gewone snelheid voorbij. Er stond geen auto en de vitrages waren gesloten.

“Er lijkt me niemand thuis,” zei Arie.

Jan stopte de auto even verderop. “We kunnen er moeilijk naar toe lopen. Tempelaars kent ons allebei.”

“Misschien langs de achterkant?” opperde Arie.

Twee jongetjes van een jaar of zes kwamen aangelopen. Ze hadden ieder een knikkerzak bij zich en keken nieuwsgierig naar Jan en Arie. Arie keek vriendelijk terug. “Gaan jullie knikkeren?”

“We hebben net geknikkerd,” zei de grootste van de twee. “En ik heb bijna de helft van mijn knikkers verloren.”

Het andere jongetje keek onbewogen toe. Arie wist dat kinderen op die leeftijd nog harder dan volwassenen konden zijn.

“Ach, morgen win jij misschien wel weer. Weet je wat? Ik heb een idee! Ik zal voor jou knikkeren tegen hem, wanneer jij even belletje trekt op nummer 18. Dat is daar.” Arie wees naar het huis van Tempelaars. “Alles wat ik win is voor jou. En als ik verlies krijg je geld van mij om nieuwe knikkers te kopen.”

Het jongetje keek eerst blij - maar vervolgens barstte hij bijna in snikken uit. “Ik mag geen belletje trekken en ik durf het ook niet.”

“Nee, wij doen dat niet,” mengde het andere ventje zich in het gesprek. “En mijn vader is bij de politie.”

Dat moet ik nu net weer hebben, dacht Arie. “Nou, dan gaat het over. De meneer die daar woont is mijn oom en ik wilde hem even voor de gek houden.”

De jongetjes wendden zich af en liepen door. Het zoontje van de politieagent draaide zich om.

“Je oom is toch lekker niet thuis. Hij is net weggereden. Toen wij even verderop stonden te knikkeren kwam hij langs in zijn Renault.”

Ze liepen door. Arie staarde hen na. Achter zich hoorde hij Jan licht hikken: “Knikkerheld Roos.”

“Kom op, we gaan kijken bij dat huis.”

Jan en Arie liepen naar het huis. Ze duwden het ijzeren hekje van de tuin open. Tempelaars had geen groene

vingers: de tuin was nogal verwaarloosd. Het gras was lang en in de borders stonden grote struiken. Ze liepen langs de zijkant van het huis, een overwoekerd terras. Het huis had aan die kant tuindeuren. Er hingen niet eens vitrages voor, en de jongens zagen een grote kamer met wat verspreid staande gemakkelijke fauteuils, en een grote staande schemerlamp. Aan de achterkant van het huis zaten ook weer tuindeuren. Ze zagen dat het een grote kamer "en suite" was. Op de tafel in de achterkamer stond een schaakbord met de stukken er op.

Jan trok aan de tuindeuren. Deze zaten op slot.

"Probeer de keukendeur eens."

Naast de achterkamer was de keuken. Arie voelde aan de keukendeur, en die bleek niet op slot te zijn.

"Kan er nog iemand anders zijn?" fluisterde Jan.

Arie riep: "Volluk!" Ze wachtten op een reactie. "Nee hoor, er is niemand."

De jongens glipten naar binnen. In de keuken stond van alles op het aanrecht en in de kamer lagen kleren op de stoelen. Naast het schaakbord lag een uitgescheurde krantenpagina met een schaakprobleem. Een vuil bord completeerde het geheel.

"De kamer van een vrijgezel," concludeerde Jan. "We hoeven niet bang te zijn dat mevrouw Tempelaars opduikt."

Arie, die tussen de papieren aan het snuffelen was die op een klein tafeltje lagen: "Hm - je weet het nooit, straks heeft hij een hospita of zo. Hij zal toch niet alleen in dit hele huis wonen? Hé: meneer is piloot!"

Hij hield een ingelijste foto in zijn handen. Op de foto stond Tempelaars, te herkennen aan zijn lange gestalte en lichte haar, in een pilotenuniform van de K.L.M. voor een Lockheed Constellation.

"Piloot gewéést, denk ik eerder," zei Jan. "Dit is een jongere Tempelaars."

Hij trok een van de brede kasten open, die tussen de voor- en de achterkamer zaten ingebouwde kasten. Er stond wat glaswerk in, servies en een paar koektrommels. Op de bovenste plank stonden grammofoonplaten. Jan trok er één uit: de Wiener Philharmoniker met Willem Mengelberg. Jan snoof en duwde de deur weer dicht.

"Hier, Jan!" riep Arie vanuit de voorkamer.

Arie was in een rookstoel gaan zitten en hield een bundel slordig gevouwen landkaarten omhoog. "Vaak gebruikt, zo te zien. Kijk maar, op de vouwen los en gescheurd."

Het waren inderdaad kaarten van de grensstreek.

"Kijk eens bij de Wouwse Plantage?"

Op hun knieën op de grond spreidden ze kaarten uit en zochten naar de juiste van de Plantage. Terwijl ze zo bezig waren, hoorden ze de buitendeur van de keuken open gaan.

“Er komt iemand aan!” siste Jan.

Er moest ondertussen iemand langs het huis gelopen zijn. Arie en Jan hadden niets gezien.

Waarschijnlijk was het gebeurd toen zij in de voorkamer in de kaarten zaten te snuffelen. De tuindeuren aan de zijkant zaten in de achterkamer en door de ramen van de voorkant waren ze blijkbaar onzichtbaar geweest achter de grote fauteuils. Arie mikte de kaarten weer op de stapel naast de rookstoel, waarna de jongens zich voorzichtig terugtrokken achter de ingebouwde kast die de voorkamer van de achterkamer scheidde. De persoon uit de keuken zou waarschijnlijk de achterkamer binnenkomen. Dan zag hij hen niet. Zou het Tempelaars zelf zijn?

Jan en Arie hielden zich muisstil. De persoon stapte de achterkamer in. De deur daarvan had Jan open laten staan. Ze hoorden zijn voetstappen op de houten vloer. Verbeelde Jan het zich nu, of rook hij de bekende rokersadem van Toon, de maat van Tempelaars?

Het was inderdaad de man met de scheve neus. Hij stapte de voorkamer in en zag daar tot zijn stomme verbazing Jan en Arie staan.

“Dag Toon!” zei Jan. “Ik ben nog iets vergeten te vragen.”

Toon dook ineens en nam meteen een vechthouding aan. Hij was niet groot, maar wel gespierd.

Hij grijnsde zijn gele tanden bloot. “Stelletje bemoeials, ik zal je met plezier op je nieuwsgierige bekken slaan.”

Toon deed twee stappen naar voren en haalde naar Jan uit. Terwijl Jan bukte hoorde hij achter zich Arie de deur naar de gang open doen. Ging die er vandoor? Doordat Arie de deur opendeed duwde hij Jan licht in de rug. Daardoor boog Jan ongewild nog iets naar voren. De klap van Toon was op Jans kin gemikt, maar zeilde nu over zijn kruin. Jan deed een stap opzij, maar veel ruimte had hij niet. Er stond een stoel in de weg. Toon hield zijn blik op Jan gericht en sloeg opnieuw. Jan kon de klap half afweren en dook langs Toon naar het midden van de kamer. Toon probeerde hem te haken, maar Jan glipte als een aal langs hem heen. Ze stonden nu recht tegenover elkaar in het midden van de voorkamer. Jan keek uit zijn ooghoeken of hij iets zag staan waarmee hij de kerel een mep kon geven. Vlak naast hem stond een staande asbak. Jan pakte het ding en hield het bij de voet vast,

zodat hij nu een soort knots had. Toon was rustig blijven staan, het maakte weinig indruk op hem. Maar waar was Arie gebleven?

Toon en Jan draaiden om elkaar heen alsof zij twee boksers waren. Jan hield de asbak omhoog, hij kon er mee meppen, maar ook afweren. Opeens stormde er iemand door de achterkamer en voor Toon, die zich op Jan moest concentreren, zich kon omdraaien vloog Arie hem op zijn nek. Alsof er een zandzak van tien meter hoogte boven op hem was gevallen, zo smakte Toon tegen de vloer. Zijn benen sloegen gewoon onder hem vandaan.

Wat had Arie gedaan? Hij was de voorkamer uitgegaan en door de gang, de keuken en de andere deur de achterkamer weer binnengekomen, en had van achter de ingebouwde kast het beste moment afgewacht om in te grijpen.

Arie zat boven op Toon en probeerde zijn handen vast te houden, terwijl Jan zijn benen had gegrepen. Maar Toon vocht voor wat hij waard was. Hij kreeg een arm los, maaide er mee en kwam met zijn vuist gemeen in Aries lendenen. Arie voelde een pijnsteek en moest bijna de andere hand loslaten. Jan ging het niet beter, hij kreeg een knie tegen zijn neus, toen hij probeerde zijn armen om 's mans benen te krijgen: Maar probeer zoiets maar eens met een sterke kerel. Hij voelde het bloed uit zijn neus lopen.

“Wacht!” hijgde Arie.

Hij had anderhalve arm van Toon beet, ging even van hem af en plofte vervolgens midden op zijn borstkas. Dat benam Toon voor een paar tellen volledig de adem, en zijn benen verslaptten. Jan greep de asbak, die naast hen op de vloer lag. “Geef ‘m een mep!” Arie plofte opnieuw op hun vijand neer. Jan haalde de asbak naar achter en sloeg vervolgens met al zijn kracht het ding tegen Toons hoofd. Hij raakte hem precies boven de slaap. Toon gaf gelijk geen kik meer en lag bewusteloos.

“Oei, ik heb ‘m hopelijk niet het hoekie om gemept.”

“Ben je gek, joh!” zei Arie. “Zo’n harde kop!”

De asbak bleek van de steel af te zijn. Hij was op de las gebroken. Jan en Arie stonden op en klopten hun kleren af. Jan depte zijn neus met een zakdoek.

“Laten we hem vlug vastbinden voor hij bijkomt. Dit wil ik niet nog eens meemaken.”

Arie rukte het snoer uit de staande schemerlamp en Jan vond in de keuken een aantal lappen. Hij scheurde ze in

repen. De bewusteloze Toon werd vakkundig vastgebonden: het snoer ging om zijn voeten, daarna twee halen rond zijn knieën en werd met een solide knoop vastgezet. Zijn armen werden met de lappen op zijn rug gebonden. Arie trok ook het snoer uit de radio los en bond dat ook nog eens om de handen. De jongens hadden zo vaak boeven vastgebonden, dat ze inmiddels perfect wisten hoe dat moest.

“Wacht met zijn mond, Jan! Ik wil hem nog wat vragen.”

Jan hield de laatste repen in zijn handen. Tevreden keken de jongens neer op hun werk. Toon begon langzaam bij te komen. Hij zag vaalwit en werd nu wat groener, de kleur van zijn overhemd, waar Jan eerder zo van gegruwd had. Op de plek waar Jan hem met de asbak geraakt had, begon zich een fraaie buil af te tekenen. Zijn neus leek nog schever te staan dan voorheen, maar dat kwam misschien omdat hij plat op de grond lag. Jan doorzocht één voor één de zakken van de man. Hij haalde een verfrommeld pakje sigaretten, een sleutelbos en een versleten zwarte portefeuille tevoorschijn. Daarin zat wat geld maar niet veel, een paar foto's die verder niet interessant waren, en een rijbewijs op naam van Antonius Pijnen. Dat moest Toon zijn.

“Onze vriend komt bij,” zei Arie. “Zo, heer Pijnen, welkom terug in het land der levenden.”

Toon knipperde met de ogen. De klap met de asbak was goed aangekomen. Hij begon nu te beseffen wat er gebeurd was en probeerde wat overeind te komen. Dat ging moeilijk met zijn gebonden handen en benen. Arie duwde met zijn hand Toons hoofd weer tegen de houten vloer aan.

“Eerst maar eens naar ons luisteren, blijf dus nog maar even rustig liggen.”

Jan keek uit het raam, want misschien zou Tempelaars ineens thuis zou komen en dan konden ze weer van voren af aan beginnen.

Arie bleef op zijn gemak naast Toon zitten en keek hem vriendelijk aan. “Vertel eens: waar zijn jij en je vriendje mee bezig? Smokkel van sigaretten en zo?”

Toon had nu zijn ogen wijd open. “Dat zal ik jou aan je dikke sproetenneus gaan hangen.”

Jan liep naar Toon en de zittende Arie toe. Zijn neus deed nog veel pijn. “Wil je soms nog een dreun?”

“Dat doen jullie toch niet,” zei Toon. Hij was weer helemaal bij en keek van Arie naar Jan.

Arie bleef aardig. “Nee, zoiets doen wij niet. Luister, broer: wel eens gelezen van die jongens, die in de Stille Zuidzee maanden hebben gevochten met een stel boeven en uiteindelijk een schip en een goudschat op die boeven terug wisten te veroveren?”

Toon knikte. Wie had dat niet gelezen?

“Die jongens, dat waren wij. Wij schrikken niet van een paar klappen of kogels, dat begrijp je wel.”

Toon bleef liggen en hield zijn mond dicht. Arie begreep dat de man niet onder de indruk zou zijn, wanneer ze een keukenmes op zijn keel zouden zetten. Hij moest het over een andere boeg gooien. Arie pakte het rijbewijs dat Jan op de grond naast Toon gegooid had.

“Antonius Pijnen, wonende te Rucphen. Je kunt krijgen zoals je het hebben wilt. We laten je hier mooi liggen en bellen de politie. Dan zoekt die het verder wel uit. Maar ik denk dat je met ons beter af bent.”

Dezelfde truc had Arie ook toegepast bij de Keverman.

Toon leek na te denken. Arie had het goed aangepakt, want de politie was het laatste waar Toon op lag te wachten. Er stond hier en daar nog wat open van hem. De politie zou blij met hem zijn, dat ging hem zeker een paar maanden kosten. Bovendien speelde mee - Arie wist dat niet eens - dat een smokkelaar die achter de tralies had gezeten, door zijn maats lange tijd meewarig werd aangekeken. Bij dieven was je een held wanneer je in de bak had gezeten, maar bij smokkelaars ging men er van uit, dat je zo dom was geweest je te laten pakken. En als je eenmaal de naam had, belemmerde dat bij het rustig heen en weer rijden over de grens. Dit woog allemaal mee bij Toon, die er niet aan twijfelde dat de jongens de politie zouden bellen.

“Als je me losmaakt kan ik je meer vertellen.”

Arie begon te lachen. “De verkeerde volgorde, Toon. Eerst vertellen, en dan veel later losmaken.”

Jan kwam weer dichterbij om te luisteren.

Toon zuchtte en stak van wal. “Ja, ik smokkel sigaretten, dat doen trouwens veel mensen hier in de grensstreek.”

“Dat pakje,” onderbrak Arie hem, “een houten balkje met een boodschap dat jij en Tempelaars kwamen ophalen. Wat heeft dat te betekenen?” Met opzet liet Arie de naam van Tempelaars vallen. Toon had zich al waarschijnlijk al afgevraagd wat zij allemaal al wisten en hoe de jongens verzeild waren in het huis van zijn maat.

“Dat weet ik niet, dat wordt allemaal geregeld door Frans, ik bedoel Tempelaars.”

Jan schopte wat tegen hem aan. “Dat weet je wel, man!”

“Nee,” zei Toon, “ik zeg jullie wat ik weet. Wij smokkelen niet zo maar wat sigaretten over de grens. Tempelaars heeft nogal wat contacten, en hij vroeg mij een paar maanden geleden hem te helpen bij het smokkelen van grote partijen. Iemand anders levert de spullen aan, en Tempelaars en ik zorgen dat ze de grens over komen. We weten tevoren niet wat er komt, dat hoort Tempelaars van die figuur. Dat gaat met briefjes of zo’n pakje zoals jullie vanochtend gezien hebben. Maar dat interesseert mij niet, ik help Tempelaars en hij betaalt mij. Iedereen tevreden.”

Arie zat te twifelen. Was Toon net zo een onbelangrijke figuur als de man in de Kever? Ook die was benaderd door Tempelaars. Het leek logisch dat een figuur als Toon, tenslotte niet meer dan een waterdrager, niet op de hoogte was van alles. Zo schoten ze niets op. Ze moesten eerst Tempelaars zien te vinden, en die Scherpenzeel natuurlijk.

“Wat kwam je hier dan doen? Je weet natuurlijk wel wat er vanavond op de Plantage gaat gebeuren.”

“Ik had hier met Tempelaars afgesproken - wij zouden samen naar de Plantage gaan. Vannacht komt er een zending uit Utrecht en die moet naar Antwerpen.”

“De U en de A van het briefje,” bedacht Jan hardop. “U-WP-A: Utrecht, Wouwse Plantage, Antwerpen. Dat is het.”

Toon knikte, voor zover iemand op de grond liggend dat kon doen. Zijn gezicht had weer wat kleur gekregen.

“Wáár op de Plantage?” vroeg Arie. Hij wilde dat nu eindelijk wel eens weten.

“De steenfabriek, de Plantage, bij de Zoom,” zei Toon op een manier alsof dat vanzelfsprekend was.

“Aha.” Arie keek snel naar Jan. “Morgenochtend om 6 uur?”

“Zo hebben we dat doorgekregen,” gromde Toon. Hij kreeg er steeds minder zin in om nog vragen te beantwoorden.

“Zegt de naam Scherpenzeel je iets?” vroeg Arie.

“Dat is volgens mij de man met wie Tempelaars contact heeft. Ik heb hem nooit gesproken.”

“Weet je waar hij woont?”

“Ergens in het Noorden,” antwoordde Toon. “Maar ik heb nu alles gezegd wat ik weet, dus maak me maar los.”

Jan bedacht, dat voor Toon alles boven de lijn Bergen op Zoom - Tilburg “Noorden” was.

Enfin, ze wisten tenminste waar ze Tempelaars konden vinden.

“Maken jullie me nou los, jongens?” vroeg Toon opnieuw. “Dan gaan we alle drie weg en praten nergens meer over.”

Arie, die er zeker van was dat hij hun onmiddellijk zou aanvliegen wanneer ze hem los zouden maken, zei losjes: “Goed, wij houden ons aan de afspraak. Jan?”

Toon tilde zijn hoofd al op om te zien hoe Arie hem ging losmaken. Jan, achter hem, sloeg een reep van een droogdoek uit de keuken om zijn mond, en trok die ondanks de wild met het hoofd schuddende Toon stevig aan. Arie pakte Toon bij de keel en zo had Jan de gelegenheid de doek vast te zetten. De jongens deden geen prop in zijn mond, het was niet de bedoeling Toon te laten stikken. En wat lawaai kon hier geen kwaad. Toon zou wel gevonden worden.

“Naar de kast met hem, Jan.”

Ze sleepten Toon over de houten vloer naar een van de inbouwkasten tussen de kamers. Arie deed de deur open en trok de laagste plank los, waarop alleen wat papieren lagen. Toon snapte wat ze gingen doen en maakte kwade geluiden.

“Kalm maar,” zei Arie. “We praten nergens meer over.”

Ze werkten Toon met enige moeite onder in de kast. Toon was niet zo'n grote man, en hij paste met opgetrokken knieën keurig in de kast.

“Wacht,” zei Jan. “Die plank moet nog terug.”

Arie hield de deur wat dicht om te voorkomen dat Toon zijn benen of armen buiten de kast hield. Jan schoof de plank weer tussen de steunen, waarbij Toon zijn hoofd naar beneden moest houden. Zelf zou hij de plank nooit los kunnen krijgen.

“Als een baby,” zei Jan. “Koetie, Koetie, slaap lekker.”

De man lag dubbel gevouwen onder in de kast en keek hen zo vuil aan, dat Arie snel de deur dicht duwde. Hij draaide met de sleutel de kast op slot. Van Toons geluiden was weinig meer te horen, wel stootte hij, waarschijnlijk met zijn ellebogen, tegen de deur.

“Zou hij zo genoeg lucht krijgen?”

“Ja, wat dacht je, dat hout wijkt aan alle kanten. Hoogstens vindt een spin hem, maar dat zal hij wel overleven.”

Arie gooide de sleutel in een stoel. “Kom op, we gaan. We weten nu wat de Plantage is.”

Ze verlieten het huis net zoals ze gekomen waren, door de keukendeur. Op straat was niemand te zien. Jan startte de Kever en ze reden weg.

Aries gedachte dat Tempelaars de sleutelfiguur was die ze moesten zien te vinden, was juist.

Tempelaars was een half uur voor Jan en Arie bij zijn huis arriveerden, met grote snelheid vertrokken. Hij had een telefoontje gekregen van Scherpenzeel die hem verteld had van Bob, en Tempelaars had meteen lont geroken. Hoewel hij Bob niet had gezien op het parkeerterrein snapte hij dat nog zo'n snotneus geen toeval kon zijn. Tempelaars was niet dom. Scherpenzeel mocht dan handig zijn, maar Tempelaars was geslepen. Hij was inderdaad piloot bij de K.L.M. geweest, maar had daar een akkefietje gehad en mocht niet meer als gezagvoerder vliegen.

Toen was hij naar Mexico vertrokken, daar keken ze niet nauw met papieren. Bij een kleine maatschappij in Midden-Amerika had hij passagiers en goederen vervoerd. Daar moest je wel slim zijn, de luchtvaartmaatschappij betaalde weinig omdat die er van uitging dat de piloten toch probeerden van alles bij te verdienen. vooral door meer lading mee te nemen dan was toegestaan. Het personeel pikte, door de ogen dicht te houden, ook een graantje mee. Maar daar had Tempelaars voor gepast. Zo verstandig was hij nog wel dat hij niet met te zware vliegtuigen de lucht in ging. Want die verongelukten niet voor niets regelmatig in de bergen of in een plotselinge storm.

Tempelaars was in de hotels van Mexico, Lima, Bogota en Caracas een bekende verschijning. Een lange, blonde Hollander, die overal kwam. Op een avond had hij in een bar kennis gemaakt met een Zuid-Amerikaan, die hem gevraagd had of hij af en toe eens iets voor hem mee kon nemen. Het waren kleine pakjes, Tempelaars bracht ze zelf door de douane. Ook door zijn bekendheid vroeg men daar hem nooit iets. Hij had wel een vermoeden welk spul er in de pakjes zat, maar dat interesseerde hem niet. Het bracht goed geld op en hij leidde een mooi leven. Maar hij was er weer mee gestopt, toen hij op straat met een kennis stond te praten en deze voor zijn ogen werd neergestoken. De dader deed het zo snel dat Tempelaars het niet eens gezien had, en het pas door had toen het slachtoffer, een collega-piloot, dood op de grond lag.

Tempelaars had zijn ontslag genomen en was teruggekeerd naar Nederland. Zijn moeder woonde in Bergen op Zoom en hij trok bij haar in. Het goede mens overleed een jaar later en Tempelaars was in het huis blijven wonen.

Het lukte hem niet meer om als piloot aan de slag te komen. Hij startte een importbedrijf in bananen en ander tropisch fruit. Maar, behalve de bananen, werd dat geen succes in Nederland. Hij raakte al snel in financiële problemen. Toen leerde hij in Rotterdam Rein Scherpenzeel kennen. Op zich had hij niet veel op met zo'n man, maar Scherpenzeel was bereid hem te helpen en onderhandelde met de schuldeisers. Scherpenzeel wist alles voor hem op te lossen. Hij vond die Tempelaars een sufferd, maar aan de andere kant keek hij tegen hem op. Tempelaars was tenslotte piloot geweest, sprak vloeiend Engels, Spaans en als het moest nog een handvol andere talen, terwijl Scherpenzeel nauwelijks buiten Veenendaal en Rotterdam was geweest, en niet verder kwam dan een paar woorden Duits. En zelfs die kwamen beroerd uit zijn mond.

Scherpenzeel had zijn plannen voor de sigarettensmokkel het eerst met Tempelaars besproken, en die was meteen enthousiast geweest. Hij had tenslotte geld nodig en hij kon makkelijk wat mensen uit de grensstreek organiseren zoals hij het zelf had genoemd. Zo had Tempelaars inderdaad de Keverman en Anton Pijnen weten te strikken. Scherpenzeel zorgde voor de sigaretten, Tempelaars regelde het transport. Tempelaars vond het prima zo.

Tot het deze dag voor de eerste keer mis dreigde te lopen, en Scherpenzeel hem opbelde.

Tempelaars luisterde met verbazing. Zijn eerdere telefoontje vanuit Ossendrecht over die twee bengels stond hem nog helder bij.

“Er is net bij mij ook zo'n jongen opgedoken.” De stem van Scherpenzeel klonk gespannen. “Een Amerikaanse bengel, en hij vertelde een wazig verhaal. Ik weet niet wat er daar vanmiddag allemaal gebeurd is, maar er lijken een aantal mensen op de hoogte van onze zaak.”

Scherpenzeel sprak nooit anders dan over de “zaak,” iets waar Tempelaars voortdurend aan moest wennen.

“We kunnen geen risico nemen. Ik ga nu naar de Plantage en kijk of alles in orde is. Morgenochtend komen de auto's?”

“Ja, dat regel ik,” beloofde Scherpenzeel. “Of moeten we wachten?”

“Dat kan niet: in Antwerpen verwachten ze de handel. Als je dat laat schieten, dan ben je ze kwijt.”

Je moest een betrouwbare leverancier zijn, anders stapten je klanten zo naar een ander. En laten weten dat je problemen had moest je al helemaal niet doen. Maar

Tempelaars had in Zuid-Amerika wel voor hetere vuren gestaan.

“Oké,” reageerde Scherpenzeel. “We doen het zo!” en hij verbrak de verbinding.

Tempelaars besloot niet te wachten tot Toon arriveerde, maar keek of hij al zijn spullen had en verliet haastig zijn huis. Hij dook in zijn Renault en scheurde de straat uit. Twee knikkerende jongetjes keken hem na.

Scherpenzeel rolde na het gesprek met Tempelaars zijn mouwen af en deed zijn manchetknopen aan. Hij had Jaap, de Veenendaalse kerel die hem had geholpen Bob te overmeesteren, naar huis gestuurd met de belofte dat die een extra lening van hem kon krijgen. En dat hij de politie wel zou bellen om Bob op te laten halen. Jaap was blij naar huis gegaan en Scherpenzeel verwachtte van die kant geen problemen meer. Maar hij zat wel met Bob in zijn maag. Hij kon die jongen moeilijk voor altijd in het kolenhok, want daar had hij Bob in gestopt, laten zitten.

Hij schakelde zijn bureaulamp uit en liep door de loods naar buiten. Het kolenhok zat nog steeds goed dicht. Waarschijnlijk had Bob zijn voetstappen gehoord, want er klonk een gedempte stem: “Hei zeg, laat me hier uit! Je kan niet zomaar iemand opsluiten!”

Scherpenzeel gaf een dreun op het deksel. “Hou je gemak, jij! Moet je je maar niet met andermans zaken bemoeien.”

“Ik bemoei me nergens mee,” klonk Bob nu wat duidelijker. “Ik liep hier binnen om een slaappleats te zoeken. U heeft niet het recht om mij op te sluiten. Ik zal er voor zorgen dat u door de advocaten van mijn vader wordt aangesproken voor schadevergoeding.”

Dat maakte geen indruk. Het woord schadevergoeding een beetje, want dat had met geld te maken, maar Amerikaanse advocaten, dat zag Scherpenzeel nog niet zo snel gebeuren. Hij dacht na wat te doen, en nam toen snel een besluit. Die jongen kon best nog wel blijven zitten.

Eerst maar afwachten hoe het transport vannacht zou verlopen. Was er niets aan de hand, dan kon hij Bob met zijn excuses laten gaan. En met wat geld, dan was hij waarschijnlijk tevreden.

“Het spijt me,” zei Scherpenzeel. “Ik vermoed dat je een dief bent. Ik heb in mijn magazijn dure sigaren en sigaretten staan en er is al eens meer ingebroken. Ik ga naar de politie” - dat was hij helemaal niet van plan - “en dan zoeken die het verder wel uit. Je mag niet zomaar

andermans eigendom betreden. Vertel dat maar aan de advocaten van je vader. Of gelden er in Amerika andere regels?”

“Water,” kreunde Bob. “Ik heb zo’n dorst.”

Scherpenzeel schrok. Die jongen mocht natuurlijk niets overkomen. En het was de hele dag warm geweest.

“Ik zal water voor je halen,” beloofde hij.

Even later was hij terug met een volle kan water. Hij had geen zin om het deksel van het kolenhok op te tillen. Voordat je het wist vloog die jongen hem aan. Scherpenzeel schoof liever het luikje aan de onderkant van het hok naar boven. Het plankje sloot daar een opening af, die er toe diende om de kolen die nodig waren voor de kachel weg te scheppen, wanneer het hok vol met kolen zat. Dan kon het deksel dicht blijven. Bovendien, van bovenaf moest je nooit in de kolen scheppen, want dan vloog het gruis alle kanten op. Met zijn voet duwde Scherpenzeel de kan door de opening en zag dat Bob deze wegpakte. Hij liet het plankje weer naar beneden zakken en liep weg.

In zijn huiskamer gekomen nam hij een besluit. Hij zou zelf naar Utrecht gaan om in de gaten te houden of alles goed verliep. Het was nu de derde keer dat hij gebruik maakte van groente- en fruitwagens van de Utrechtse veiling - dat was een idee van Tempelaars geweest. Groente en fruit waren, evenals duiven trouwens, goederen die veelvuldig over de grens gingen en ook snel getransporteerd moesten worden. De auto’s en de chauffeurs waren in de meeste gevallen bekend bij de douane, en ze hadden daardoor nauwelijks oponthoud bij de grens. Daar kwam bij dat de tijd waarop ze de grens passeerden gunstig waren. Vaak vroeg in de ochtend, en de douaniers zaten dan in de winter het liefst achter de kachel en in de zomer waren ze op dat tijdstip ook nauwelijks actief.

Scherpenzeel grinnikte. Niks smokkel over landwegen en zandpaden. Gewoon over de weg. Hij was alleen kwetsbaar omdat er meerdere mensen bij betrokken waren, en dat ging nu misschien problemen geven. Enfin, hij was er zelf bij, en Tempelaars hield de zaak in Brabant in de gaten. Hij zette zijn hoed op en sloeg de deur achter zich dicht. De trein zou hem snel

naar het Centraal Station van Utrecht brengen, en van daar was het maar een klein stukje lopen naar de veiling. Fluitend begaf hij zich op weg.

Bob zat mismoedig in het kolenhok. Dat het een kolenhok was, wist hij nu. Hij kon er geen hand voor ogen zien, maar direct nadat hij zijn ergste dorst gelest had, wilde hij weten waar hij zat. Dankzij zijn aansteker kon hij zien dat het een cementen bak was, met een houten deksel.

Zijn gevangenis was ongeveer twee meter lang en ruim een meter breed, en was tegen een muur gemetseld. Wanneer Bob rechtop zat raakte zijn kruin het deksel net niet. Het deksel liep schuin af, van de muur naar de voorkant van het hok. Dat was natuurlijk om regenwater af te laten lopen. Op de grond lagen tegels, dezelfde als tussen het huis en de fabriekshal. Verder ontdekte hij een paar oude jute zakken. Bob ging er op eentje zitten en bewoog de brandende aansteker in het rond. In de hoek lagen zwarte kolen, waardoor hij ontdekt had waar dit hok in de winter voor werd gebruikt.

Maar hij wist totaal niet wat hij met Scherpenzeel moest. Bob had immers van de smokkel geen idee. Hij dacht niet dat Scherpenzeel naar de politie zou gaan, want dan had hij die meteen wel gebeld. Nee, de man deed geen frisse zaken. Hopelijk waren Arie en Jan daar ook achter gekomen.

Nadat hij het water had gekregen had Bob niets meer gehoord. Het was met die dorst wel meegevallen, maar hij had gehoopt dat Scherpenzeel het luik open zou hebben gedaan, en dan had hij hem meteen een geweldige dreun verkocht. Maar zo stom was de man niet geweest.

Bob duwde met zijn handen tegen het luik boven hem. Dat zat muurvast. Wat zouden ze daar toch op gegooid hebben? Bob ging op zijn knieën zitten en duwde met alle macht met zijn schouders tegen het luik, maar dat bleef potdicht. Hij kon op die manier ook niet veel kracht zetten, dus hij moest iets anders proberen. Hij ging op zijn rug liggen en duwde met zijn voeten tegen het luik. Zo kon hij kracht zetten! Het luik bewoog misschien een centimeter omhoog, maar werd tegengehouden en Bob moest het weer terug laten vallen. Een kletterend geluid klonk boven hem. Gelukkig, er zat wat beweging in - maar wát hadden ze op dat luik gezet?

Hij ging weer op de jute zakken zitten en dacht na. In brand steken kon hij de zaak moeilijk, de rook kon niet weg en dat zou bijzonder vervelend voor hem zijn. En om nu hier te blijven zitten tot het Scherpenzeel beliefde hem er uit te halen? Daar had hij ook geen zin in. Hij overwoog even om de tegels op te lichten en zich een weg naar buiten te graven. Maar dat zou te gek zijn. Afgezien van het feit dat men zoiets zou merken zag Bob ook nog al

wat praktische bezwaren. Waar moest hij met het zand heen? Zo'n gang, als hij die al zou kunnen graven met zijn blote handen, moest ook niet instorten als je er in lag. Nee, dat was onmogelijk. Bob piekerde door. Wat zouden Jan en Arie in zo'n geval doen? Wacht, hij knipte zijn aansteker weer aan en bracht de vlam omlaag naar het plankje dat het gat beneden in de bak afsloot. Via dat gat had hij de kan water gekregen. De opening was niet groter dan die van een klein model hondenhok. Bob duwde tegen het plankje aan. Hij kreeg het niet naar boven. Hij ging er wat beter voor liggen en duwde zijn vingers onder het plankje. Zijn nagels krasten over de tegels en een splinter stak in zijn vinger. Bob peuterde verwoed door, hij droop van het zweet, maar er kwam beweging in. Hij wurmde twee vingers onder het plankje. Zou het boven het gat vastzitten? Nu had hij vier vingers eronder, en kon het naar boven schuiven. Bob deed zijn ogen dicht en duwde met alle kracht die hij in zijn ongemakkelijke houding kon vinden. Het plankje schoof piepend naar boven en was los. Het viel voor het gat buiten op de grond. Bob bleef even liggen en hapte de frisse lucht die door het gat naar binnenkwam. Dat was tenminste iets.

Het gat was helaas veel te klein om er door te kruipen, zijn hoofd zou er niet eens door kunnen. En het kolenhok was te hoog om met zijn arm te voelen wat er op het luik stond. Bob ging op zijn rug liggen, stak zijn arm door het gat en pakte het plankje. Straks zou iemand het misschien zien liggen. Wat nu? Hij kon roepen, maar zou dat helpen? Alleen Scherpenzeel zou gealarmeerd worden, want het hok stond ver van de straat. De burens van Scherpenzeel leken niet thuis te zijn, dat had hij al gezien toen hij het erf opgelopen was.

Het was maar goed dat Bob niet wist dat lastige kinderen vroeger door hun vader voor straf in zo'n hok werden gezet. De kleine Scherpenzeel had het ook wel eens ondergaan.

Bob schoot een idee te binnen. Hij had nu wat licht in het hok en keek naar de hoop jute zakken. Wanneer hij die eens kapot scheurde? Jute scheurt niet zo makkelijk, maar als je een begin hebt lukt het wel. Bob tornde aan de naad met hulp van de ruwe onderkant van het plankje en scheurde zo de zak kapot. Het stof vloog alle kanten op. De stukken jute moesten zo lang en zo smal mogelijk zijn. Af en toe even stopte hij even met scheuren, om het zweet af te wissen en het stof uit zijn ogen en neus te vegen. Hij kon het zelf niet zien, maar als kolensjouwer

zou hij geen slechte indruk hebben gemaakt met al die zwarte vegen in zijn gezicht. Een vol half uur hield hij zich bezig met dit karwei, maar toen was hij klaar. Hij keek voldaan naar de repen die voor hem lagen. Hij pakte twee repen jute en knoopte die stevig aan elkaar. Nog een reep er aan, en hij had al een soort touw van ruim anderhalve meter. Het moest voor zijn plan ook weer niet té lang zijn. Aan het einde van zijn "touw" bond hij het plankje vast. Hij ging op zijn rug zo dicht mogelijk bij het gat liggen en stak zijn arm naar buiten. In zijn hand had hij de aan elkaar geknoopte repen met het plankje. Hij pakte het plankje vast en gooide dat met een snelle polsbeweging, want zijn arm kon maar een stukje omhoog bewegen in het kleine gat, op het luik. Het andere eind van het reep hield hij vast. Hij hoorde het plankje op het luik vallen, en daar bleef het liggen. Bob trok aan de reep, en het plankje viel weer op de grond. Er was maar een kleine kans dat Bobs plannetje zou lukken, maar hij wist niets beters: hij hoopte dat het plankje zou blijven haken achter het ding dat op het luik stond. Dan kon hij het misschien van het hok aftrekken.

Bob herhaalde zijn worp talloze malen. Eenmaal voelde hij wat weerstand omdat het plankje ergens achter zat, maar toen hij het voorzichtig wilde terugtrekken schoot het los. Wanneer er een zware kist op het luik was gezet, en Bob vermoedde dat, zou het hem op deze manier nooit lukken. Toch gooide hij het plankje weer en het eind van de jute reep schoot bijna uit zijn hand. Dat moest natuurlijk niet gebeuren, want dan kon hij van voren af aan beginnen. Bob gooide nog eens, trok .. en nu leek het plankje ergens achter te haken.

Hij rustte even en trok weer. Het plankje zat vast. Nu kwam het er op aan. Voor de knopen in de jute stond Bob wel in, die waren stevig. Maar Scherpenzeel moest niet opduiken, want dan was hij verloren. Hij schoof met zijn schouder zo dicht mogelijk naar het gat, zodat zijn arm ver uit het gat stak. De jute reep stond strak en Bob trok uit alle macht. Op het luik boven hem kantelde iets! Bob liet zijn reep vieren en het voorwerp bonsde weer op het luik. Nu maar hopen dat hij het omver kon trekken, zodat het van het luik af zou vallen. Dan moest hij trouwens wel zijn arm snel terugtrekken, anders kreeg hij het zaakje er bovenop.

Bob deed zijn ogen dicht en trok, het was nu alles of niets. Hij voelde dat er langzaam iets omlaag kwam, trok nog harder en toen viel de weerstand weg. Bliksemsnel liet hij de reep los en trok zijn arm naar binnen. Net op tijd, er

schampte iets nog net langs zijn knokkels - en met een enorme dreun viel een zwaar voorwerp op de grond voor het hok. Een paar dingen rolden verder over de tegels.

Nu moest hij snel zijn, want wanneer Scherpenzeel op het geraas af zou komen was alles voor niets geweest. Hij duwde tegen het luik maar voelde nog steeds weerstand. Blijkbaar zat er nog een haak op. Maar dat was geen groot probleem, hij rolde weer op zijn rug en stampte met twee benen naar boven. Het luik schoot onmiddellijk met haak en oog en al tegelijk los.

Bob duwde het luik met zijn handen weg en klapte het tegen de muur achter hem. Hij kon nu gaan staan en uit het kolenhok kijken. Ervoor, op de grond, lag op z'n zijkant een bascule: een weegschaal met gewichten en contragewichten, zoals die voor stukgoederen gebruikt worden. Een oud en loodzwaar ding, zeker omdat Scherpenzeel alle losse contragewichten op de schaal had gezet. Dat waren de voorwerpen, die Bob had horen wegrollen. Het plankje was met veel geluk, besepte Bob, achter de massieve stangen van het hefgedeelte terechtgekomen, en daardoor had hij de bascule om kunnen trekken. Bob wipte over de cementen bak heen en drukte zich tegen de achterwand van Scherpenzeels huis. De man moest weg zijn, anders was hij zeker allang op het kabaal afgekomen.

Rond de loods was het ook stil. Boven het dak zag Bob de maan als een gloeiende bol laag aan de horizon staan. Hij liep naar de loods en trok aan de schuifdeur, die zonder probleem open ging. Bob keek door de donkere hal, waarin hij eerder zijn smadelijke nederlaag had geleden. Hij wilde nu wel eens weten waar hij aan toe was. Hij had natuurlijk gewoon weg kunnen gaan, maar dat lag niet in zijn aard. Bob zag zichzelf al met lege handen in Woensdrecht aankomen - tenminste, wanneer Jan en Arie daar nog zouden zitten. Of zonder ook maar iets bereikt te hebben, in Amsterdam op zijn vrienden wachten. Dat was nog erger.

Misschien kon hij in het kantoor achter in de hal meer te weten komen. Hij trok de schuifdeur achter zich dicht en vergrendelde die aan de binnenkant. Het zou hem geen tweede keer overkomen dat iemand hem in de nek sprong. Ook in het kantoor was het licht uit. Bob liep langs de stapel waarover hij gestruikeld was. Een paar dozen lagen nog verspreid over de vloer. Scherpenzeel was blijkbaar overhaast vertrokken.

Bob voelde aan de deur van het kantoor. Op slot. Hij keek door de ruit en zag op het bureau wat papieren liggen. Hoe kwam hij daar naar binnen?

Hij draaide zich om, pakte een grote kist sigaren, deed twee stappen achteruit en mikte de doos resoluut door de ruit van de deur. Het lawaai zou toch niemand horen. Bob was na het uur in het kolenhok wat drastischer in zijn oplossingen geworden. Het glas knapte en grote scherven vielen voor de deur op de betonnen vloer van de hal en in het kantoor op de vloerbedekking. Hij trok het restant van de scherven uit de onderkant van de sponning en stapte het kantoor binnen. Zittend op de stoel achter het bureau bekeek hij de daar op liggende papieren. Dat was niet zo interessant, zag Bob: bestellingen aan sigarenfabrieken en facturen aan klanten.

Scherpenzeel moest een Pietje Precies zijn, alle bedragen stonden netjes afgevinkt. Bob zocht naar een agenda, of losse papiertjes met aantekeningen. Mensen waren nog al eens geneigd daar achteloos telefoonnummers of afspraken op te krabbelen. Maar Scherpenzeel moest echt een ordelijk persoon zijn, zelfs zijn vilten bureaublad was onberispelijk. Bob trok de rechterla open. Potloden, een gum, pennen, inkt, een doosje sigaren, verder niets bijzonders. De andere laden waren op slot. Bob rukte er aan, maar ze waren zeer stevig en niet zomaar open te breken. Zijn oog viel op een grote bruine brandkast. Bob had 'm eerder niet zien staan, want het ding viel nauwelijks op tegen de bruine wand. Bovendien lag er een kleed op, waarop wat koffiekopjes stonden. In die safe zaten natuurlijk belangrijke papieren. Maar kreeg die maar eens open - daar had hij minstens een professionele brandkastenkraker voor nodig.

Dat had Bob bij het rechte eind, want Scherpenzeel had het ding tegen een zacht prijsje van de Boerenleenbank overgenomen, toen men daar een ingebouwde kluis kreeg. Het degelijke Duitse staal was tegen elke boor bestand. Vier volwassen kerels hadden het ding, vanaf een vrachtwagen die de hal was binnengereden, met de grootste moeite op zijn plek weten te krijgen.

Bob bleef op de bureaustoel zitten en keek verder rond. Naast de deur hing een kalender, zo eentje waar je per dag wat bij kan schrijven. En bij 24 augustus stond wat. Dat was morgen! Bob liep dichterbij de kalender en las "Utrecht-WP-A". Hij dacht onmiddellijk aan het pakje van vanmorgen: "U-WP-A".

Hij had eerst gedacht het een vliegtuigregistratie was, maar het moest iets met Utrecht te maken hebben. Lag

daarover niet iets op Scherpenzeels bureau? Hij zocht in de papieren en trok een factuur van de Groenten- en Vruchtenveiling van Utrecht en Omstreken te voorschijn: de koop en het transport van sla, bonen, bloemkool en een grote partij aardappelen. Bobs Nederlands was niet geweldig, maar zoveel begreep hij nog wel. Moeder Roos had deze kost ook regelmatig voor zijn neus gezet. Bob piekerde, en bedacht dat dit niet klopte. Wat moest een sigarenhandelaar met deze spullen? Maar in elk geval ging er morgen iets in Utrecht gebeuren.

Dus hij moest daar vannacht maar eens bij die veiling gaan kijken. De factuur stak hij in zijn zak.

Luid gerinkel weerklonk. Bob verstijfde, maar gelukkig was het slechts de telefoon. Opnemen of niet? Het ding rinkelde door. Bob pakte de hoorn op. "Ja?" zei hij zo kort mogelijk.

"Scherpenzeel?"

Bob bromde iets dat van alles kon betekenen.

"Scherpenzeel?" klonk het weer van de andere kant, nu wat twijfelend.

"Hij is niet hier," antwoordde Bob, zijn accent zoveel mogelijk verbloemend. "Kan ik de boodschap nemen?"

"Klik," deed de lijn aan de andere kant, en de verbinding was verbroken.

Dat had hij slecht gedaan, vond Bob - maar hoe had het anders gemoeten? Hij haalde zijn schouders op en stapte door de deur het kantoor uit. Hij liet de rotzooi voor wat die was, opende de schuifdeur en met een schuine blik naar zijn eerdere kolenhok-gevangenis en de ervoor liggende bascule liep hij de straat op.

De Glas Isar stond op hem te wachten. Het werd al langzaam donker, maar Bob voelde zich niet moe. Voor de eerste keer vandaag had hij het idee dat er wat vooruitgang was geboekt, en dat gaf hem nieuwe moed.

PIJNLIJKE PERIKELEN IN DE PLANTAGE

Op het moment dat Bob zo ontspannen uit Veenendaal vertrok, stond een woedende Tempelaars in een huis naast de steenfabriek De Wouwse Plantage. Hij had daar zojuist met Scherpenzeel willen bellen maar tot zijn schrik Bob aan de lijn gekregen. Met zijn internationale ervaring had hij meteen Bobs Amerikaanse accent bespeurd, en na het telefoontje eerder op de avond met Scherpenzeel over Bob was het hem duidelijk dat er iets goed fout zat. Waar was Scherpenzeel in hemelsnaam?

En daar zat precies de oorzaak van alle problemen, die gedenkwaardige nacht op de Wouwse Plantage: Scherpenzeel en Tempelaars namen op zich wel de juiste beslissingen, maar zij hadden geen enkel overleg. Zonder dat Tempelaars het wist, had Scherpenzeel de Keeverman, van wie Jan en Arie zo veel informatie hadden gekregen, naar de grenspost gestuurd en nu was hij zelf op weg naar de Utrechtse veiling. Beiden waren onwetend over de vasthoudendheid van de jongens. Met Bob op de hielen van Scherpenzeel en Jan en Arie in aantocht naar de steenfabriek moesten de partijen onverbiddelijk op elkaar stuiten. En dat was wat in het Brabantse land zou gaan gebeuren.

Tempelaars beende het huis uit van de man die naast de steenfabriek woonde en op het terrein een oogje in het zeil moest houden.

“Wat ga je doen?” vroeg de man angstig.

Tempelaars had hem een tijdje terug gevraagd of hij af en toe op het terrein wat mocht overladen en de man, die wel een vermoeden had waarom het ging, had er in toegestemd omdat hij het geld dat Tempelaars hem had beloofd goed kon gebruiken. De directie was niet op de hoogte en hij wilde er het liefst zo weinig mogelijk mee te maken hebben.

“Krijg jij het nou maar niet gelijk op je zenuwen,” snauwde Tempelaars terug. “En geef me de sleutels van het hek. Er gebeurt verder niets.”

De man gaf hem een rammelende bos met sleutels en deed vlug de deur achter hem dicht.

Tempelaars beende het terrein over, naar het hek. Hij verwachtte dat Toon er zo aan zou komen nu deze hem niet thuis had getroffen.

“Wat gek eigenlijk ... ,” zei Arie.

“Wat bedoel je?” vroeg Jan, de Kever met een hand sturend langs de laatste huizen van Bergen op Zoom.

“Een steenfabriek in zo’n bos. Waar maken ze die stenen van? Niet van zandtaarten, neem ik aan.”

Jan zuchtte, alsof hij met een klein kind van doen had. “Jij denkt altijd aan eten. Ik zag in dat gidsje in Woensdrecht dat de Wouwse Plantage zich aan de westkant bevindt op een oude afslagrand van de zee. De zee kwam vroeger verder het land in. Direct na die rand begint de zogenaamde Brabantse wal, ook wel zoom genoemd.”

“Vandaar: Bergen op Zoom?”

“Juist. En die fabriek zal de oude kleiafzettingen gebruikt hebben om de stenen te bakken. Trouwens, bij veel van dat soort fabrieken worden klei, zand en mergel, dat ze ook nog nodig hebben, van elders aangevoerd. Ze staan alleen nog op de plaats waar ze ooit zijn begonnen. Kijk maar eens in de uiterwaarden van de rivieren.”

Nu was het Aries beurt om een zucht te slaken. “Al die overbodige informatie belemmert alleen maar je hersenen bij het echte denkwerk! Ik sla die informatie niet op en ben daardoor altijd scherp omdat mijn reservecapaciteit zo ingeschakeld kan worden.”

“Schakel dan maar snel. Hoe gaan we de zaak aanpakken?”

Ze reden de bossen ten zuiden van Bergen op Zoom in. Jan deed de lichten aan, want het was al schemerig en onder de bomen was het nog donkerder.

“We laten de auto zo meteen staan en lopen verder. De steenfabriek moet daar zijn.”

Ze reden over een kleine beek en sloegen naar rechts af.

“Stop daar maar,” zei Arie. “Dat geronk van de motor hoor je al van ver.”

Jan knorde en zocht naar een goede plek om de auto neer te zetten. Hij zette hem een stukje van de weg tussen de struiken. Ze stapten uit en deden de portieren zacht dicht. Er was iets vreemds, dacht Jan. In het bos hing een vochtige damp. Opeens wist hij wat er vreemd aan was. Je rook de dennengeur, maar ook een ziltige lucht. Dat waren zeedampen, die op avonden als deze ineens een paar kilometer het land in konden komen.

“Die lucht doet me denken aan ons eiland in de Stille Zuidzee,” zei Jan halffluid tegen Arie. Ze liepen in de richting van de steenfabriek.

“Je hebt gelijk.”

Allebei dachten ze even met weemoed aan hun tijd op het onbewoonde eiland. ‘s Avonds voor de zelfgebouwde hut

met een knappend vuurtje en de stilte om hen heen. Arie pakte Jan bij de arm: "Ik hoor iets."

Ze waren nog niet bij de fabriek, maar uit het bos even verderop klonk een schrapend geluid, alsof er iemand met een schop bezig was. Voorzichtig stapten ze het bos in. De bladeren veerden onder hun voeten.

"Pas op de losse takken," siste Jan.

Arie tuurde vooruit in het donker en stootte bijna zijn hoofd tegen een lage tak, vlak bij hem.

"Daar loopt iemand."

Jan zag nog niets, maar een paar stappen later zag hij een meter of vijftig verderop tussen de bomen twee gebogen gestalten, die met iets bezig waren. De een hield wat vast en de ander groef met een schop.

"Wat krijgen we nou weer. Schatgravers?"

"Ga jij naar links," fluisterde Arie. "Ik ga rechtsom."

Arie sloop voorzichtig door het bos. Het leek hem dat de twee mensen zó bezig waren met hun graafwerk dat ze niet zouden merken dat er iemand langzaam naar hen toekwam. In het bos lagen zoveel dikke takken met hun bladeren er nog aan op de grond, dat Arie steeds een prachtige dekking had. Zoals Jan al gezegd had, moest hij wel oppassen niet op kleinere dode takken te trappen. Arie kwam soepel dichterbij. Dikke mensen worden vaak als onhandig gezien, maar Arie kon zich ondanks zijn omvang altijd lenig bewegen. Jan kon hij niet zien. Hij was nu nog een meter of twintig verwijderd van de plek waar gegraven werd en hurkte achter de dikke stam van een spar. Het was donker onder de bomen. Arie zag dat een volwassen man de grond opschepte en de ander een jongen was van een jaar of tien. Die hield een zak aan de bovenkant vast. De grond verdween in de zak. Een paar gevulde zakken stonden een paar meter verder.

Arie kwam tevoorschijn en zei: "Hallo, druk aan 't werk?"

Hij zag dat de jongen, inderdaad nog een kind, hevig schrok. Ook de man, zo te zien de vader van de jongen schrok. Er braken een paar takken en Jan kwam rustig tevoorschijn. Hij had ook al geconcludeerd dat de kust veilig was.

"Wat doen jullie hier?"

De man kuchte. "Ik ben pas verhuisd en wil mijn tuingrond verrijken met wat bosgrond."

Het jongetje keek met grote ogen van Jan naar Arie.

"Dat lijkt me verboden," begon Jan.

"Ja eh, er is hier genoeg grond, niemand zal het missen. Zo erg is het toch niet."

Arie had al lang zijn interesse verloren en vreesde dat Jan een reprimande wilde gaan afsteken tegen de man.

“Kom op, wij lopen verder.” Arie trok Jan mee.

“Ik zou er maar mee oppassen,” riep Jan bij het weglopen de man toe.

Of de man en de jongen verder met hun graafwerk gingen zouden ze nooit te weten komen, want opeens doemde er een afrastering op.

“De steenfabriek,” fluisterde Jan.

En inderdaad, het bos hield op en voor hen lag een open plek met tientallen keurige stapels bakstenen op houten pallets. De stapels waren twee meter bij twee meter in omtrek en ook zo'n twee meter hoog. Het bos lag wat hoger dan het opslagterrein van de fabriek en over de stapels heen konden de jongens de fabriek zien staan, een niet al te groot langwerpig gebouw met een hoge ronde schoorsteen. Aan de gevel van de fabriek zaten lampen, die een zwak geel lichtschijnsel verspreidden. Maar dat zwakke licht kwam ook door de vochtige damp, die op het fabrieksterrein sterker scheen te hangen dan in het bos. Het was verder doodstil.

“Geef me een duwtje, Jan.”

Arie klauterde tegen de afrastering op. Boven de afrastering waren schuin twee prikkeldraden gespannen. Arie vroeg zich af waarom. Maar wanneer er hier lieden rondliepen die zakken vol bosgrond weghaalden, waren er misschien ook belangstellenden voor gratis bakstenen, bedacht hij zich.

Arie stond met twee voeten op de afrastering en hield zich vast aan de erboven uitstekende paal, waar het prikkeldraad doorheen liep. Hij tilde een been over het draad, zocht naar een nieuw evenwicht en haalde voorzichtig zijn andere been over het draad. Hij liet zich van de afrastering afglijden en sprong op de grond. Hij stond nu aan de andere kant van het hek op het fabrieksterrein. Jan stond recht tegenover hem in het bos.

“Loop jij langs het hek tot je de ingang gevonden hebt,” zei Arie. “Ik sluip naar de fabriek, kijk daar rond en kom dan ook naar het hek.”

“Misschien moeten we ons verstoppen binnen in de fabriek,” opperde Jan.

“Dat zien we straks wel,” antwoordde Arie en hij verdween in de richting waar de meeste stapels stenen stonden. Zo kon hij het beste ongezien bij de fabriek komen. Jan haalde zijn schouders op en liep langs het hek in de richting waar de weg moest zijn. Zo zou hij wel bij de ingang uitkomen.

Arie liep voorover gebogen tussen de stapels door. Daar was de laatste. Hij zou toch een stuk open terrein over moeten om bij de fabriek te komen. Zou er een nachtwaker zijn? Een koud stuk staal werd achter zijn oren gehouden. Arie verstijfde, keek iets opzij en zag de loop van een middenkaliber FN, een zeer betrouwbaar product van de Fabrique Nationale d'Armes de Guerre, wist hij, op zich gericht.

“Jij vette bemoeial,” zei de man, die het pistool op hem gericht had. “Ik mocht jou en je gladde praatjes meteen al niet op die parkeerplaats. Jij en je vriendje dachten ons last te bezorgen? Dat zal jullie bezuren.”

De man was natuurlijk Tempelaars en Arie kon zich wel voor zijn hoofd slaan. Ze hadden net in het bos veel te hard staan praten met de graver en zijn zoontje.

“Kom op, lopen.”

Tempelaars porde Arie met de loop van de FN in de rug. Arie was niet van plan om grappen uit te halen. Daar keek Tempelaars te strak voor uit zijn ogen. Hij liep voor Tempelaars uit in de richting van de fabriek. Hij hoopte maar dat Jan hen zou zien lopen.

“Laat je armen naar beneden en loop door,” siste Tempelaars.

Die was ook niet achterlijk. Ze kwamen bij de fabriek, liepen een stukje langs de zijkant. Tempelaars kwam naast Arie lopen, hield zijn pistool op hem gericht en trok met zijn andere hand een grote grijze deur open.

“Naar binnen jij.”

Arie werd naar binnen geduwd en voelde onmiddellijk een vochtige hitte in zijn gezicht slaan. Hij kreeg nog een duw, struikelde half en de deur werd dichtgegooid. Arie keek om zich heen. Hij zat in een half duistere ruimte, met boven in de muur roosters waardoorheen wat licht kwam. Het was er vreselijk warm. Arie ging verzitten en kwam met zijn hand op een gloeiend hete steen. Hij ging weer staan. Het zweet begon in straaltjes van zijn gezicht te lopen en zijn kleren plakten al aan zijn lijf. Waar was hij nu eigenlijk beland?

De ruimte stond vol met stenen. Hier stonden de overdag gebakken stenen natuurlijk te drogen, vandaar dat vocht, en de roosters waardoor de waterdamp weg kon. Na het drogen werden ze dan naar buiten gereden. Dat waren de stapels op het terrein. Fijne plek om opgesloten te zitten.

Als Tempelaars Jan maar niet zou vinden. Maar voorlopig gebeurde er niets. Arie liep door de ruimte om te kijken of er nog meer deuren waren. Er was er nog één, een deur,

die in de fabriek moest uitkomen, maar die zat stevig op slot. Arie ging onder de roosters staan, want daar had hij nog wat licht en een zuchtje frisse lucht. Kon hij niet op een of andere manier bij die roosters komen? Ze hingen minstens vier meter boven hem. Op de bovenkant van de deurpost, van de deur waardoor Tempelaars hem naar binnen had gegooid, zou hij kunnen staan. Dat werd stenen stapelen. Enfin, dan had hij wat te doen.

Jan was langs het hek blijven lopen tot hij bij de weg uitkwam. Het was nog een aardig eindje lopen. Hij had niet gezien dat Arie in de valstrik van Tempelaars was gelopen. En even later toen de twee het terrein overstaken was hij met zijn aandacht zo gericht geweest op het vermijden van boomstronken die naast het hek net iets boven de grond uitstaken - natuurlijk omgehakte bomen om het hek destijds te plaatsen - dat hij geen tijd had gehad een blik te werpen op het fabrieksterrein. Jan rondde het hek en liep nu door een droge sloot langs de weg en zag verderop iets dat op een ingang van het fabrieksterrein leek. Er kwam een auto aan, uit de richting Bergen op Zoom. Jan drukte zich tegen de slootkant aan, goed oppassend dat de lichten van de auto niet op zijn bovenlichaam zouden schijnen. De auto kwam met een flinke vaart aangereden, remde dicht bij Jan af en reed met gierende banden het terrein op. Jan durfde weer te kijken en zag de auto naar het fabrieksgebouw rijden en bij de voorkant er van stoppen. De auto stond goed onder de lampen. Jan schoof iets omhoog en keek naar de auto. Er stapte iemand uit. Jan schrok, hij herkende de figuur die hij daar zag lopen onmiddellijk. Het was Toon, de man die ze ruim een uur geleden vastgebonden in de kast van Tempelaars huis achter hadden gelaten. Hoe was die in hemelsnaam losgekomen? Hij zag Toon verdwijnen achter de fabriek. Als die maar niet op Arie stuitte! Jan was nu door de sloot bij de ingang gekomen. Zou hij ook naar de fabriek lopen zodat Toon tussen Arie en hem in was? Jan stond te peinzen. Even verderop zag hij in het donker, het bos begon daar weer, naast de fabriek een klein huis staan. Achter een raam brandde licht, misschien kon hij daar hulp halen. Hij woog de voors en tegens van dat idee af. Het leek hem toch beter om maar hier bij de ingang te wachten. Vanaf deze plek kon hij het terrein tenminste goed overzien en men zou langs hem moeten komen om het terrein af te gaan. Jan kreeg een inval. Hij keek vanuit de sloot naar de fabriek: niets te zien. Hij schoot de berm uit naar het hek. Een zwaar

metalen gevaarte tussen twee verticaal geplaatste spoorbielzen. Het stond half naar binnen open. Jan tilde het hek met twee handen op en zeulde het onder zijn arm naar de biels, waar het op een haak viel. Men kon het zo weer losmaken, want een kettingslot hing er open naast. Maar voor het openen zou even tijd nodig zijn. Jan had een voorgevoel dat hij iets heel belangrijks had gedaan. Hij nam zijn positie in de droge sloot weer in en keek naar de fabriek. De mist leek nog dichter te zijn geworden. Het zag er vredig uit.

Opeens barstte er een enorm geloei los. Jan gleed van schrik bijna onderuit op de gladde slootkant. Het leek wel een luchtalarm. De fabriekssirene, bedoeld om het begin en einde van het werk en de pauzes aan te geven, loeide en bleef loeien. Wat een geluid, en zeker in zo'n stil gebied en met dat vochtige weer droeg het geluid enorm ver. Had Toon iets in werking gezet?

Dat kon Jan zich niet voorstellen. Hij vermoedde dat zijn vriend hier achter zat. Net wat voor Arie om zo'n stunt uit te halen. Hij hoefde in ieder geval geen hulp meer te gaan halen. Als ze pech hadden kwam half West-Brabant er op af.

Het was inderdaad Arie, die de sirene in werking had gezet en hem trouwens ook niet meer kon uitschakelen. Hij was begonnen om tegen de deur stenen te stapelen. Het netjes stapelen had hij al snel achterwege gelaten, dat kostte teveel tijd en bovendien verbrandde hij zijn handen. Nu gooide hij maar met twee handen tegelijk stenen tussen de deur en de stapel, die bijna tegen de deur stond. Een vreselijk karwei. Hij zweette als een otter, en alleen het idee dat hij anders misschien uren in deze drogerij moest zitten en de gedachte aan de boze Tempelaars met het pistool hielpen hem het vol te houden. Het werd steeds zwaarder, want hij was begonnen met de dichtstbijzijnde stenen en moest ze nu van verder aangooien en bovendien meer omhoog.

Na een kwartier had hij een aardige hoop, maar nog niet de helft van wat nodig was. Arie richtte zich op en keek rond. Dat was het! Hoe kon hij zo stom zijn?

Hij pakte het houten pallet, waar de stenen op gestaan hadden die hij gebruikt had voor de hoop die tegen de deur lag. Hij tilde de pallet op en zette het ding zijn kant op de losse stenen. Het kantelde in de richting van de deur en bleef hangen. Arie gooide er nog wat stenen tegenaan, zodat de pallet goed klem stond tussen deur en de onaangeroerde stapel. Nu klom hij op zijn stapel en vervolgens op de pallet. Hij voelde de stenen onder zich

wat schuiven, maar hij bleef op de been. Er moest nu niemand de deur open doen, want die zou als verrassing een lawine over zich heen krijgen, met de pallet en Arie er gratis bij. Arie wachtte even en trok zijn natte kleren los van zijn armen en benen. Wanneer hij in het water gevallen was, kon hij niet natter zijn dan nu.

Het was maar goed dat Arie niet wist dat het in de ruimte meer dan vijftig graden was. De steenoven grensde aan de drogerij om 's nachts de overgebleven warmte af te staan. De fabriek draaide op volle capaciteit en de oventunnel was tot 's middags vijf uur op de hoogste temperatuur geweest. Er liep een buis langs de wand. Arie voelde voorzichtig. De buis was niet heet. Hij greep de buis trok zich van de pallet op en stapte op de bovenkant van de deurpost. Hij drukte zijn dikke buik tegen de muur, want het zou geen pretje zijn om achterover op de stapel stenen te vallen. Arie keek omhoog en probeerde met zijn rechterhand bij het rooster te komen. Zijn vingertoppen raakten de onderkant. Dat zou toch zo niet gaan. Arie liet zich voorzichtig zakken. Met zijn linkerhand had hij de buis goed vast. Zijn rechervoet zette hij vanaf de deurpost op de zijkant van de pallet, zijn rechterhand zocht steun op de post. Zo kon hij de buis loslaten en stond weer op zijn wankelende stapel. Nu werd het riskant. Arie pakte een steen en legde die op de deurpost. Dat kon mooi. Nog een steen erop en nog een laatste. Nu voorzichtig. Hij trok zich op dezelfde manier als zojuist op de deurpost, zijn voet naast de drie stenen. Zijn linkerhand stevig om de buis, rechervoet nu op de stenen. Arie wipte als een acrobaat even op en pakte met zijn rechterhand het rooster. De stenen onder zijn rechervoet vielen terug op de stapel. Alleen de eerste bleef liggen. Arie hing nu op een elleboog op de rand waar het rooster in stond en met zijn linkervoet geklemd tussen de buis en de muur. Dat kon hij natuurlijk niet lang volhouden. Hij keek door het rooster naar buiten en zag mistflarden en een deel van het opslagterrein. Maar naast het rooster zag hij iets dat hem op een idee bracht. Hij liet zijn rechervoet weer op de deurpost zakken en gleeed terug langs de pallet op de stenen.

Zo, nu had hij weer vaste voet aan de grond. Arie veegde wat spinrag uit zijn neus en haren, en tastte in zijn zak. Hij voelde een porseleinen kroonsteentje dat er al weken in zat. Zijn moeder had hem gevraagd in de huiskamer een snoer te verlengen, maar het was er steeds niet van gekomen. Dat kwam nu goed van pas, hoopte hij. Hij had al eerder twee elektriciteits snoeren langs de wand zien

lopen, maar verder waren er geen schakelaars te zien. Door het rooster had hij gezien dat er naast de lamp een sirenehoorn zat. Daar ging ook stroom naar toe. Hij trok de snoeren los van de muur en pakte zijn Zwitserse legermes. Rats, daar ging het snoer van de sirene, want het licht bleef aan. Nu sneed hij het lichtsnoer los, een paar vonken spetterden rond, maar daar trok Arie zich niets van aan. Hij hield de snoeren vast en paste terdege op met zijn blote hand het blanke eind van het lichtdraad niet te raken. Met zijn andere hand diepte hij het kroonsteentje op. De snoeren liet hij even los, en draaide met de punt van zijn mes het kroonsteentje los. Voorzichtig schoof hij het de blanke einden van het lichtsnoer er in. Nu het uiteinde van het snoer naar de sirene. Blauw aan blauw, zwart aan zwart. Arie klemde het steentje dicht en het geloei barstte los.

Zo, resultaat kon niet uitblijven.

En inderdaad. De sirene werd op hetzelfde moment tenminste door tweehonderd mensen gehoord. In het dorp Wouwse Plantage zaten de mensen buiten of met open ramen naar een spannend hoorspel op de radio te luisteren. Door de mist droeg het geluid ver en men wist best, dat het de fabriekssirene was die loeide. En het ding bleef loeien.

“Daar is iets niet in orde, Stef.”

Enkele mannen, die op de fabriek werkten, pakten de fiets om te gaan kijken wat er aan de hand was. Meer nieuwsgierigen volgden lopend, per fiets en een paar met de auto.

Jan, nog steeds in zijn sloot, was niet op de hoogte van de naderende dorpingen. Hij zag wel de deur van het huis naast de fabriek open gaan en iemand naar buiten stormen. Dat was zeker de nachtwaker, die ging kijken wat er aan de hand was. De deur van de fabriek vloog open en Jan zag Toon, die de rennende nachtwaker in zijn richting wenkte.

“Zet dat ding uit!”

De nachtwaker en Toon verdwenen naar binnen.

Nu kwam Jan in actie. Ook hij rende naar de ingang van de fabriek. Daarbinnen was het feest. Tempelaars liep zoekend rond en haalde een lukraak een paar schakelaars over, met het gevolg dat de lichten in de fabriek aansprongen. De sirene bleef tekeer gaan. Tempelaars rukte de deur open van de ruimte waar Arie zat. Was daar misschien een schakelaar? Arie had op zoiets gerekend en bij het opengaan van de deur smeed

hij ogenblikkelijk een steen in de richting van Tempelaars. Munitie genoeg. Hij keilde nog een steen naar de bovenkant van de deur. Tempelaars was razend en stak zijn pistool om de hoek van de deur en schoot in het wilde weg. Arie hoorde de kogel ergens in de muur verdwijnen. Dat werd gevaarlijk. De nachtwaker en Toon renden naar Tempelaars. Die brulde tegen de nachtwaker: "Waar zit de schakelaar?"

De arme man rende door naar een hoek, waar een houten deur in de wand zat. Tempelaars voelde een steen van Arie tegen de deur komen en wilde weer schieten.

"Zet die sirene uit, man," brulde hij over zijn schouder naar de nachtwaker.

De man kwam teruglopen en schreeuwde: "Jij hebt de sleutels in je zak." Tempelaars vloekte bijna en greep in zijn broekzak naar de sleutelbos van de nachtwaker.

Arie zag op dat moment de deur open staan met een hand met een pistool ertussen. Hij aarzelde geen moment, vloog er struikelend over stenen naar toe en trapte de deur dicht. Een woedende kreet weerklonk. Tempelaars liet het pistool los en greep naar zijn pols. Hij werd plotsklaps misselijk van de opwellende pijn.

Jan zag het tafereel van de andere kant. Hij was de fabriek binnengeslopen. Niemand zag hem vanwege alle drukte rond de sirene en Aries hok.

"Wegwezen," riep Toon.

Hij probeerde Tempelaars op te tillen, maar die sloeg Toon met zijn goede arm weg.

"Doe die deur op slot," hijgde hij en knikte naar de deur van de drogerij. Toon probeerde de grendel er op te schuiven, maar van de andere kant stond Arie te trekken. Hij dacht dat Tempelaars even was uitgeschakeld en wist niet dat hun oude vriend Toon weer ten tonele was verschenen.

"Hé!" riep Jan, en dook vervolgens snel weg achter een soort laadperron.

Toon en Tempelaars keken in zijn richting en zagen een glimp van Jans hoofd.

"Nu weg," stiet Tempelaars uit.

Toon liet de deur los en samen met Tempelaars ging hij er van door. Tempelaars vuurde in het wilde weg in de richting van waar hij dacht dat Jan zat. Dat schot deerde Jan niet. De nachtwaker lag plat op zijn buik ergens in de fabriek en had nog steeds niet de gelegenheid gehad de sirene uit te zetten. Het geloei klonk dof door binnen in de fabriek.

"Arie," riep Jan. "Kom er uit, ze gaan er van door."

Tempelaars en Toon waren al bijna de fabriek uit, en Jan had met een snelle blik gezien dat ze van de nachtwaker niets te duchten hadden. De deur ging open en Jan zag een druipend nat, vuurrood hoofd tevoorschijn komen. Hij had geen tijd om zich er over te verbazen.

“We moeten achter ze aan.”

Dat beseftte Arie ook, anders kwamen ze nog niets te weten. Jan had de achtervolging al ingezet, en Arie strompelde achter hem aan. Jan vloog de fabriek uit, even later gevolgd door Arie. Arie hapte naar lucht als een vis op het droge. De warmte en opwinding in de drogerij hadden hem behoorlijk gesloopt.

“Kijk uit,” schreeuwde Jan.

Van de zijkant van de fabriek kwam de Renault van Tempelaars aanrijden. De jongens doken weg, voor het geval dat er weer op los geknald zou worden. Je liep toch altijd de kans geraakt te worden. De mannen moesten woest zijn. Maar Tempelaars en Toon hadden geen tijd om te schieten. Jan zag dat Toon aan het stuur zat en Tempelaars slap tegen de deur van de passagier aan hing. Zijn pols moest wel gebroken zijn. De auto stormde op het hek af. Jan moest inwendig lachen, dat had hij slim gedaan. Ze zouden moeten stoppen om het hek open te doen.

Dat had Toon nu ook in de gaten. Hij remde abrupt af, de Renault slipte bijna tegen de afrastering aan. Toon sprong er uit en rende naar het hek.

Jan trok Arie mee. “Lopen, dikke!”

Arie reutelde wat en bewoog zijn benen. Hij was gelukkig wat opgeknapt door de frisse lucht. Jan liep al voor hem uit.

Toon had het hek nu open en zat al weer aan het stuur. De Renault zwenkte het hek uit. Jan zag dat Toon naar links wilde, maar daar kwam een auto aan: de voorhoede van de gealarmeerde inwoners van Wouwse Plantage. De Renault maakte een slinger en schoot naar rechts de weg op.

Jan en Arie waren nu ook bij het hek. Jan ging naar links en riep. “We moeten onze auto halen.” De Kever stond zo’n zevenhonderd meter verderop in het bos. Over de weg kwamen nu ook fietsers aangereden, met en zonder licht. De sirene loeide onophoudelijk en er werd van alles geroepen naar de rennende Jan en Arie. Een man stopte, zette zijn fiets dwars op de weg, hield die met beide handen vast en riep heldhaftig: “Stop.”

Jan zag hem in het donker staan en schoot links langs hem. De man keek Jan na, schudde zijn hoofd en wilde

zijn fiets omzwaaien om Jan achterna te gaan. Op het moment dat hij wilde opstappen kwam Arie langs. Arie keek niet goed uit, zijn ogen zaten vol vocht en hij had al zijn kracht nodig om Jan te volgen. Hij kon de man niet ontwijken en schampte met zijn schouder tegen hem aan. Omdat die op één been stond om op te stappen verloor hij zijn evenwicht en klapte tegen het wegdek. De man bezwoer later geraakt te zijn door een groot hert of waarschijnlijker nog een wild zwijn, dat door de sirene in paniek op de vlucht was geslagen.

Arie was al in de mist verdwenen.

Jan kwam bij de auto en schoof achter het stuur. Hij was nog een paar fietsers tegen gekomen, maar die hadden alle aandacht op de verlichte fabriek gericht gehad. Het geluid van de sirene stierf langzaam weg, de nachtwaker had zeker moed verzameld en het ding uitgezet. Waar bleef Arie nou? Een hevig puffen kondigde diens komst aan. Als een boei in de mist dook hij op. Arie viel naast Jan neer. Jan reed de weg op, reed weer achteruit en trok naar links op.

“Wat doe je?” hikte Arie. “We moeten achter ze aan.”

“Laat mij nou maar,” gromde Jan.

Hij zat al in de derde versnelling en had alle aandacht bij het rijden nodig. Het zicht was slecht en langs de kant liepen mensen en er werd met een lantaarn gezwaaid. Jan wilde geen Brabanders omver rijden. Even verderop sloeg hij rechts af en trapte het gaspedaal opnieuw diep in.

“Het is een gok dikke, maar toen we hier vanmiddag rond reden heb ik de situatie goed in mijn geheugen geprent. Ik probeer ze af te snijden.”

Arie vertrouwde op Jan. Hij ging wat meer rechtop zitten en veegde met zijn arm de beslagen geraakte voorruit schoon. Geen wonder, hij zat me daar een damp af te geven! Arie veronderstelde dat hij zeker een paar kilo was afgevallen in het laatste uur.

“Hier naar rechts.”

Jan sloeg een zandpad in. De Kever bonkte af en toe op stenen of

boomwortels, maar Jan moest vaart houden want er waren ook plekken met rul zand. Kwam hij daarin, dan was het afgelopen.

“Daar is weer een verharde weg,” wees Arie.

De mist leek hier iets dunner. Jan stuurde de auto naar rechts en ze kwamen op een driesprong.

“Als ik me niet vergis ...,” zei Jan. Hij trapte op de rem en reed de auto op het gras naast de boom, die midden op

de driesprong stond. Hij deed de lichten uit. Arie en Jan luisterden door hun open raampjes.

Het geluid van een automotor werd hoorbaar. Het kon natuurlijk ook een auto zijn van iemand op weg naar de fabriek, want het was opeens druk geworden in het bos.

“Ze zijn het,” siste Jan. “Kijk maar naar de lichten.”

En inderdaad, de lichtbundels van de kenmerkende, dicht bij elkaar staande gele koplampen van de Renault zwiëpten door de bomen.

“Stap jij uit,” zei Jan tegen Arie.

Arie ging uit de auto, benieuwd wat Jan van plan was.

De Renault kwam snel dichterbij. Arie zag Jan de auto weer in de versnelling zetten. Wat ging zijn vriend toch doen? De Renault kwam links voorbij. Tien meter voordat de wagen naast de Kever was trok Jan op en schoot voor de Renault de weg op. Arie had prachtig zicht. Hij zag Toon achter het stuur een verschrikte beweging maken, maar te laat om de Kever te ontwijken. De Renault raakte de Kever op de linker achterbumper. Jan was erop bedacht en had gas gegeven en stuurde de weg op, hij kreeg alleen een zet mee. Toon, die volkomen verrast was, deed wat de meeste mensen in zo'n situatie zouden doen: hij gaf een ruk aan het stuur. De Renault schoot van de weg af, hobbelde door de berm, miste op een haar een betonnen paddestoel die als wegwijzer diende voor fietsers en wandelaars, en raakte een kleine dertig meter verder uiteindelijk een kleine boom. De boom boog mee, maar de snelheid van de auto was zo gering geworden dat hij min of meer op het boompje bleef hangen. Arie rende er naar toe. Jan was gestopt en liep eveneens naar Toon en Tempelaars. Ze moesten snel zijn, want beiden hadden er weinig trek in om weer wat kogels rond de oren te krijgen. Daar zag het nu niet naar uit. Jan en Arie kwamen gelijktijdig bij de Renault aan. Toon lag over het stuur, hij was met zijn hoofd tegen de voorruit aangekomen en voor de tweede keer vandaag bewusteloos.

“Waar is Tempelaars?”

De vraag werd snel beantwoord. In het bos achter de auto liep iemand weg. Jan liep om de Kever heen en zette de achtervolging in. Het had nu lang genoeg geduurd. Tempelaars holde met lange passen het bos in. Maar zijn lichte haar zorgde er voor dat Jan hem bleef zien. Zijn arm met de beschadigde pols hing slap langs zijn lichaam en dat belemmerde hem bij het lopen. Tempelaars klom een licht heuveltje op, met zijn goede hand op de grond klauterde hij naar boven. Het was een gek moment, maar

Jan bedacht zich dat dit dan één van die heuveltjes moest zijn uit het gidsje van de Wouwse Plantage. Ze gingen tot wel twintig meter, had hij gelezen. Tempelaars was boven en verdween uit Jans zicht. Zo snel als hij kon ging Jan het heuveltje op. Hij was nu boven. Waar was de kerel gebleven?

Jan keek op de grond, maar het was te donker om te zien waar de bladeren en naalden vertrapt waren. Verdraaid, als hij hem hier maar niet kwijtraakte. Opzij hoorde hij wat. Jan zag Tempelaars van achter een boom tevoorschijn komen en gebogen wegsluipen. Als een wielrenner op een wielervedbaan, die schuin naar beneden rijdt om vaart te maken, dook Jan het heuveltje af, op weg naar zijn prooi. Hij had zoveel vaart dat zijn benen bijna onder hem vandaan weglieden, een snoekduik en Jan lag boven op Tempelaars. De man brulde van de pijn toen hij met zijn zere pols op de grond terechtkwam. Maar Jan trok zich er niets van aan. Hij was maar in één ding geïnteresseerd: het pistool van Tempelaars! Het zou de eerste keer niet zijn dat zo'n ding in een gevecht afging en daar kon je een mooi gaatje in je lijf aan overhouden. Jan kreeg de kolf van de FN te pakken en probeerde het pistool uit de zak van Tempelaars te trekken. Die had dat in de gaten en bewerkte Jans gezicht met een serie vuistslagen. Jan plantte zijn elleboog tegen de keel van Tempelaars en drukte hem tegen de grond. Nu had hij het pistool vast, maar Tempelaars had dat gezien, trok zijn been op en schopte Jan van zich af. Het pistool viel op de grond, vlak bij een boom. Tempelaars en Jan zaten beiden even overeind, keken elkaar aan en vielen gelijktijdig op de grond om het pistool te zoeken. Hun handen voelden door de natte bladeren en takjes en woelden de bosgrond om. Tempelaars gaf plotsklaps Jan een gemene klap tegen zijn oor. Jan viel naar de kant op zijn achterste en voelde dat hij ergens op terechtkwam. Het was de FN. Jan pakte het pistool, trok de slede er van naar achter, drukte de veiligheidspal in en richtte op Tempelaars.

“Afgelopen! Reken maar dat ik schiet. Een kogel in je kuit kan er nog wel bij, je moet toch naar de dokter voor je arm.”

Tempelaars keek hem vuil aan. Hij had goed gezien dat Jan wist hoe hij met het wapen moest omgaan.

Jan moest even kijken waar Arie en de auto's stonden, maar de in de verte nog steeds brandende koplampen van de Renault gaven de juiste richting aan.

Toen Tempelaars en achter hem Jan uit het bos braken, keek Arie op. Hij stond in het licht van de koplampen van

de auto van Tempelaars tegen het spatbord van de Kever geleund en bekeek wat papieren, die hij in zijn hand had.

“Goed zo, Jan! Zijn vriendje kan ook niet meer weg.”

Jan keek in de Renault en zag Toon met een sleepkabel vastgesnoerd aan zijn stoel zitten. Arie had met een stuk drooglijn, dat in de Kever had gelegen, zijn handen vast aan het stuur gebonden.

“En nu,” gebaarde Jan naar Tempelaars, “ga jij ons eens fijn vertellen wat en hoe jullie smokkelen en wat er vannacht hier nog op de Wouwse Plantage staat te gebeuren.”

Tempelaars werd achter in de Renault gezet, met zijn benen uit het portier. Arie, met de papieren nog steeds in zijn hand, boog zich naar hem toe. Jan stond half achter Arie met de FN in zijn hand.

“Wij weten van je gesmokkel met de duiven naar België en Frankrijk. En bij jou thuis in Bergen op Zoom hoorden we van je vriendje Toon wat er vanavond gaat gebeuren.”

Arie zag duidelijk dat Tempelaars schrok. Had hij eerst een wat ongeïnteresseerde blik in zijn ogen, hij was nu een en al aandacht. Hoe konden die jongens door dat stomme pakje weten van de duiventransporten, en notabene ook waar hij woonde? Tempelaars wreef over zijn pijnlijke pols en onderarm om tijd te winnen.

“Kijk eens jongens: er wordt hier veel gesmokkeld. Dit is wat uit de hand gelopen, ik zal jullie schade vergoeden...”

“Goed, we gaan wel praten met Scherpenzeel,” zei Arie luchtigjes. De jongens kenden de naam van de Keverman en hadden hem later vaag bevestigd gekregen van Toon.

“We zorgen er voor dat je hier door de politie wordt opgepikt. Jan, we binden hem vast en leggen de FN in het handschoenenkastje van de Renault.”

Tempelaars begreep dat het spel uit was. Hoewel hij behoorlijk toegetakeld was en zijn pols steeds meer pijn ging doen, werkten zijn hersens goed. Hij was ook in Zuid-Amerika een meester in het overleven van lastige situaties geweest. Hem restte niets meer dan het verhaal te vertellen. Uithuilen en opnieuw beginnen. Pech voor Scherpenzeel, maar hij had geen zin de gevangenis in te draaien. Die schietpartij in de steenfabriek, dat kon wel poging tot moord worden. Hij rilde.

Hij ging even verzitten en begon te vertellen. Voor een deel kenden de jongens het verhaal al.

“Waarom zo ingewikkeld met een pakje?” vroeg Jan. “Je kan toch bellen?”

Tempelaars grimaste. “Bellen is gevaarlijk, er luisteren wel eens telefonistes mee.”

Of Arie Roos, dacht Arie aan de telefooncel in Ossendrecht.

“En wij zijn, ik bedoel waren nog al afhankelijk van degene die de transporten verzorgde. Jullie kennen de duiven al, maar er wordt ook gesmokkeld onder groente en fruit afkomstig uit Utrecht, daar zal ik zo meer over vertellen, en zelfs onder mosselen en vis. Dat gaat meestal naar Parijs, maar de vervoerder weet pas kort tevoren waar precies die verse spullen worden bezorgd. Bovendien, niet alle chauffeurs weten ervan en de chauffeurs die smokkelen moeten soms ineens op een andere vrachtauto klimmen omdat er iemand ziek is of zo. En ik moet er wel voor zorgen dat er op de plaats van bestemming iemand klaar staat, die de spullen in ontvangst neemt. Soms doe ik het zelf, maar dan valt niet altijd bij te benen. De mannen die per ongeluk het pakje aan jullie hebben gegeven zijn twee nieuwe mensen. Zij waren op weg van Luik naar Parijs om daar in de Hallen handel af te halen.”

Arie bespeurde zelfs enige trots in de toon waarmee Tempelaars zijn verhaal vertelde.

Uiteindelijk kwam er door dom toeval een einde aan zijn smokkelnetwerk.

“En Scherpenzeel?” Arie wapperde met de papieren, die hij vasthield en schraapte zijn kurkdroge keel.

“Scherpenzeel zorgt voor de sigaretten en sigaren, die gesmokkeld worden. Hij weet ook alles van de belastingen en tarieven en zo af. Daar bemoei ik me niet mee. Ik bracht over de grens waarmee hij kwam aanzetten. De mensen voor wie het bestemd was werden door Scherpenzeel ingeseind. Vaak handelaren die het weer doorverkochten.”

“Waar zit Scherpenzeel ergens?” vroeg Arie.

Tempelaars zuchtte. Hij begreep dat hij alles moest vertellen. En waarom zou hij Scherpenzeel in bescherming nemen? Het ging nu om zijn eigen hachje.

“Hij heeft een sigarenfabriek in Veenendaal. Ik ben er nooit geweest, maar je moet het daar zo kunnen vinden.”

“Wat stond er vanavond te gebeuren?”

Jan werd wat onrustig. In de verte hoorden ze af en toe geroezemoes uit de richting van de steenfabriek, er waren daar nog veel mensen. Een auto was de driesprong gepasseerd, maar gelukkig de andere weg ingeslagen dan die waar zij stonden.

“Dikke, schiet op. Straks komt er hier iemand langs en dan zijn we de klos.”

Dat was waar, twee gehavende auto's, een bewusteloze en vastgebonden Toon, mensen die hen gezien hadden bij de fabriek, de nachtwaker die gezichten kende: zelfs de meest domme politieagent zou een verband leggen.

Tempelaars had ook door dat ze niet te lang in het bos moesten blijven. "Morgenochtend vroeg komt er hier een zending uit Utrecht aan. Rond zes uur. Die moesten we in de steenfabriek inladen voor Antwerpen."

Arie knikte. De tekst op het balkje: U-WP-A, de sigaretten, datum en tijd.

Jan drong aan: "Waar uit Utrecht komt het spul vandaan?"

"De waren heb ik hier al. Staan bij de steenfabriek. Een groentewagen van de Utrechtse veiling op weg naar de Antwerpse markt zou de handel oppikken. Vroeg de grens over, die vrachten worden nooit gecontroleerd."

"Weten we nu voldoende?" vroeg Jan aan Arie. Arie knikte langzaam.

Een lichtelijk kreunen klonk van achter het stuur. Toon begon bij te komen.

"Je begrijpt," zei Arie tegen Tempelaars, "dat je weinig meer op te zetten hebt. Smokkel, schietpartijen. We hebben je adres en weten ook waar hij" - Arie knikte in de richting van de versufte Toon - "woont. Vraag straks maar aan hem wie wij zijn. Mochten we merken dat jij je nog met de zaak bemoeit, dan vertellen we alles aan de politie."

Tempelaars keek langs Arie heen, naar een onbestemd punt in het donkere bos. "Ik heb er mijn buik vol van. Van mij heb je geen last meer."

Arie en Jan geloofden hem. De man had nog steeds een pijnlijke onderarm of pols, misschien wel gebroken. De fraaie Renault was door Jans drieste actie behoorlijk beschadigd geraakt. Waarschijnlijk werd zijn handel in de steenfabriek straks gevonden. Tempelaars zou zich voorlopig wel koest houden. En van de nu geheel bijgekomen Toon zouden ze ook geen last meer hebben. Die zou wel luisteren naar zijn baas.

Jan en Arie liepen naar de Kever. De achterbumper was fors beschadigd en zat tegen het spatbord aan. Jan rukte er even aan, maar alles zat nog vast. Ze reden weg. Jan werd in zijn achteruitkijkspiegel verblind door de nog steeds brandende koplampen van de Renault van Tempelaars.

"Dorst," zei Arie. "Dorst."

DE STRIJD VERPLAATST ZICH

“Ik heb ook dorst,” zei Jan. “Maar ik wil hier eerst vandaan.”

“Liters, liters vocht moet ik hebben verloren in die hitte,” kreunde Arie.

Jan grinnikte. “Kan nooit kwaad, dan verweken je hersens niet zo snel. Je had toch zoveel reservecapaciteit? Dat blijft nu mooi op peil.”

Arie ging er niet op in. Nu het even wat rustiger was voelde hij de vermoeidheid op zich vallen. En hij had echt dorst. Zonder problemen koersten ze de Plantage uit. Het moest er onrustiger zijn dan doorgaans het geval was. Het was bijna middernacht en in het dorp Wouwse Plantage stonden groepjes mensen buiten te praten, waarschijnlijk over de nachtelijke deining bij de fabriek. Jan en Arie keken onverschillig voor zich uit en reden op normale snelheid door het dorp. Even verstokte Jan toen er van de andere kant een jeep van de rijkspolitie aan kwam stuiven. Maar zonder dat de twee agenten in de jeep de Kever een blik waardig gunden reden ze door.

Ze kwamen bij de betonbaan en Jan sloeg naar rechts af, de weg naar Roosendaal. De mist was hier geheel verdwenen. “Het is jammer voor Bob, als die in Woensdrecht op ons staat te wachten, maar uit deze hoek moeten we nu wegblijven,” zei Jan voor zich uit.

“Bob zit al lang en breed in Amsterdam,” veronderstelde Arie. “Hij zal zich afvragen wat er gebeurd is en zich voor zijn kop slaan als hij hoort wat wij allemaal meegemaakt hebben.”

“Daar zeg je me wat over Bob en in Amsterdam. Jij hebt vanmorgen toch met je vader gebeld dat wij vanavond thuis zouden komen? En Bob moet morgen naar huis.”

Arie zweeg even en zei: “Bob verzint wel iets en morgen zijn wij in Amsterdam om hem uit te zwaaien. Stop daar alsjeblieft.”

Ze waren door Roosendaal heen, en even voorbij Etten-Leur was langs de weg een chauffeurscafé dat Arie, met zijn blik scherp als van een havik, had opgemerkt. Jan parkeerde de gehavende Kever in een donkere hoek naast het café. De eigenaar was de terrasstoelen aan het opruimen, maar het café was nog open. Een paar mannen speelden biljart.

“Wil je vannacht niet meer naar Veenendaal?” vroeg Jan, toen ze aan een tafeltje neergestreken waren. “Laten we nu die Scherpenzeel ook maar bij de kladden pakken.”

“Utrecht,” zei Arie. “Daar gaan we eerst kijken. Daar moet de zending vandaan komen. Vinden we niets ...”

De caféhouder kwam er aan lopen en keek wat vreemd naar hun verfromfaaide kleren. Nu pas zag Jan dat Arie er uitzag alsof zijn kleren door een wasmachinewringer waren gehaald en hij ze daarna aangetrokken had zonder ze te drogen of te strijken. Hij zelf zat onder de bruine vlekken van het rollen over de bladeren en de grond. De man stelde gelukkig geen vragen.

“Zeven London Tonic graag,” begon Arie. “Goed koud. En een driedubbele uitsmijter. En een pot koffie,” voegde hij er aan toe. Jan beperkte zich tot koffie en twee broodjes kaas.

“Zeven...” herhaalde de cafébaas.

“Om te beginnen,” zei Arie. “Ik heb kinine nodig.”

Dat hielp, de man draaide zich snel om en liep naar de keuken.

“Doe nou niet te gek dikke, ik ben al lang blij dat we nog te eten krijgen,” zei Jan bezorgd.

Arie keek smachtend naar de tonic, die gebracht werd. Hij zette het eerste flesje aan zijn mond en klokte het zonder te slikken naar binnen. Het tweede volgde in hetzelfde tempo en toen hij het derde flesje begon weg te werken zette de cafébaas zijn handen in de zij en wachtte tot Arie klaar was.

“Ik heb hier al heel wat gezien. Er zijn mensen genoeg, die een glas bier kunnen weghappen met alleen nog wat schuim over onder in het glas. Dat lukt sommigen ook met twee glazen en een enkele met drie, maar jij kan er echt wat van.”

Arie had het derde flesje naar binnen gegoten en trok het vierde naar zich toe. Daar nam hij een lange teug van en zette het half leeg terug op tafel. Hij onderdrukte achter zijn hand een opkomende boer en grijnsde naar de cafébaas. “Komt de uitsmijter er al aan?”

De cafébaas draaide zich op de hakken om en ging naar de keuken om de eieren te bakken.

Jan en Arie konden weer verder praten.

“In Utrecht moeten we toch kunnen uitzoeken wat voor auto’s naar Antwerpen rijden,” zei Arie. “We hebben de tijd. Als die zending om zes uur ‘s ochtends in de Wouwse Plantage moet aankomen, rijdt zo’n auto niet voor vieren weg. Dat halen we makkelijk. Vinden we niets dan rijden we door naar Veenendaal en zoeken we Scherpenzeel op.”

Jan krabde achter zijn hoofd. “Zit wat in, alleen moeten we er rekening mee houden dat Scherpenzeel ons kan

herkennen. Tempelaars heeft hem toch door de telefoon verteld hoe wij er uitzien?”

“Klopt,” bevestigde Arie. “Redelijk vaag. Maar rood haar, sproeten en dik, en de beschrijving van jou was toch ook wel iets wat men zal onthouden.”

“Wanneer we in Utrecht niets kunnen uitvinden, roepen we Bob er bij. Hem kennen ze niet.”

“Dat kan ook nog,” vond Arie, niet wetende dat Bob inmiddels zelf bekend was met Veenendaal en omgeving, in het bijzonder met de constructie van een zeker kolenhok.

Ze werkten het eten weg en dronken de laatste koffie op. Arie rekende af en gaf de cafébaas met een riant gebaar een vette fooi. “Mooi land, dat Brabantse land,” zei hij. “Ik zou me hier wel thuis voelen. Hou doe.”

Jan reed de Kever naar Utrecht. Arie had de FN gepakt en bekeek het wapen. Het was nog praktisch nieuw. Je kon die dingen in België zo kopen.

“Hij heeft twee keer geschoten,” zei Jan. “Er zitten nog tien kogels in.”

Arie gaf een grom weg. Dat wist hij wel. De jongens hadden door hun avonturen, vooral in de Stille Zuidzee, de nodige ervaring met allerlei soorten vuurwapens, van pistolen tot geweren. Een FN magazijn bevat maximaal twaalf kogels. Meer is bij pistolen niet mogelijk omdat de maat van het magazijn, dat in de greep van het pistool wordt geschoven, bepaald wordt door

de grootte van de gemiddelde hand. Dat is anders bij de pistoolmitrailleur, die net als een pistool werkt, maar waarvan een magazijn wel dertig kogels kan bevatten. Met een dergelijk wapen had hun oude vijand Breitstein een paar dagen geleden nog vrolijk rondgezwaid, en dan vooral in hun richting. Arie verzekerde zich ervan dat de veiligheidspal goed zat en stak het pistool in zijn broekzak. Wellicht kwam het nog van pas. Hij deed zijn ogen dicht. Nu hij verzadigd was kon hij wel een tuk doen. Jan kon zonder moeite de weg vinden naar Utrecht.

Scherpenzeel was al eerder op de avond in Utrecht gearriveerd. Hij was op het Centraal Station uitgestapt en naar de uitgang gelopen. Van de schade door de enorme brand van enkele jaren geleden in het station was niets meer te zien. Hij liep de trappen af en kwam op het Stationsplein. De rails van de al lang niet meer in gebruik zijnde elektrische tram lagen er nog steeds en glansden op in het licht van de straatlantaarns. Hij liet de wat vervallen stationsbuurt rechts van hem liggen en

wandelde naar het Leidseveer. Hij ging onder het spoor door. Boven zijn hoofd ratelde de trein uit Hilversum. Hij had de bus kunnen nemen, maar de wandeling van een klein half uur in de afkoelende avond trok hem wel aan. Via de Leidseweg bereikte hij de Croeselaan, met de grote legerkazernes. Halverwege de Croeselaan lag de veiling.

De groenten- en vruchtenveiling van Utrecht ligt aan de westkant van de stad, tegen het Merwedekanaal aan. Achter dit kanaal beginnen de polders van Oudenrijn, Papendorp en Laagraven. De tuinders in deze polders tot aan Houten, Jutphaas en De Meern brengen hun producten naar de veiling om ze te verkopen. Vroeger toen ze nog in Abstede en Oudwijk hun bedrijf hadden, ging dat met platte boten over vaarten en singels door de stad naar de veilinghaven. Nu gaat de meeste aanvoer over de weg en wordt de grote veilinghaven vooral gebruikt voor het lossen en de opslag van zand, hout en bouwmaterialen voor de nieuw te bouwen wijk Kanaleneiland. Aan het Merwedekanaal tegenover de veiling zijn verder nog een rubber- en een aardewerfabriek gevestigd.

Scherpenzeel stapte stevig door. Hij wist dat het een drukke periode was voor de veiling. Groenten van de koude grond als sla, bonen, koolsoorten, tomaten uit de kas en fruit als pruimen, late bessen, frambozen en bramen werden deze dagen in grote hoeveelheden aangevoerd. Er was twee keer per dag een veiling. 's Ochtends tegen twaalf uur stond er een lange rij telers voor de veiling en werd er druk gelost. Om half een was de eerste veiling en reden de auto's naar de winkels, markten en jamfabrieken. De kleinere klanten, de kruideniers, kwamen hun spullen meestal zelf halen. Ze konden op hun beurt de eigen klanten dan meteen verse waar bieden voor het avondeten. In de laatste dagen van augustus herhaalde hetzelfde zich rond een uur of zes. Met één verschil: de auto's die geladen werden door het veilingpersoneel, werden met alles er op geparkeerd naast de veiling tot de chauffeurs kwamen om de vracht door het hele land te rijden, vooral naar het zuiden en naar België. De chauffeurs hadden dat de vorige dag, liever gezegd nacht, ook gedaan, waren 's middags naar bed gegaan en zouden in de loop van de avond en nacht weer bij de veiling binnendruppelen. De meeste handelaren zaten nu in het veilingcafé. Scherpenzeel wist dat en hij koerste naar dit café toe, dat was vastgebouwd aan de voorkant van de veiling. Hij hijgde licht van de

wandeling en deed de lage deur van het café open. Het café stond blauw van de rook, vooral van de bolknakken die de meeste handelaren rookten. De eens witte vitrages voor de ramen van het café waren lichtbruin gekleurd, en zouden ook zelfs na een stevig wasbeurt niet meer wit te krijgen zijn.

Scherpenzeel glimlachte en keek waar zijn bekenden zaten. Hij vond ze in een hoek, stevig aan de jonge klare. Scherpenzeels zakenpartner was de Utrechter Van Soest, een kleine magere man met een zware bril.

“Ga zitten jochie,” riep hij naar Scherpenzeel.

Scherpenzeel kende hem al wat langer, maar moest toch iedere keer aan hem wennen. Hij ontweek een klap op zijn schouder en zette zich op het enig overgebleven stoeltje. Van Soest probeerde door de rookflarden de aandacht te trekken van de ober, die driftig rondliep.

“Koffie,” zei Scherpenzeel.

Hij had door de kwestie met Bob een inspannende avond achter de rug en voelde er weinig voor om nu al aan de borrel te gaan nippen. Eerst moest die lading veilig weg.

“Waar staan de wagens, Van Soest?”

Van Soest luisterde niet, hij had net de aandacht van de ober weten te trekken en bestelde twee borrels en een koffie. Scherpenzeel herhaalde zijn vraag. “Waar staan de wagens?”

Van Soest wuifde met zijn hand. “Maak je geen zorgen, alles is geladen. Ze staan hier vlak achter.” Hij wees met zijn duim over de schouder naar een plaats achter het café, tegen de veiling aan.

Hij knipoogde naar Scherpenzeel. De man, die tegenover Van Soest en naast Scherpenzeel zat keek door de vuile vitrages ongeïnteresseerd naar buiten. Hij was een inkoper van fruit, die verder niets van de zaken van Scherpenzeel en Van Soest af wist.

“De chauffeurs komen tegen vieren,” zei Van Soest. “Alles kan op tijd gebeuren. Waarom ben je eigenlijk gekomen?”

Scherpenzeel nam een slok koffie. Hij kwam wat tot rust, maar hield alleen een knagend gevoel over. Zie je wel, hij hoefde zich nergens druk over te maken. Er was niets aan de hand. Hij bleef een tijd zitten en praatte met Van Soest en de andere man over de prijzen van groente en fruit. Er kon vanavond meer weinig gebeuren. Hij kon straks de laatste trein terug nemen.

Bob was rustig naar Utrecht gereden, met de raampjes van de Glas Isar open. Een koele bries trok langs zijn hoofd. Hij had in Veenendaal een schoon shirt en korte

broek uit de bagage getrokken, die op de achterbank van de Glas lag. Zijn gezicht en haren had hij met zijn vuile hemd van het kolengruis en de zwarte vegen ontdaan. Nu voelde hij zich weer fris en had hij tijd genoeg om een plan uit te denken. Hij zag geen kans Jan of Arie te bereiken. Ze hadden op het parkeerterrein in België geen duidelijke afspraak kunnen maken over een plek waar ze elkaar in Woensdrecht zouden treffen. Bob peinsde er niet over om naar Woensdrecht te rijden en Scherpenzeel te laten schieten. Nee, dat varkentje wilde hij zelf wassen. De kerel had hem tenslotte in dat vuile hok gemikt. Het leek hem dat Scherpenzeel naar die veiling was vertrokken. In ieder geval moest hij daar aanwijzingen kunnen vinden wat er nu aan de hand was.

Bob wist nog steeds niets zoveel van de sigarettensmokkel als Jan en Arie. Bovendien begreep hij ook niet goed wat een veiling was. De facturen die hij gevonden had in het kantoor van Scherpenzeel zeiden hem wel iets, maar een voorstelling van een veiling met aan- en afvoer en een afslag met een klok had hij als Amerikaan niet.

Hij kwam Utrecht binnen via het zuidoosten en reed door de in aanbouw zijnde wijk Hoograven. Bob speurde links en rechts naar borden, waarop zou staan waar hij de veiling kon vinden. Hij zag dat hij nu op de Rijnlaan reed. Daar fietste iemand. Dan de weg maar vragen. Bob reed de man, die was gekleed in een groene stofjas, voorbij en stopte. Hij boog zich naar het raampje aan de rechterkant en riep: "Mag ik u wat vragen?"

De man maakte een bochtje met zijn fiets en stopte bij Bobs portierraam.

"Ik ben op zoek naar de groenten- en vruchtenveiling," zei Bob, de woorden langzaam en precies uitsprekend. De man keek hem aan en begon toen te lachen. "De wat?"

"Groenten- en vruchtenveiling," herhaalde Bob langzaam. Zou daar iets vreemd aan zijn, dacht hij. Hij maakte een gebaar en wees met zijn vinger in zijn mond. "Vruchten, eten, weet u wel."

"O dat," zei de man. "Zoiets dacht ik al. Dan zit je hier helemaal verkeerd. Je moet bij de Rode Brug zijn, daar vind je ze."

Nu was het Bobs beurt om verbaasd te zijn. Zo slecht was zijn Nederlands toch ook niet. "Kan ik daar aardappelen, groente en fruit kopen?"

De man begon het te dagen. Hij boog zich naar het raam van de auto. "Je bedoelt de veiling hier?"

"Ja, de veiling," zei Bob

“Daar zit je vlak bij. Sterker nog, ik moet er zelf naar toe. Alsmar rechtuit, aan het eind rechts en dan direct links de Croeselaan op. Halverwege weer links, er staat daar een bord. Je ziet de veiling dan liggen.” Hij stapte op zijn fiets en reed hoofdschuddend door. Amerikanen, je dacht goed te doen en dan wilden ze weer wat anders.

Ook Bob reed verder. Hij was blij dat hij vlak bij die veiling was en dacht over het misverstand niet meer na. Hij volgde de aanwijzingen van de man precies op en was in een paar minuten bij de veiling. Hij reed langs de voorkant en zag dat de zaak in vol bedrijf was. Er brandden lichten in iets dat op een administratiegebouw leek en er stonden veel auto's. Hij zag ook het veilingcafé, maar stuurde de Glas er langzaam voorbij. Hij kwam op een kade, een honderd meter voorbij het veilingterrein. Op de kade stonden auto's en lagen hopen zand en stapels planken. Bob reed even langs de kade en draaide toen om. Ter hoogte van de straat waaraan de veiling lag stopte hij. Hij draaide de Glas achteruit tussen een zandstortkoker en een stapel hout, afgedekt door een zeil, en doofde de lichten. Zo had hij, door de straat, een prachtig zicht op de veiling en niemand kon hem zien. Het was donker daar aan het kanaal. Achter hem tjokte een stoomsleper voorbij. Nu maar eens even kijken wat er precies aan de hand was. Bob had zijn lesje geleerd in Veenendaal. Het had geen zin ergens zomaar binnen te vallen, dan liep je alleen maar in de gaten. Hij wilde goed voorbereid zijn, want hier moest toch een aanknopingspunt te vinden zijn voor dat geheimzinnige pakje en die Scherpenzeel.

Het volgende uur besteedde Bob aan het bestuderen van de gang van zaken rond de veiling. Er kwamen mensen aan, op de fiets en met de auto. Het leken Bob mensen die er werkten, net als de man aan wie hij de weg had gevraagd. De meesten gingen naar de voorkant van het gebouw en dan het café in. Een enkeling reed het terrein op. Voor Bob verdwenen ze dan uit het gezicht, maar hij wist dat daar vrachtwagens stonden. Er gingen ook mensen weg, meestal met een paar tegelijk. Die mensen stapten in een auto, meestal een grote personenwagen en reden weg. Het viel Bob op dat ze elkaar bij het weggaan de hand schudden. Hij moest een paar keer wegduiken, wanneer er zo'n auto recht op hem afreed en rechts de kade op reed. Na nog een kwartier wachten vond Bob het welletjes. Hij hoorde Arie en Jan al lachen wanneer hij zou vertellen wat een veiling was. Het moest er nu maar van komen. Hij stapte uit en sloot de Glas af. Rustig liep hij in de richting van de veiling. Een grote

vrachtwagen draaide het terrein af, twee chauffeurs in de cabine. Bob wist nu wel dat er in de veiling groente en fruit werden overgeslagen. Hij liep het terrein op, handen in de zakken. Een laaddeur stond open en mannen waren kratten in een gesloten vrachtwagen aan het laden. Bob liep er langs en kwam achter de veiling uit. Daar was het donker, er stonden een paar auto's geparkeerd. Bob liep ertussendoor en rook de geur van vers fruit. Deze auto's, geen gesloten laadbakken, waren geladen en wachtten tot zij werden weggereden. Hij liep om de achterkant heen en kwam uit aan de andere kant van de veiling. Dat stuk had hij niet kunnen zien, ook niet bij het langsrijden, want het veilingcafé, vastgebouwd aan de veiling, had hem het zicht benomen. Deze kant was geheel donker en er stonden zeker twintig vrachtwagens met de neus naar de laaddeuren van de veilinghal toe. Geladen, concludeerde Bob. Bovendien zag je dat aan de wielen.

Bob scharrelde langs de auto's en was nu een meter of twintig van het café verwijderd. Er zaten mensen binnen, heel wat, dat zag hij, bovendien door de open ramen klonk een geroezemoes. Hij was nu weer bij de straat, waar hij over was komen rijden en zag zijn Glas in de verte staan. Bob nam resoluut een besluit en stapte het café binnen. Hij deed de deur open, die zowat uit zijn handen schoot en keek recht in de ogen vanScherpenzeel.

Wie er verbaasder was, Bob of Scherpenzeel, kon moeilijk gezegd worden. Scherpenzeel was nog niet opgestapt. Het knagende gevoel was gebleven en hij had besloten niet weg te gaan tot zijn auto's naar de Wouwse Plantage waren verdwenen. Van Soest had dat verwelkomd en voor hem en de fruitinkoper, die bij gebrek aan beter ook maar was blijven zitten, nog zeker zes kelkjes jenever gehaald. Scherpenzeel had zich beperkt tot koffie, maar was door al die koppen koffie inmiddels behoorlijk opgejaagd. Bij iedereen die binnenkwam keek hij of het de chauffeurs voor zijn wagens waren. En zo zag hij Bob.

Hij bleef hem aanstaren, zijn mond zakte open. Hij had alles verwacht, maar niet de jongen die hij diezelfde avond in zijn kolenhok opgesloten had. Van Soest merkte niets van zijn verbazing, en begon een verhaal over een handelaar, die in Parijs was geweest en in de Moulin Rouge was terechtgekomen.

“Echt deftig daar, wijn kon je alleen maar per fles bestellen en jenever hadden ze er niet...”

Scherpenzeel luisterde al een half uur niet meer naar het onsamenhangende gezwets van Van Soest. De fruitinkoper zat te knikkebollen.

Bob kwam als eerste bij zijn positieven en stevende recht op Scherpenzeel af.

“Oom,” riep hij.

“Uncle,” hij sprak het op zijn Engels uit. “Wat goed u hier te zien en wat een toeval.” Hij trok ergens een stoel weg en ging naast Scherpenzeel zitten. “Oom, hoe gaat het met u, groeten van mijn vader.” Hij klopte Scherpenzeel op de schouder.

“Is dat je neefie,” vroeg Van Soest, zich naar Bob en Scherpenzeel wendend. “Verrek, dat is leuk.” En hij porde Scherpenzeel in zijn zij. Scherpenzeel had met alle liefde Bob ter plaatse gewurgd en Van Soest er bij, maar in plaats daarvan lachte hij. Voor Bob de lach van iemand die zojuist veel geld had verloren, maar deed alsof het hem niets kon schelen.

“Je hebt me nooit over je neefie verteld,” begon Van Soest weer. “En nog wel een Amerikaan ook. Ik heb een Amerikaan gekend en die had verkering met mijn zuster...”

“Bemoei je d'r even niet mee,” gromde Scherpenzeel. Hij keek woedend naar Bob.

“Ik haal iets te drinken,” zei Van Soest in een poging de stemming niet te bederven. “Wat wil jij drinken?”

“Coke,” zei Bob, “een groot glas koude Coca Cola.”

“Komt voor mekaar! Rein, jij nog een koffie?”

Scherpenzeel maakte een handgebaar van weg jij en Van Soest liep beledigd naar de bar om cola en nog twee borrels te halen.

“Wil jij maken dat je wekomt,” siste Scherpenzeel naar Bob. Hij keek naar de fruitinkoper aan hun tafel, maar die ontging de discussie volledig. Hij zat met zijn hoofd op zijn hand naar een bromvlieg te staren, die al een kwartier van tussen de vitrage en de ruit uit probeerde te komen.

Bob lachte zoetsappig. “Ik was niet van plan weg te gaan, voor u mij verteld hebt waarom u mij in dat kolenhok hebt opgesloten. Ik heb u gewaarschuwd dat ik het er niet bij zou laten zitten.”

Van Soest kwam terug met een klein dienblad met de consumpties er op.

Hij zette de boel vriendelijk lachend op tafel en keek naar Bob. “Waar ergens uit Amerika kom jij vandaan?” begon hij vriendelijk. Maar Bob kreeg geen kans meer te antwoorden. Want opeens schreeuwde Scherpenzeel:

“Help, help, een dief! Hij heeft me bestolen!” En hij wees naar Bob.

Een slimme zet. Voor Bob uitgelegd zou hebben wat er aan de hand was - en dat wist hij niet eens precies - zou hij uren verder zijn. Bob sprong op en keek naar de deur. Het café was nog half vol, bij de bar stonden een aantal chauffeurs, die in de loop van de nacht zouden vertrekken. Iedereen keek naar Scherpenzeel en Bob. Scherpenzeel riep opnieuw: “Grijp hem!”

“Ik zag hem bij de auto’s scharrelen,” riep een chauffeur. Hij stapte naar voren om Bob vast te pakken. Maar Bob ontweek hem en liep om een tafeltje heen naar de deur. Scherpenzeel was opgestaan en liep achter Bob aan. Bij de deur deed nog iemand een poging de doorgang te blokkeren, maar Bob ramde de man met zijn hoofd in de maag, waardoor deze bijna op de grond viel. Iemand anders wist hem nog op te vangen. Weg was Bob. Hij liep naar rechts, de donkere kant van het veilingterrein op. Achter hem hoorde hij een paar mensen uit het café naar buiten komen. Bob was al tussen de vrachtauto’s gekropen. Hij probeerde verder naar achter te komen, maar dat was niet makkelijk. De auto’s stonden dicht tegen de muur van de veiling geparkeerd, en af en toe kon hij er niet langs. Dat loste hij op door onder de vrachtwagens door te kruipen en te rollen, wilde hij zijn rug niet openhalen aan scherpe uitsteeksels. Onder een van de laatste auto’s bleef hij hijgend liggen en keek waar zijn achtervolgers bleven. Hij zag niets, maar hoorde wel een paar mensen lopen. Ze waren slim genoeg om niet naar elkaar te roepen, want dan had Bob meteen geweten waar ze waren. Bob kroop achteruit en snelde het laatste stukje langs de veiling. Hij kwam uit aan de achterkant. Nu pas had hij in de gaten, dat het hele veilingterrein was omgeven door een mants hoge muur. Achter de muur zag hij de omtrekken van huizen. Dat betekende dat hij langs de andere kant van de veiling weg moest zien te komen. Maar dat was, zo had hij bij zijn eerdere ronde gezien juist de kant, waar mensen liepen en auto’s geladen werden. Achter zich hoorde hij rennende voetstappen. Bob draaide zich om en sprintte langs de achterkant van de veiling recht op de muur af, die ook daar het terrein afsloot. In tegenstelling tot wat Bob dacht, was er geen grootscheepse klopjacht op gang gekomen. Alleen Scherpenzeel en de man, die de kopstoot van Bob had opgelopen, hadden de achtervolging in gezet. Een aantal meters achter hen liep, beter gezegd wankelde, Van Soest. Hij voelde zich verantwoordelijk voor Scherpenzeel

en zijn neefje en bovendien vond hij het wel leuk. De rest van de mannen in het café had de schouders opgehaald en was verder gegaan met praten. Scherpenzeel kenden ze nauwelijks en wie maakte zich druk om een jongen, die misschien wat fruit gegapt had. Dat gebeurde wel meer.

Zonder te weten profiteerde Bob hier van. Hij was bij de muur gekomen en sprong naar boven. Hij kreeg de bovenkant vast en trok zich met behulp van zijn voeten en benen op de muur.

Zonder nog achter zich te kijken gleed hij over de muur en sprong in een donkere tuin. Hij hurkte om even te luisteren. Niets te horen van achtervolgers, hij had ook heel snel gelopen. Misschien zochten ze hem nog tussen de auto's of in de veiling zelf. Hij stapte over een ijzerdraadje dat hij in het maanlicht gelukkig had gezien en kwam in een poort tussen twee huizen. Daar was de straat. Bob prees zich gelukkig dat men hier niet zoals in Amerika alle tuinen en brandgangen met schuttingen en hekken afsloot. Daar was men helemaal panisch van inbrekers. In Nederland was dat niet nodig. Hij kwam uit op de Merwedekade. De huizen stonden aan de straat en er tegenover was een grasveldje. Aan dat veldje lagen woonboten.

Rechts zag Bob de loswal, daar moest de auto staan. Bob liep naar de loswal en zorgde ervoor dat hij achter langs de daar opgeslagen goederen liep. Je wist maar nooit of men niet ook hier zou zoeken. Vlak achter hem klotste het water van het Merwedekanaal. Daar was de grote zandstortkoker en er naast stond de auto. Bob deed het portier stil open en schoof naar binnen. Hier was hij voorlopig veilig.

Dat Bob er zo makkelijk af kwam was niet alleen zijn eigen verdienste. De achtervolgers hadden al snel hun pogingen gestaakt. Dat lag niet aan Scherpenzeel, maar aan zijn helpers, Van Soest en de man die Bobs hoofd in zijn maag had gekregen. Deze man en Scherpenzeel waren Bob achterna gelopen, maar konden hem in het donker tussen de vrachtauto's niet vinden. Scherpenzeel speurde onder de auto's door en de andere man, wiens woede over de stoot in zijn maag langzaam zakte, liep zacht door tot hij bij de achterkant van de veiling was. Daar hoorde hij de verdwijnende voetstappen van Bob en toen vond hij het welletjes. Hij ging liever terug naar het veilingcafé, in plaats van achter een kwajongen te draven. Scherpenzeel kwam naast hem staan. "Welke kant is hij op gegaan?"

"Ergens in die richting. Succes er mee, ik geloof het wel."

Scherpenzeels gezicht betrok. “Maar we moeten die jongen...”

“Ik moet niets,” zei de man schouderophalend en hij slenterde terug.

Scherpenzeel keek nog weifelend naar het duistere terrein achter de veiling, maar hij had er verder ook geen trek in. Straks kreeg hij nog een dreun met een eind hout. Hij zag Bob er voor aan. Ook hij liep terug en botste in het donker bijna tegen Van Soest op. Van Soest stond licht wankelend naast een geparkeerde vrachtwagen en staarde naar boven. “Welk sterrenbeeld heb jij, Scherpenzeel. Ik heb daarover gelezen en ik zie daar...”

“Stik met je sterrenbeelden,” zei Scherpenzeel uit de grond van zijn hart.

“Dat neefje van je is ook geen aardige jongen.”

“Hij is mijn neef niet, die jongen is een dief. Hij probeerde in Veenendaal bij mij in te breken en hier is hij op zoek naar ónze vrachtauto’s. Begrijp nou eens iets.”

Scherpenzeel beklemtoonde opzettelijk het woord “onze”, om Van Soest er van te doordringen dat het niet goed zat met de smokkel. Dat begon nu langzaam tot zijn benevelde brein door te

dringen. Ze gingen het café weer binnen. Er waren niet zo veel mensen meer. De meeste handelaren, ook de fruitinkoper eerder in hun gezelschap, waren naar huis vertrokken. Een enkeling was gebleven en een paar chauffeurs, die over een uur de weg op moesten, zaten te praten. Verder zat er een luidruchtig groepje Utrechters, die wisten dat dit het enige café in de stad was dat in deze periode de hele nacht open was. Zij vierden een verjaardag. Naar dat soort dingen stond Scherpenzeels hoofd helemaal niet. Hij nam weer plaats achter hun oude tafeltje en schoof de vitrages opzij. “Ik blijf hier zitten en houd de auto’s in de gaten tot ze vertrokken zijn. Sterker ik rijd mee en jij ook,” wees Scherpenzeel naar Van Soest. Die begon nu langzaam de ernst van de situatie in te zien. Scherpenzeel trommelde met de vingers op het formica tafeltje. “Bel die chauffeurs nu op, laat ze hier komen, dan zijn die wagens veilig en rijden we zo snel mogelijk weg.”

Van Soest slaakte een diepe zucht. “Daar zullen die jongens niet blij mee zijn. Ze waren hier pas laat in de middag terug en liggen nu nog te slapen.”

“Dat kan me niet schelen, ik betaal ze goed. Er is nu een probleem.”

Van Soest stond onzeker op en liep naar de telefoon bij de bar. Even later stond hij druk te telefoneren. Het kostte zo te zien nog al wat overredingskracht, want Van Soest

stond heftig te gesticuleren naar het telefoontoestel om zijn woorden de nodige kracht bij te zetten. Na een minuut of vijf legde hij de hoorn neer en kwam met twee koppen zwarte koffie terug naar het tafeltje.

“Bram komt en hij fietst langs Henk om hem mee te nemen. Henk heeft geen telefoon. Maar als Bram komt, komt Henk ook.”

Scherpenzeel deed geen moeite om het te volgen. Twee tafels verder hadden de feestvierders voor de derde keer “Lang zal die leven” ingezet en Scherpenzeel had voor even genoeg van zijn zaken. Een kwartier later ging de deur open en twee slaperig uitziende jonge kerels stapten binnen. Van Soest, intussen geheel nuchter geworden, sprong op en wenkte hen naar het tafeltje. Stuurs kwamen de chauffeurs er bij zitten. Van Soest draafde naar de bar voor koffie en Scherpenzeel probeerde zo vriendelijk mogelijk te kijken. Van Soest moest het vertrek maar regelen.

Bob zat nog steeds in de Glas en hield de deur van het veilingcafé in de gaten. Scherpenzeel zat binnen en zou er daar uit moeten. Met Bob Evers op zijn huid, dat was zeker. Het duurde lang, inmiddels was het ruim twee uur in de nacht en Bob moest moeite doen om wakker te blijven. Hij zat daar rustig, af en toe ging er iemand in of uit het veilingcafé, maar geen Scherpenzeel. Hij vond het vreemd dat ze geen moeite hadden gedaan hem te zoeken. Een auto kwam recht op hem af rijden. Dat was al een paar keer eerder gebeurd, men parkeerde bij het café of kwam langs Bob en sloeg naar rechts af. Daar stonden wat gebouwen, waar ook bedrijvigheid was op dit tijdstip. Bob dook half weg en keek automatisch naar de voor hem langs draaiende auto. Waren dat niet Arie en Jan?

De auto reed door maar Bob zag de remlichten. Hij draaide en kwam weer naar Bobs plek toe gereden om links naar de veiling af te slaan. Bob keek nu scherper en het waren inderdaad Jan en Arie in een Volkswagen Kever, met Jan achter het stuur en Aries rode hoofd er naast, dat kon niet missen. De auto reed nu weer van hem weg. Bob wilde er niet achteraan rijden. Vlug draaide hij het contactslot om en drukte op de knop van het grote licht. Lang, kort, kort, kort - lang, lang, lang - lang, kort, kort, kort, en nog een keer. BOB, BOB. Een geluk dat ze alle drie morse hadden geleerd.

Op hetzelfde moment zei Jan Prins, die de seinen in zijn spiegel had opgemerkt. “Wat is dat?”

Arie draaide zich om. De lichten flitsten weer. “Lang, kort, kort, kort, lang ... B, O... BOB, het is Bob!” riep Arie.

Jan maakte een U-bocht en langzaam reden ze terug. “Het is de Glas Isar, hij staat daar achteruit, kijk maar.”

Bob was naast de auto gaan staan. Verheugd sprongen Jan en Arie uit de Kever en liepen naar Bob. “Niet hier staan,” zei deze. Bob trok zijn vrienden achter de zandstortkoker. Jan en Arie gaapten hem aan. “Hoe kom jij hier?” begon Jan.

“Lang verhaal, dat komt straks wel. De man, die we moeten hebben zit daar binnen.” Bob wees naar het veilingcafé. “Hij heet Scherpenzeel en heeft naar ons geïnformeerd op de parkeerplaats in België. Ik weet alleen niet waarom.”

“Weten wij,” zei Arie rustig. “Het is een smokkelbende. We hebben al een paar fijne jongens gehad, maar deze is de baas. Vannacht en dat kan niet lang meer duren vertrekken een paar auto’s met groente en fruit naar de Wouwse Plantage. Daar worden er sigaretten in geladen, die over de grens gesmokkeld worden met Antwerpen als bestemming.”

Bob zei dat alles niet zoveel, maar nu wist hij eindelijk waar het om draaide. Dat was wel zo prettig. “Er staan me daar nog al wat auto’s, weet de goeie maar eens te vinden.”

“Heb je er rondgelopen?” vroeg Arie.

“Ja, maar voorlopig hoef ik mijn hoofd niet naar binnen te steken. Ze kennen me nu.”

Jan snoof. “Aan die auto’s is niks te zien of wilde je kratten gaan tellen om te kijken of er ergens nog wat bij gezet kan worden?”

Arie zette zijn brede rug tegen de zandstortkoker en keek Jan aan. “We moeten Scherpenzeel hebben, maar kunnen moeilijk dat café binnenstappen en met de FN zwaaien.” Hij trok het pistool uit zijn zak en toonde het aan Bob. Die keek met jalouse ogen naar het wapen. Van hun drieën had Bob Evers de grootste voorliefde voor allerlei wapentuig.

“Oorlogsbuit,” verklaarde Arie.

“Ik heb een idee,” zei Bob, en schopte een steen in het water. Arie volgde de steen en keek naar de plons.

“We steken iets in brand. Aan de zijkant van het terrein, ver naar achter, liggen een hoop kapotte houten kisten en kratten. Er ligt ook papier tussen dat ze in de kisten doen om het fruit en de groente te beschermen. Kan een mooie fik geven. Iedereen naar buiten - en dan pakken wij Scherpenzeel in de kraag.”

“Lukt nooit,” reageerde Arie. “Niet interessant genoeg. Je zei zelf al ergens achter op het terrein. Een paar man lopen er naar toe en schoppen de boel uit elkaar of blussen het. Er lopen zat lieden rond, zag ik net.”

“Wat wil je dan?” vroeg Jan. “Een vrachtauto in brand steken of misschien zelfs twee?”

“Nee,” zei Arie. “Ik wil een auto in het kanaal rijden.”

“O ja,” schamperde Jan. “Haal even een vrachtauto en rij ‘m in het kanaal. Vergeet niet op tijd er uit te springen. Het is wat lastig om er onder water uit te klimmen.”

“Weer mis jongetje Prins, ik bedoel onze auto.”

“Onze auto,” herhaalde Jan, wetende dat Arie geen grap maakte. “Dat zal de Keverman niet leuk vinden. Jij hebt beloofd om zijn auto in Woensdrecht terug te zetten.”

“Dat gaat ook gebeuren,” zei Arie rustig. “We nemen onze auto,” en hij klopte op de Glas Isar.

Nu was Jan even stil, maar dat was stilte voor de storm.

“De Glas,” kreet Jan. “Die hebben we gekregen. Ons enige voordeel uit het Bierkoop-avontuur. En dat geven we nu weg?”

“Om meer terug te krijgen. In het leven moet je soms investeren, Janneman.”

“Jazeker,” zei Jan, nog steeds met stemverheffing. “Maar dit is geen goede investering, het is gewoon geld wegslijten, in het water smijten.”

“Stil nou,” porde Bob zijn vriend in de zij. “Straks komt er iemand naar buiten en horen ze ons.” Hij had voortdurend de deur van het veilingcafé in de gaten gehouden.

Arie zette zijn plan verder uiteen. “We duwen de Glas in het water. Natuurlijk halen we eerst onze spullen er uit. Een van ons, Jan moet dat doen, rent naar de veiling en slaat alarm. Zul je eens zien wie er allemaal komen kijken. Bob staat bij de Kever om de hoek, ik blijf hier aan de kant staan. Jan komt teruggelopen en in de verwarring pakken we Scherpenzeel.”

“Kunnen we niet doen alsof,” probeerde Jan zwakjes. “En waarom moet ik alarm slaan?”

“Omdat je dat goed kunt,” antwoordde Arie. “Je ziet er al redelijk paniekerig uit. Houden zo. Nee, Scherpenzeel kent Bob en mij uit de beschrijving van Tempelaars door de telefoon. Jou waarschijnlijk niet. En we kunnen niet doen alsóf er een auto in het kanaal ligt, want geheid komen ze met een kraan of zoiets. Misschien springt er nog wel iemand in. We hebben tijd nodig om Scherpenzeel te pakken, in de Kever te duwen en er van door te gaan. Even voordat jij dat café binnenstormt duwen Bob en ik de auto in de plomp, dan zie je nog een

tijdje fraaie luchtballonnen. En als we Scherpenzeel hebben mag jij de financiële onderhandelingen voeren. Vergoeding van alle kosten inclusief een verloren Glas Isar.”

Jan morde nog wat, maar hij had geen beter plan. Arie zou zweren dat hij een seconde later al aan het berekenen was wat de restwaarde was van een drie jaar oude Glas Isar.

“Hoe herken ik Scherpenzeel?”

“Een wat dikke figuur met een grijs pak met vest aan. Je kunt hem niet missen daar. Maar pas op met hem, hij ziet er misschien wat onnozel uit, maar hij is niet achterlijk. Vlug nou,” zei Bob.

Jan sjokte in de richting van de veiling en Bob en Arie pakten de bagage uit de Glas en stouwden die voor in de Kever.

“Zet de Kever daar,” wees Arie, “en kom terug om te duwen.”

Jan draaide zich halverwege om en keek hoe ver ze waren. Bob en Arie stonden voor de Glas Isar en waren klaar om te duwen. Dan moest het maar. Arie zette de versnelling van de Glas in de vrijstand en begon samen met Bob te duwen. Hij stak een hand op naar Jan ten teken dat die door kon lopen en alarm kon slaan. Bob duwde tegen de motorkap, Arie tegen de deurstijl. De auto reed naar achter, de achterwielen verdwenen over de loswal, Arie moest snel opzij springen, de auto kantelde achterwaarts in het zwarte water. Een plons, de Glas dreef een paar meter weg en begon schuin te zinken als een schip dat vergaan is en met zijn boeg naar boven langzaam naar de zeebodem daalt.

“Hij drijft wel ver weg,” zei Bob.

Ze stonden gefascineerd te kijken naar hun zinkende voertuig. Uit de richting van de veiling klonken kreten.

“Weg, naar de Kever.” Bob liep achter de zandstortkoker langs naar de even verderop geparkeerde wagen en verborg zich daar. Scherpenzeel moest hem niet te vroeg zien.

Het moet gezegd worden dat Jan ondanks zijn tegenzin de hem door Arie toebedachte rol met verve vervulde. Hij had van afstand gezien dat de Glas over de kant het kanaal in verdween en met extra pijn in het hart smeed hij de deur van het veilingcafé met zoveel kracht open dat het wrakke ding bijna uit de scharnieren vloog.

“Auto in het water gereden,” brulde Jan. “Er zitten mensen in, help.”

Iedereen schrok. De feestvierders zetten onmiddellijk hun bier neer en sprongen op. De barman was al bij de deur, gevolgd door een paar chauffeurs. Jan zag in een flits iemand in de hoek zitten die aan de beschrijving van Bob voldeed, maar hij kon niet te lang kijken. Als de kerel nou ook maar naar buiten kwam. Een groepje van zeven mensen rende naar het kanaal. Zij zagen een hulpeloze Arie langs de kant heen en weer lopen. Arie gaf een prachtige imitatie weg van iemand die niet weet wat hij in zo'n situatie moet doen. Zwaaiend met zijn armen stond hij bij de kant en wenkte de redders in nood om sneller te lopen. Hij liep een paar passen terug en deed alsof hij van de loswal af in het water wilde springen. Bob zag het van achter de Kever en proestte van het lachen; stel je voor dat Arie er echt in viel.

Jan brulde nog een paar keer: "Auto te water, help, help!" Twee sorteerders kwamen uit het voorste gedeelte van de veilinghal gerend en keken naar het kanaal. Daar zagen ze de anderen lopen en zij zetten eveneens de sokken erin. Jan trok zich voorzichtig terug tegen de muur van de veiling. Daar kwam nog een groepje mannen aan, de laatste was Scherpenzeel. Hij zou toch niets in de gaten hebben? Dat was niet het geval. Scherpenzeel, geholpen door Van Soest was bezig geweest om de chauffeurs Henk en Bram te overtuigen van de noodzaak om snel te vertrekken. Zover had hij ze nu. Ze waren toch uit hun bed en dan maar de baan op. De discussie ging nog over de extra vergoeding en Scherpenzeel had niet meteen toe willen geven. De uitkomst werd onderbroken door Jans geschreeuw. Iedereen ging het café uit en Scherpenzeel volgde. Hij keek de rennende groep op de rug en zag daardoor Arie niet staan, al had hij hem waarschijnlijk ook niet herkend uit de beschrijving van Tempelaars. Hij was nu met zijn hoofd met andere dingen bezig. In wandeltempo ging hij naar het kanaal.

Daar was het dolle pret. Zoals Arie al verwacht had sprongen er twee man in het water, de barman en een van de feestvierders. De barman van het veilingcafé was het snelst en dook onder water. Even later kwam hij boven. "Meer naar rechts," riep een chauffeur, die de luchtballen in de gaten had gehouden.

De barman en de andere man zwommen een paar slagen en doken allebei naar beneden. De barman kwam als eerste boven. "Hier ligt ie."

Een van de mensen op de kant zei: "We halen een wagen met een lier en trekken het ding er uit. Een andere auto moet bijlichten."

Niemand kwam op het idee om de politie te waarschuwen, dat zou op dat moment toch weinig zin hebben. Een chauffeur en een sorteerder renden terug om auto's te halen. De andere man was boven gekomen en riep naar de kant: "Kan niet zien of er nog iemand in zit - het is te donker. De auto gaat met de stroming mee."

De mensen op de loswal tuurden in het water en de twee mannen doken weer naar beneden. Op Arie had niemand meer gelet. Hij trok zich langzaam terug achter de zandstortkoker en stond nu aan de kant van de straat. Hij zag Bob bij de Kever gereed staan. Daar kwam Scherpenzeel aan. Een veertig meter achter drie andere mannen, die bijna de kade bereikt hadden. Achter Scherpenzeel liep Jan. Het moest nu gebeuren. Arie gaf Bob een teken en die kroop achter het stuur. Iedereen behalve Scherpenzeel stond naar het water te kijken. Op het veilingterrein werd zo te horen een zware auto gestart. Arie stapte naar voren en versperde Scherpenzeel de doorgang. Jan was vlak achter hem. Bob keek uit de auto gespannen toe. Scherpenzeel keek Arie aan. Voor hij iets kon zeggen sloeg Arie een arm om zijn keel en had Jan hem aan de armen vast. Scherpenzeel wankelde en viel bijna op de grond. Arie en Jan sleurden hem naar de Kever. Een schreeuw ontsnapte aan Scherpenzeel.

Op de loswal keek Van Soest in hun richting en Jan zag over zijn schouder dat een van de mannen op de loswal door een andere man aan de mouw getrokken werd. Er werd in hun richting gewezen. Een vrachtwagen met groot licht op, kwam de loswal op denderen en reed precies tussen de Kever en het groepje mannen op de kant. Het was de auto, die moest bijlichten. De chauffeur begon te manoeuvreren. Een andere vrachtauto, met de lier, volgde. Dat gaf Jan en Arie de kans om Scherpenzeel in de Kever te duwen. Die had nu in de gaten wat er gebeurde en verzette zich hevig. Hij was minder sterk dan zijn handlanger Tempelaars en zeker niet zo gemeen als Toon, maar probeer maar eens iemand van honderd kilo, die zich verzet, door een open portier van een auto te duwen. Arie had het hoofd van Scherpenzeel naar beneden geduwd en samen met Jan probeerde hij hem op de achterbank te werken. Arie en Jan sloten de portieropening af en Bob, die de auto al gestart had, trok met een arm aan de kraag van Scherpenzeels jasje, dat door het gewurm half over zijn hoofd zat. De man kreunde en probeerde als een paard naar achter te trappen. Hij lag nu met zijn hoofd en borst tussen de achterbank en de

voorstoelen. Arie pakte de dakrand van de Kever beet en zette zijn voet tegen het achterste van Scherpenzeel. Als iemand die een koprol maakt belandde Scherpenzeel eindelijk in de Kever.

Jan zag van achter de tweede zojuist gearriveerde vrachtwagen twee mensen aan komen. Het was Van Soest, met Henk, één van de chauffeurs van Scherpenzeel.

“Weg hier,” riep hij naar Arie en Bob.

Bob trok al op. Arie sprong op de voorstoel en Bob reed weg.

Jan bleef rustig staan. Een hijgende Van Soest stond voor zijn neus.

“Waar is Scherpenzeel?” Samen met Jan keek hij de verdwijnende auto na.

HELSE CAPRIOLEN DOOR EEN MOLEN

Van Soest en Henk stonden beiden bij Jan. Van Soest keek hem vragend aan, en Henk met een blik die van alles kon betekenen. Hij begreep er weinig van. Jan schraapte zijn keel: "U bedoelt die meneer, die zojuist instapte? Hij is weggereden, zoals u ziet. Ik ken hem verder niet."

Van Soest had lang niet alles gezien. Hij had naar de redders in het kanaal gekeken, en de twee vrachtwagens hadden zich tussen hen bevonden toen de jongens Scherpenzeel in de auto duwden. Maar er waren nu zoveel vreemde dingen gebeurd dat Van Soest aangestoken was door de achterdochtigheid van Scherpenzeel.

Jan schokschouderde. Ze deden een paar passen opzij voor de vrachtwagen met de lier, die in de juiste positie werd gezet. Op de loswal gebaarden een paar mannen driftig hoe de chauffeur de auto moest neerzetten.

"Ik weet echt niets," herhaalde Jan, "alleen dat ik een auto in het water zag rijden. Ik ben degene die iedereen gewaarschuwd heeft."

"Dat was inderdaad dit jochie," kwam Henk ertussen.

Van Soest vertrouwde Jan allerminst, maar kon hem niets maken. Hij keek Jan nog een keer dreigend aan, wat geen effect had op Jan, en wendde zich toen weer naar de loswal.

Daar was het interessant geworden. Jan ging ook kijken. Een vijf-tons Ford stond met zijn voorkant naar het water. Mannen trokken de kabel van een lier los. Nieuwsgierig ging Jan dichterbij staan. Hij zag dat er op de voorkant van de Ford een kaapstanderlier gelast was. Een prachtig ding. Jan kende ze wel: een lier, aangedreven door de motor via een as, met een kruiskoppeling van krukas naar de lier. Deze kaapstanderlieren werden in het leger op amfibische jeeps gebruikt en konden zonder te slippen zware ladingen of auto's en zelfs vrachtwagens bij bergingsoperaties uit de modder of uit het water trekken.

De mannen wisten wat ze deden. Ze sloegen de kabel om een bolder op de kade heen en zwaaiden nu met het uiteinde naar de twee kerels die in het water dreven. De barman had duidelijk de leiding. "Gooi maar!"

Hij kreeg met enige moeite de stalen haak aan het eind van de kabel te pakken en zwom een klein stukje. Het leek wel of de Glas onder water steeds verder afdreef. De tweede zwemmer, de feestvierder, lag in het water op de

plek waar de auto moest liggen. Beiden verdwenen onder water om meteen weer boven te komen.

“We zien niks,” schreeuwde de barman. “Meer licht!”

Dat klopte, want de vrachtauto die moest bijlichten had zijn stralenbundels zowat op de andere kant van het kanaal gericht. Dat kon niet anders door de hoogte van de loswal. Er waren twee passerende auto's gestopt om te kijken wat er aan de hand was. Een van die auto's was een luxe Ford met een spotlight. De bestuurder zwenkte de auto in de lengte langs de loswal en draaide het spotlight op het donkere water. Hij hield nu de hoofden van de twee man in het water in het licht gevangen. Iedereen dromde zo dichtbij mogelijk. Er stonden nu zeker dertig

man, want uit de veilinghal waren nog meer sorteerders en inpakkers gekomen.

“Zouden de mensen die er in zitten nog leven?”

“Houd nou je mond en kijk.”

Een kreet klonk uit het water. “We hebben hem!”

Weer doken de mannen onder, nu om de haak te bevestigen. Na een seconde of twintig, het leek Jan wel een eeuwigheid, kwamen ze weer boven.

“Trekken maar!”

Ze zwommen naar de kant om te kijken wat er ging gebeuren. De chauffeur van de Ford vrachtwagen bediende de lier. Voorzichtig trok hij hem strak. Zo te zien wist hij wat hij deed. Dit soort mannen was natuurlijk dagelijks bezig met het laden en lossen van zware spullen, dacht Jan. Als de mannen de haak nu maar goed vastgemaakt hadden. Een bumper trok je zo los. Jan werd optimistischer - wanneer de Glas zonder veel schade uit het water kwam en hij kreeg het voor elkaar om Scherpenzeel daarnaast de totale schade te laten vergoeden, hadden ze nog een aardig voordeel. De motor van de Glas zou uit elkaar moeten, maar dat was geen ramp.

De motor van de vrachtwagen draaide op volle toeren, de kabel stond strak. Maar goed dat men die nog rond een bolder had geslagen. De zware Ford-motor brulde. Jan dacht even dat de achterwielen van de vrachtwagen iets van de grond loskwamen, maar dat moest hij zich verbeeld hebben. Het water begon te kolken en de neus van de Glas kwam boven water. Zo te zien zat de haak rond de as vast. De omstanders juichten en de barman en de andere man konden nu in de auto kijken. “Er zit niemand in.”

Dat was een geruststelling. Allen richtten zich op het uit het water takelen van de auto. De Ford-chauffeur kreeg van drie verschillende mensen aanwijzingen, maar trok zich er niets van aan. De barman werd op de kant gehesen en sprong op de treeplank van de Ford om met de chauffeur te praten. Die knikte, en zette de lier weer in beweging. De Glas werd langzaam tegen de kant van de loswal gedrukt. Met een schrapend geluid van de bumper, dat Jan door merg en been ging, kwam de auto steeds verder uit het kanaal. Het water golfde door de raampjes, die Arie vooraf nog half open gedraaid had.

“Tjonge,” dacht Jan.

De lier trok minstens een ton gewicht omhoog. De stroming in het water werkte het hijsen tegen, maar de opwaartse kracht werkte weer mee - dat moest hij later eens rustig uitrekenen. De Glas was wel zeshonderd kilo en er kwam ongelofelijk veel water uit, het stroomde werkelijk uit alle openingen. De wagen hing scheef tegen de wal aan.

“Nog een touw,” riep iemand, “anders wordt de bodemplaat beschadigd.”

Maar daar had niemand trek in. Sinds men wist dat er geen mensen meer in de auto zaten, was de stemming wat joliger geworden en wilde iedereen zien hoe de Ford de Glas uit het water zou trekken. Er stroomde nu alleen nog water uit de achterbak en de wielkasten. De barman beduidde de chauffeur iets rustiger aan te doen, maar die gaf weer gas. Een forse ruk en de auto hing uit het water tegen de loswal. “Niet trekken,” riep de barman. “Zelfde snelheid houden en rustig winden.” De aanwijzing werd opgevolgd en met een paar bonken onder het chassis kwam de Glas op de kant te staan. Zo te zien was alleen de voorbumper zwaar beschadigd, maar Jan vermoedde dat de onderkant eveneens een paar forse deuken had opgelopen. De chauffeur van de Ford-vrachtwagen werd op de rug geklopt en men liep rond de Glas om te kijken wat er van het interieur geworden was.

Ineens zag Jan nu ook twee politieagenten verschijnen, die zich door de omstanders heendrongen. Het werd nu de hoogste tijd voor hem om hier te verdwijnen. Arie en Bob zouden inmiddels wel met Scherpenzeel bezig zijn. Dus Jan draaide zich om en wilde weglopen.

Opeens riep een schelle stem: “Kijk eens wat ik hier vind?”

Het was Van Soest, en hij hield een pistool in zijn handen. Het was Aries FN, die bij de worsteling met Scherpenzeel uit zijn zak gevallen moest zijn. Van Soest hield het

pistool in de lucht omhoog alsof hij een verse haring in zijn hand had en er in zou gaan happen. De politieagenten kwamen er onmiddellijk bij. Een van hen pakte het pistool voorzichtig uit de hand van Van Soest.

“Volgens mij is het van hem daar,” riep van Soest en hij wees op Jan. “Ja, hem moeten jullie hebben. Hij stond hier al de hele tijd te kijken en hij heeft ook met die auto uit het kanaal te maken.”

“Komt u maar even mee,” zei een van de agenten. De ander nam het pistool in ontvangst.

Jan liep tussen de agenten mee naar het politiebuisje. Hij piekerde over wat hij moest gaan zeggen.

Bob kon nadat hij bij Jan was weggereden maar één kant op. Hij reed verder langs de kade, het kanaal links van zich.

“Ga aan het einde maar naar rechts,” adviseerde Arie. “Dan komen we op de Croeselaan uit.”

Ondertussen lette hij goed op Scherpenzeel. De man was weer een beetje opgekrabbeld en zat met een rood hoofd zijn hemdboord goed te doen.

“Wat denken jullie wel niet ...?”

“Wij denken niet, eerwaarde heer,” reageerde Arie. “Wij doen alleen maar.”

Scherpenzeel ook. Hij schoot naar voren en pakte Bob bij de arm, zodat de Kever een vervaarlijke slinger maakte.

“Hey, pas op, zeg!”

Bob probeerde zich los te rukken. Maar Scherpenzeel bleef aan hem trekken en wilde ook Arie vastgrijpen.

Arie tastte in zijn broekzak om met de FN te dreigen, dat zou de man misschien wel kalmeren.

Maar hij voelde dat het wapen niet meer in zijn broekzak zat.

“Stop hier, Bob!”

Bob trapte onmiddellijk op de rem. Ze stonden in het oude havengebied van Utrecht, en er was totaal geen verkeer. Rechts waren wat donkere gebouwen tegen het maanlicht afgetekend, links stond een lange blinde muur. Bob stapte uit de Kever om van het getrek van Scherpenzeel aan zijn schouders af te zijn.

“Niet doen, Bob!” waarschuwde Arie.

Te laat. Bob was nog niet uitgestapt of Scherpenzeel gooide de rugleuning van de voorstoel om en wrong zich lenig als een kat uit de auto. Bob draaide zich om, maar werd door Scherpenzeel van de sokken gelopen. Hij viel tegen het portier aan. Arie gooide het portier aan de andere kant open en snelde achter Scherpenzeel aan. De

man holde langs de muur, terug in de richting van de veiling. Opeens schoot hij door een gat in de muur naar links. Arie was er vijf seconden later. Het was geen gat, maar de toegang tot een bouwterrein of zoiets. Er lagen allerlei bouwmaterialen en zo te zien was men de wanden aan het stellen. Arie zag de staketsels van de timmerlieden uit de half hoog opgetrokken stukjes muur oprijzen als een soort grafzerken.

Maar waar was Scherpenzeel gebleven?

Arie liep gebukt langs de binnenkant van de muur. Zo kon Scherpenzeel hem niet zien, dacht hij. Hij luisterde, maar hoorde alleen het kenmerkende gerommel van een goederentrein, die piepend remde om snelheid te minderen. Ze zaten hier hemelsbreed maar een paar honderd meter achter het Centraal Station van Utrecht, bedacht Arie zich. Achter hem klonken voetstappen. Het was Bob, die door de doorgang in de muur kwam. Arie zag hem afgetekend tegen het licht van een havenlantaarn, maar wilde niets zeggen om zijn eigen positie niet te verraden. Verdraaid, hij was het nu goed zat om achter die smokkelaars aan te draven. En ze hadden deze Scherpenzeel toch flink onderschat. Hij ging plat op zijn buik liggen en speurde het bouwterrein af, een truc die hij in een boek over de jacht op grof wild had gelezen: lig zelf stil en zorg dat je je prooi bekijkt tegen een heldere lucht of met de zon in je rug. Geen van beiden was hier het geval, maar tegen de redelijk lichte sterrenhemel werkte het misschien ook wel.

Het werkte in zoverre dat Arie rechts van hem Bob zag lopen. Die stak het bouwterrein langs de rand over.

Recht voor zich uit hoorde Arie opeens iets. Hij kroop in de richting van het geluid en kwam uit bij een nieuw gelegde fundering. Die lag iets hoger dan de grond. Arie keek over het lichte beton heen. Er stonden al een paar gemetselde binnenmuren en kolommen op. Een paar meter verder zag hij een gat. Scherpenzeel had zich vast in de kruipruimte verstopt. Net iets voor hem; maar dat betekende wel dat Arie hem te pakken had. De dikkerd stond op en liep diep voorovergebogen naar het gat toe. Hij kon niet in de ruimte onder de fundering kijken. Zou hij er onder kruipen? Voor Arie daar een besluit over kon nemen zoefde er iets door de lucht en kwam in zijn nek terecht.

De slimmerd werd gevelld door een stuk wapenijzer, dat Scherpenzeel in zijn hand had. Arie viel op de grond en lag roerloos onder de Utrechtse sterren.

Bob had niemand gezien, was verder gelopen en kwam op een ander deel van het bouwterrein uit. Hij hoorde niet dat Arie werd neergeslagen. Een spekmasse die neervalt op een betonnen vloer maakt niet zoveel geluid en Arie had geen kik kunnen geven. Bob had, net als Arie, het vermoeden dat Scherpenzeel zich ergens schuilhield. Daar stond een houten bouwvakkerskeet op wielen, waarin waarschijnlijk materialen opgeslagen werden, of die gebruikt werd om koffie te drinken. Bob voelde aan de deur: op slot. Logisch, wanneer er gereedschap en zo in lag. Bobs hand voelde langs de onderkant van de keet. Vaak hing daar de sleutel zodat de eerste man 's ochtends op het werk de keet in kon. Die wetenschap ging niet op. Dan maar verder zoeken. Bob ging naar rechts en stapte in een weke massa. Te laat besepte hij dat hij op een pas gestorte betonvloer liep.

Inderdaad was deze vloer nog in de avonduren door de aannemer gestort. Men liep nogal achter op de planning en had langer doorgewerkt om de ochtend daarop een geharde werkvloer te hebben. Bob zakte tot ruim over zijn enkels in het papperige beton, en moeizaam probeerde hij er weer uit stappen. Toen zag hij dat er vlak voor hem een grote massa langzaam begon te bewegen. Het was een betonmolen, die door Scherpenzeel omvergeduwd werd. Bob zag ondanks het donker dat Scherpenzeels mond tot een woeste grimas was vertrokken. De man was vastbesloten om Bob onder de betonmolen te krijgen. Bob wilde weg rennen, maar het was alsof hij in een bad met stroop liep. Eén voet wist hij los te krijgen, met het gevolg dat zijn andere voet nog verder wegzakte in het beton. Hij zat vast, verloor zijn evenwicht en viel achterover. De betonmolen kiepte naar voren. Bob maakte een afwerend gebaar en probeerde opzij te rollen. Dat lukte net genoeg om de betonmolen niet volledig over zich heen te krijgen.

Het gevaarte viel naast hem neer, maar het wiel om aan de molen te draaien kwam op zijn arm terecht. Nu was het zachte beton een geluk, want dat gaf mee terwijl het wiel zijn arm naar beneden drukte. Zo kreeg Bob de kans zijn arm onder het wiel uit te krijgen. Had zijn arm op een harde ondergrond gelegen, dan was het heel wat minder met hem afgelopen. Met alle kracht, die hij had probeerde Bob weer overeind te komen. Over de betonmolen heen zag hij hoe Scherpenzeel een arm hief met een staaf ijzer. Scherpenzeel sloeg, maar hij kon Bob niet raken omdat hij naast de nieuwe vloer stond en wel zo verstandig was om zich er niet ook in te wagen. Bob was er in geslaagd om half overeind te komen en kroop naar de andere rand van

de betonvloer, want kruipen ging nog wel. Scherpenzeel draafde om de vloer heen en ging staan wachten tot Bob bij die rand uitkwam. Dat kon lang gaan duren: Bob die probeerde om uit zijn betonbad te komen, en Scherpenzeel vrolijk met een ijzeren staaf naar hem meppen om dat te verhinderen.

“Arie, Arie!” riep Bob.

Maar zijn vriend kon hem niet helpen.

Wat te doen? Bobs hand ging door de betonpap. Hij gooide een handvol cement met stenen naar Scherpenzeel, maar die deed een stap opzij en kon het zo eenvoudig ontwijken. Hij mepte nog maar eens in Bobs richting. De staaf ging als een lepel in de pap door het cement en raakte Bob gelukkig weer niet. Bob kroop wat terug. Had hij nu maar een plank of zo. Maar alles was die avond keurig afgestreeken en geen voorwerp was blijven liggen.

Bob schoot iets te binnen. Hij kroop door de smurrie in de richting van de betonmolen. Scherpenzeel zag het en liep met zijn staaf eveneens daarheen. Hij vermoedde dat Bob zich via het apparaat op de rand wilde hijsen. Maar dat was Bob niet van plan. Het leek een eeuwigheid te duren, maar eindelijk was hij bij het apparaat. Zijn hand voelde in de molen, waarin een paar uur geleden het cement nog had gedraaid. Scherpenzeel stond aan de rand van de vloer, maar wilde zich er nog steeds niet boven op wagen. Hij ging op de voet van in de het cement liggende betonmolen staan en sloeg met de staaf in de richting van Bob. Het was een hels tafereel, vertelde Bob later aan Jan en Arie. De staaf kwam met zo'n geweld op het ijzer van de betonmolen dat de vonken alle kanten opspatten. Bob moest de vreemdste capriolen uithalen om de staaf te ontwijken. Daar had hij eindelijk een brok hard cement te pakken. Bob wist dat in de molen meestal wat brokken achterbleven, en daarnaar was hij op zoek geweest. Hij pakte het uit de molen en liet zich achterover vallen. Scherpenzeel dacht dat Bob de moed opgegeven had en werd iets minder voorzichtig. Hij deed nog een stap op de voet van de molen, wankelde wat en wilde met de staaf wapenijzer uithalen om Bob nu eindelijk eens te raken. Op dat moment had Bob gewacht. Hij mikte en smiet het brok cement naar Scherpenzeels hoofd. De afstand was misschien twee meter. De sigarenfabrikant zag het projectiel te laat aankomen en kreeg het tegen zijn voorhoofd. Het was een gemeen brok met scherpe randen.

Scherpenzeel slaakte een kreet van pijn en viel half van de voet van de betonmolen af. Hij kwam met één been in het beton terecht, maar had nog wel de tegenwoordigheid van geest om zijn ander voet op de vaste rand te zetten. Scherpenzeel hield zijn hand tegen het hoofd gedrukt, het bloed stroomde er langs. Bob had zijn wenkbrauw geraakt, en dat kan fors bloeden. Scherpenzeel jammerde van pijn, en dacht minstens een gat in zijn voorhoofd te hebben. Naar Bob keek hij niet meer om.

Die kon zich nu uit de smurrie trekken, en stortte zich op Scherpenzeel. Maar de man had het nu echt opgegeven, hij bood geen enkel verzet meer.

“Bob! Wat is er gebeurd?”

Arie kwam er aan rennen en zag zijn vriend er spookachtig lichtgrijs gekleurd bij staan. Scherpenzeel hield een grote zakdoek tegen zijn hoofd en keek met zijn onbeschadigde oog de beide jongens bang aan.

“Wat er is gebeurd? Deze roofridder probeerde mij met een stuk ijzer te bewerken, terwijl ik hier in het cement terecht was gekomen.”

Arie keek wraakzuchtig naar Scherpenzeel.

“Mij had hij te pakken. Ik ben volgens mij wel een kwartier buiten westen geweest.”

Arie had een pijnlijke nek. De staaf had een forse zwelling veroorzaakt en pijscheuten trokken door Aries hoofd.

“Zo. En nu is het afgelopen!” sprak de dikkerd vastberaden. “Ik heb genoeg ellende meegemaakt vandaag.”

Bob keek om zich heen op de grond en zag een stuk ijzerdraad liggen. Zonder enige genade trok hij de handen van Scherpenzeel op zijn rug en wikkelde het draad er omheen.

“Zo, dit stuk geboefte kan niet meer weglopen.”

Scherpenzeel piepte als een jong konijn, zijn zakdoek vol bloed was op de grond gevallen. Hij was niet eens meer in staat om weg te lopen. Arie ging tegenover hem op de grond zitten en keek op zijn horloge.

“Het is halfvier, tijd om Jan te gaan opzoeken.”

Bob stond zichzelf te reinigen van de cementresten. Hij haalde het spul overal vandaan, uit zijn nek, uit zijn haren, van onder zijn shirt. Het was al wat harder geworden. Zijn kleren kon hij wel vergeten.

Hij reed dezelfde weg terug. Op dezelfde plek waar ze een paar uur eerder nog met de Glas hadden gestaan, zagen ze iemand op een bolder zitten. Het was Jan, die over het kanaal staarde.

Bob stopte de Kever naast Jans voeten. Arie en Bob zagen even verderop de Glas staan. Ogenschijnlijk onbeschadigd, maar wel getekend door het kortstondige verblijf op de bodem van het kanaal. Vuile strepen liepen over de lak, en toen Bob in de auto keek rook hij een muffe en vage geur van dieselolie. Het kanaal was blijkbaar niet al te schoon. Alles was natuurlijk kletsnat en Bob vreesde dat het met de bedrading nooit meer in orde zou komen.

Ze hielden een korte krijgsraad.

“Weg hier,” adviseerde Jan.

Een goed advies, want de veiling kwam steeds verder tot leven en een aantal mensen wist wat er aan de hand was.

“Er is vast wel een kroeg in de buurt bij het station, die open is. Laten we daar gaan zitten,” zei Jan. “Ik heb de politie kunnen afschepen ondanks het feit dat ze vermoedden dat ik iets met de FN te maken had. Maar gelukkig konden ze niets bewijzen.”

Arie reageerde maar niet. Het was stom van hem geweest om het pistool bij een worsteling los in zijn zak te steken.

Bob had intussen zijn reistas uit de Kever gepakt. Hij was het grondig beu om nog langer vergrijsd rond te lopen.

Achter het station vonden ze op een hoek tegenover lood- en zinkpletterij “Hamburger” een kroegje. Het ding was al open, waarschijnlijk drijvend op veilingmensen, soldaten uit de vlakbij gelegen kazernes en anderen, die vroeg aan de slag moesten of hun nachtdienst er op hadden zitten. In elk geval zaten er al mensen koffie te drinken. Men had wat verbaasd gekeken, maar de jongens waren opzettelijk wat jolig binnengekomen om voor studenten aangezien te worden die een nachtje hadden doorgehaald. Scherpenzeel kon ook nog wel doorgaan voor een oude blaar, die zijn voormalige studentenclub had bezocht. De man had alle verzet opgegeven en zat stil op een stoel, veilig tussen Arie en de muur ingeklemd. Hij gebruikte een verse zakdoek om de laatste resten bloed van zijn voorhoofd te vegen.

Door de warme koffie knapte iedereen wat op.

“Dat was me het dagje wel,” zuchtte Bob. “Van een rustig parkeerterrein in België naar een kolenhok, en een paar uur later nog een cementbad.”

Hij krabde nog wat gruis uit zijn haar.

Jan voelde zich als eerste weer fit om van wal te steken.

“Dat was me de schade wel, kun je zeggen. Een hele Glas verloren, een Kever beschadigd - om van verschillende stellen verpeste kleding en rekeningen van dokters om

onze wonden te herstellen nog maar niet eens te spreken.”

Zijn neus voelde nog dik aan van de dreun van Toon, die hij in Tempelaars huis in Bergen op Zoom had gekregen.

“En een FN, en een rit terug naar Ossendrecht om de Kever af te leveren,” vulde Arie aan.

“En een fiets,” herinnerde Jan zich zijn afspraak met de fietsenmaker in Lillo. Het leek wel dagen geleden.

Scherpenzeel blikte van de één naar de ander. Arie nam een lange teug van zijn koffie. “Maar wij zijn redelijke mensen en geld vergoedt veel.”

“Veel, maar niet alles,” bromde Bob.

“Jongens, jongens,” zei Scherpenzeel. “We kunnen toch over alles praten? Ik ben ook een redelijk mens. Jullie onkosten vergoed ik natuurlijk. We komen er heus wel uit.”

“Tja, met Frans Tempelaars in zijn huis in Bergen op Zoom en later in de Wouwse Plantage kwamen we er ook wel uit. En met Anton Pijnen en met die smokkel met vis- en duiventransporten naar België en Frankrijk ook!”

Aries woorden hadden effect, Scherpenzeel verbleekte. “Ik denk dat we er in Veenendaal ook wel uitkomen,” ging hij meedogenloos verder. “Zo’n gerespecteerd burger als u, stel je voor! Men zal verbaasd zeggen dat men zoiets werkelijk nooit achter u gezocht heeft!”

Scherpenzeel kreeg een aanval van benauwdheid en wiste met de rug van zijn hand het zweet van zijn voorhoofd. Hij was sigarenhandelaar genoeg om te weten waar de jongens op aan probeerden te sturen.

“Hoeveel, hoeveel geld willen jullie hebben?”

“Het gaat ons niet alleen om het geld,” vervolgde Arie.

“We willen ook van u horen dat u ophoudt met smokkelen. Het is voor ons heel makkelijk dat aan te geven. En wanneer de politie het gaat uitzoeken zijn ze er zo achter.”

“Wees maar niet ongerust,” slikte Scherpenzeel. De jongens geloofden hem. De man zou zich er, zoals Tempelaars voor hem, zeker niet meer aan wagen. Hij had nu wel genoeg meegemaakt.

“Drieduizend,” zei Jan. “Drieduizend gulden, daar komen we mee uit. Direct te betalen wel te verstaan.”

Jan had het laatste kwartier gezwegen. Arie en Bob waren er zeker van dat hij die tijd gebruikt had om alles precies te berekenen. Pen en papier waren er niet aan te pas gekomen.

“Drieduizend,” herhaalde Jan nog eens. “En dan heb ik niet naar ons toegerekend. Ik ga er van uit dat de Glas nog wel hersteld kan worden.”

Arie bestelde verse koffie. Hij en Bob keken naar buiten. De onderhandelingen werden aan Jan overgelaten. Jan zat tegenover Scherpenzeel en keek hem aan met een vastbesloten uitdrukking in de ogen. Scherpenzeel was gewend om te handelen en had de neiging om een tegenbod uit te brengen. Maar hij was nooit in de situatie geweest dat hij persoonlijk in een koehandel was betrokken. En de jongen tegenover hem leek niet van wijken te weten.

“Okay,” zei hij met gesmoorde stem. “En dan hoor ik nooit meer wat van jullie?”

“Nooit,” verzekerde Jan. Arie en Bob knikten bevestigend. Scherpenzeel trok een zware portefeuille uit zijn binnenzak en zocht tussen een stapel biljetten. Hij trok er drie bruine briefjes van duizend uit, voelde met zijn vingers of er geen andere briefjes aan vastgeplakt zaten en schoof ze naar Jan. Jan nam ze, zonder zijn gezichtsuitdrukking te veranderen, in ontvangst en borg ze zorgvuldig in zijn zak.

“Dan zijn we klaar.”

Scherpenzeel stond op. Arie liet hem passeren. Hij liep het café uit. De jongens zagen hem even besluiteloos op de stoep staan en vervolgens richting station lopen.

Jan lachte. “Dat is duizend pop de man. Mogen we tevreden over zijn.”

“Zeg dat wel,” reageerde Bob. “Ik geloof dat we niet eerder in een avontuur dat zo eenvoudig begon, in zo’n korte tijd zoveel klappen hebben opgelopen. En een cementbad is ook niet alles, kan ik jullie vertellen.”

“En we hebben nog wat af te handelen.”

“Over acht uur gaat mijn vliegtuig,” zei Bob. Hij had op zijn horloge gekeken nadat hij het eerst van een dun cementlaagje had ontdaan.

“Laten we dan nu maar gaan,” vond Jan. Ze stonden op. De eerste stadsbus kwam ronkend voorbij.

Nieuwe avonturen van
Arie Roos, Jan Prins en Bob Evers
leest u misschien wel in:

POTSIERLIJKE PRAKTIJKEN IN EEN PAKHUIS

van dezelfde schrijver:
RENÉ VERHULST